M. FETHULLAH GÜLEN

HÜZMELER VE İKTİBASLAR

By

Hüzmeler ve İktibaslar

Tatlı hülyalara ve renkli tasavvurlara ermek için hüzmeler uygun vesile teşkil edebilir. İnsan bu hüzmelerin içine girince, adeta kendini ışıkla sarmaş-dolaş hissediyor ve gönlüne, göklerin renk ve güzelliklerinin akıp akıp dolduğunu duyuyor. Denebilir ki, insanlar, ledünniyât ve ruhâniyâta âid marifet ve esrârın tadına varmak için hüzmeler içinde seyahatı da bir vesîle sayarak değerlendirebilirler.

Hüzmeler Üzerine

Tatlı hülyalara ve renkli tasavvurlara ermek için hüzmeler uygun vesile teşkil edebilir. İnsan bu hüzmelerin içine girince, adeta kendini ışıkla sarmaş-dolaş hissediyor ve gönlüne, göklerin renk ve güzelliklerinin akıp akıp dolduğunu duyuyor. Denebilir ki, insanlar, ledünniyât ve ruhâniyâta âid marifet ve esrârın tadına varmak için hüzmeler içinde seyahatı da bir vesîle sayarak değerlendirebilirler.

Hüzmeler, kendi olma iddiasında değildir. O bir ışık kaynağının gölgesinin gölgesi, küllî bir hakîkatın minik bir damlası ve güneşlerin kol gezdiği iklimden akıp gelmiş bir şerâredir. Bütün gayreti de, gölgede ışığı konuşturma, damlada deryayı araştırma fikrini uyarma ve kıvılcımda kehkeşânı hatırlatabilmeden ibârettir.

Ondaki her mes'ele, dünyanın en yüce ve emsalsiz hakîkatlarını, gözler ve ruhlar için yaşanmış birer rüya, birer tasavvur, birer düşünce haline getirmek için ele alınmış ve işlenmiştir.

İfadelerin perişaniyetine takılmadan onların arkasındaki güzelliklere ulaşabilenler, tereddüt geçirmeden, sendelemeden aslın yamaçlarına erer ve gülleri, çiçekleri kendi bahçelerinde koklayabilirler. Meseleyi bu seviyede kavrayamayanlar ise, biraz düşünceleriyle, biraz da gözleriyle aynı zümrütten tepelere ulaşarak öncekilerle kaynaşıp bütünleşebilirler. Gölge ettikse güneşten özür dileriz. Deryayı damla gösterdikse, Allah'ın affına sığınırız.[1]

[1.] Bu yazı ilk baskısı 06 Mart 1990 tarihinde yapılan Hüzmeler ve İktibaslar isimli kitabın önsözüdür.

Yolların Ayrımındaki Zat Üzerine

'Meded Ey Sultan-ı Rusül'

İlk yaratılan nur O'nun nurudur. O zuhur etmezden evvel gündüzün geceden, baharın da kıştan farkı yoktu. İyilikler, kötülüklerle iç içe; akıl nefse yenik, ruh da bedenin esiri idi. Varlığın sırrını keşfedip, akla yüksek hedefler gösteren, düşünceye kapılar açıp insanın ebedlere namzet olduğunu âlemşümul bir dille haykıran O'dur.

Bütün yeryüzü, engin denizler, sema ve yıldızlar, O'nun dört bir yana saçtığı nurlar ve gönüllerimizde mayaladığı irfan sayesinde birer mânâ ve değer kazandılar. O'nun, varlığı didik didik edip önümüze sereceği güne kadar, denizler gulyabâniler diyarı, gökler birer bilmece ve kaos, yıldızlar yanıp sönen çocuk oyuncağı mumlardan ibaretti. O'nun aydınlık dünyasında her şey değişti, renklendi ve çok mânâlı mücessem birer lâfız hâline geldi. Şu kara ve kuru toprak, O'nun ötelerden getirip bağrına boşalttığı hayat suyu sayesinde ebediyetin fideliği oldu. Tepeler zümrütten urbalarıyla Cennet bayırlarına döndü. Ovalar, bir bir uhrevî güzelliklere büründü. Irmaklar Kevser çağıltılarıyla akmaya başladı. Ve yeryüzü, okunan, mânâsı anlaşılan bir kitap seviyesine yükseldi...

O'nun gölgesi şu fâni cihanın üzerine düştüğü andan itibarendir ki, her insanın en büyük problemi olan 'yok olma' düşüncesinin öldürücü tesirleri kırıldı; hicranla yanan sinelere dost ikliminin bağ ve bahçesinden ümit kokuları gelmeye başladı. Bütün yaslı çehrelerde tebessümler belirdi ve o güne kadar bir matemhâne görünümünde olan yeryüzü, bir bayram, bir şehrayin hâlini aldı.

Biz hepimiz, O'nun, ruhlarımıza üflediği hayat sayesinde varlığımızı idrak edip, çevremizdeki güzellikleri tanıyabildik; benliğimizdeki cevherleri değerlendirip sonsuza açık arzularımızı sezebildik. O olmasaydı, ne özümüzdeki sonsuzluk düşüncesini anlayabilir ne de ebedler ülkesine seyahati bu kadar şirin görebilirdik. Gözlerimizden perdeyi kaldıran O, gönüllerimizi aşk u şevkle coşturan O ve bizleri hakikate seferler tertip eden sırlı gemilerin sonsuza açıldıkları aydınlık rıhtıma ulaştıran da O'dur. O'nun rehberliğini kabul etmeyenler kat'iyen bu limana ulaşamazlar; limanda bulunsalar bile, O'nun kaptanlık yaptığı gemiye binemezler.

O, bir uzun ve sırlı yolculukta, bizim bulunduğumuz sahilin kaptan ve rehberi, öbür sahilin de mihmandar ve teşrifatçısıdır. Kabirden Cennet kapısına kadar her yerde O'nun bayrağı dalgalanır -dalgalandırana canlar feda olsun!- İnsanlığın başının sıkıştığı her yerde, O'nun şefaatiyle problemler çözülür.

O'nun nuru, sonsuzluk iklimine seyahatler tertip edenlere Kutup Yıldızı gibi bir fener, O'nun neşrettiği hikmet bu uzun yolculukta hiç aldatmayan bir rehberdir. O'nun nurundan mahrum olanlar takılıp yollarda kalmış, O'nun hikmetini tanıyamayanlar da dalâlette boğulup gitmişlerdir.

O'ndan evvel binler-yüz binler, varlığın bağrına nurlar saçıp, eşyanın mânâ ve hakikatini ve O'nun delâlet ettiği yüce gerçeği defalarca anlatmışlardı. O, bu mevzuda gelmiş-geçmiş bütün peygamberlerin sesi-soluğu oldu, yeri-göğü velveleye verdi.. seleflerini ve onların hizmetlerini en gür âvazlarla ilan etti... Kitaplarının asıllarını kabullenip tahriflere parmak bastı. Yanlışları tashihte bulunup müphem ve mücmel noktalara aydınlıklar getirdi. Kurduğu dünya-ukbâ muvazenesiyle akılsızlık ve muhakemesizliğin ayağına prangalar vurdu. Maddeyi ve maddeciliği ışıktan menşuru altında değerlendirerek her şeyi yerli yerine koydu... His, akıl, kalb ve ruh halitasından dantelâlar gibi yepyeni sistemler meydana getirdi; insanlığın önüne herkesin istifade edebileceği semavî sofralar serdi. Ve bu renk ve desen içinde, vahyin büyüleyici ışıklarıyla, vicdanlara en ölümsüz ilâhî besteleri sundu.

Ey yaratılışın gâyesi, varlığın özü, peygamberlik hakikatinin zübdesi! İnsanlık ancak Senin bayrağının dalgalandığı yerlerde emniyet ve mutluluğa erip aradığını buldu; buldu ve yok olmadan kurtuldu. Senin kutlu adın yeryüzünde duyulmaya başladığı andan itibaren -adına canlarımız feda olsun- sultanlar kulaklarına küpe takıp kul olduklarını ilan ettiler ve kapıkullarına sultanlık yolları açıldı.

Dünya Senin dünyan, bizler de Senin kapıkullarınız! Dizgin neden başkasının elinde olsun; bizler neden ağyârın kulu-kölesi olalım! Kalk, karanlıkta kalmışların dünyalarını aydınlat; pejmürdelerin imdadına koş; huzurunda el pençe divan durup kul olduğunu ilan edenlere tebessüm eyle; dünyaları yeniden şekillendir ve asırlardan beri devam edegelen şu kör dövüşüne hakem ol! Özünden uzaklaşıp başkalaşanların gözlerine ışık saç; yarasalara gündüzlerin erkânını öğret; nefsin kullarına hürriyete giden yolları göster; tabiatperestleri maddenin zindanından âzad eyle..!

Bak, bir yanda hak tezyif görüp zulüm alkışlanıyor; diğer yanda getirdiğin

ilâhî mesajlara 'çöl kanunu' denip alay ediliyor ve Hakk'ın mir'at-ı mücellâsı Yüce Zât'ın hakkında -Zât'ına ruhlarımız feda olsun- (hicabımdan söylemeyeceğim) neler neler deniyor... Kerem ve civanmertliğin bu şom ağızları da bağışlayacaksa, boynumuzu büküp sükût etmekten başka ne gelir elimizden; haddimiz mi Sultan'a yol gösterelim..! Ama, bizler Sen değiliz, sabrımız da sabrın olamaz! Bir gün takat ve tahammül surlarımızı zorlayan bunca saygısızlık, bunca hoyratlık karşısında, Senin hilmini, Senin silmini koruyamazsak, -Allah aşkına- bizleri bağışla ve edeb bilmezliğimizi hoş gör!

Ey sabrın, hilmin, silmin, azmin, ümidin temsilcisi! Gel gönüllerimize bir kere daha doğ; vicdanlarımıza ümit ve sekine mesajları sun! Gel şu sarsılan gemimizin dümenine otur ve sadık tayfalarına kurtuluş sahillerini göster..!

Cihanın dört bir yanında zulmet zulmet üstüne havaların karardığı, denizlerin en hınçlı dalgalarla ard arda kabardığı, karaların en vahşi ulumalarla inlediği şu günlerde uzat elini bizlere; uzat ki çok bunaldık. Uzat ki atmosferimiz aydınlansın, kuduran deryaların homurtusu dinsin ve şu birkaç asırlık ulumalar kesilsin!

Bak, Senin dünyanda fitne, gemi-azıya almış gidiyor; kundaklamaları kundaklamalar takip ediyor. Kalk, bu fitne ateşlerine bir su serp ve dünyanın çehresini saran tozu-dumanı temizle, her taraf çağının nâsiyesi gibi tertemiz olsun!

Güllerin minik minik tomurcuğa durduğu, tutiyaların gizli gizli tebessüm kesip yolunu gözlemeye koyulduğu, yolunu bekleyenlerin gözleri Seniyye-i Vedâ'da 'Bize Ay doğdu...' diyecekleri eşref-i saatin yaklaştığı şu dakikalarda, hasret ve hicranla yanan ruhları daha fazla bekletme gel! Gel ki, kapıkulların coşsun ve övünsün, düşmanların da parça parça olsun, yerinsin!

Yıllar var ki, Sana, şu mütevazi sayfalarda, kırık-dökük beyanlarımızla davetiyeler çıkarıyor, arz-ı hâl edip yalvarıyor ve gönüllerimize taht kurup bizlere 'Bendelerim!' diyeceğin ânı bekliyoruz. Hatta zaman zaman, on dört asır öteden lütfedip gönderdiğin 'Kardeşlerim' iltifatına itimat ederek, kapımızın önünde duyduğumuz her ayak sesine 'Bu O'dur!' diyor ve 'Geldi bir akkuş kanadıyla revan.' sözüyle kıyam eder gibi, kalkıp el pençe divan duruyoruz. Bu ümit ve bu şevkle kıyamete kadar da böyle oturup kalkmaya devam edeceğiz..!

Ey dost! Dil eksik, ifade eksik, aşk u şevk eksik, yürekte heyecan eksik... Affına sığınarak bir söz edelim dedik, o hepsinden eksik! Bir şey var eksik olmayan: Kapının kulları olduğumuz ve nuruna muhtaç bulunduğumuz... Evet,

işte bunu şefaatçi yaparak son bir kere daha kapının tokmağına dokunuyor ve Şeyh Gâlip edâsıyla

"Meded ey Sultan-ı Rusül Şah-ı mümecced!
Meded ey bîçarelere Devlet-i sermed!
Meded ey dîvan-ı ilâhîde Serâmed!
Meded ey menşûr-u le amrükle müeyyed!"

deyip inliyoruz. İnanıyoruz ki, böyle eşiğine baş koyup beklerken, bir gün mutlaka o ipekten kanatlarınla uçup üzerimizden geçecek ve geçerken de Taptuk diliyle 'Bunlar bizim kaçaklar mı?' deyip sahip çıkacaksın..!

Yolların Ayrımındaki Zat

Bütün varlık mükemmel bir kitap, Kur'an-ı Kerîm bu kitabın mukaddes bir tercümesi, parlak bir tefsiri ve kâinat kitabının kapalı noktalarını açan sırlı, sihirli bir anahtar; Hz. Peygamber (as) ise o muhteşem kitabın belâgatlı bir tercümanı, kitap sahibinin en gözde elçisi ve yerlerde, göklerde gizli bulunan hakikatların fesahatlı bir lisanıdır.

Kâinat kitabını okuyan, Kur'an'la onun derinliklerini kurcalayan, sonra da varlığın özü o Zât'ın (as) aydınlık ikliminde eşya ve hâdiseleri tanımaya muvaffak olan talihliler, zerrede güneşi bulur, damlada deryâya erer ve hiçlikleri içinde dünya ve ukbânın sultanları olma mevkiine yükselirler.

Varlığın çehresindeki bu yazıları okuyamayan, Kur'an semâsının yıldızları arasında seyahat edemeyen ve bilhassa peygamberlik âleminin ay'ı-güneş'i sayılan Nebîler sultanının nurlu dünyasını tanıyamayan bahtsızlar, beyhûde yaşar, bütün bir hayat boyu hâyal kovalar ve talihlerine ağlayarak yıkılıp giderler.

Şimdi, kâinat sahibinden haber veren bu üç umumî delilden, Hakk'ın Zatı'nın parlak aynası olan Hz. Peygamber'in (as) nurlu iklimine girerek, O'nun ışığıyla aydınlanan gözlerimizle, O'nun feyziyle aralanan kalplerimizle, birkere daha hakikatin çehresine bakmaya çalışacağız.

Evet, bu mevzuda en birinci söz o Zât'a aittir. Zira; yeryüzü bir mescid, Mekke bir mihrâb, Medine de bir minber farzedilecek olursa, insanlık âleminin iftihar tablosu O nurlu varlık, bu muhteşem mescitte bütün inananlara iman, bütün insanlara belâğatlı bir hatîp ve bu aydınlık cemaatin en başta gelenleri olan bütün enbiyânın feyiz kaynağı ve efendisi; nebîler ve velilerden meydana gelen muhteşem bir zikir halkasının sâflardan sâf bütün kutluların özü ve hülâsası, O'na uyup arkasından gelen bütün Hak dostlarının aslı ve mâyesi öyle nûrânî, öyle mübarek bir varlıktır ki, hem gelip geçenler, hem de arkadan O'nu takip edenler O'nun ilân ettiği yüce dâvâya parmak basar ve tasdik ederler.

Şimdi, hangi vehmin haddi var ki, böyle binlerce imza ile desteklenen bir dâvaya parmak karıştırsın..! [1]

Her yünüyle bir ışık kaynağı olan o Zât'ın peygamberliği, kendinden evvel gelmiş geçmiş yüzlerce nebînin işareti ve O'nun aydınlık halkasında olgunluğa

ermiş milyonlarca sağlam düşünce, temiz kalb ve yüksek ruhun tasdik ve imzasıyla te'yid edilmesinin yanında, Tevrat ve İncil gibi semâvî kitaplarda dahi -Allâme Hüseyin Cisrî'nin 'Risâle-i Hamîdiye' kitabında tesbit edip ortaya koyduğuna göre yüzondört işaret ve müjdenin bulunması; ayrıca peygamberlik öncesi hayatında bütün Mekke halkınca bir hârikalar insanı olarak tanınıp bilinmesi ve ayın parçalanması gibi yüzlerce mucize ile geçtiği yollara ışık saçıp geçmesi.. bütün hayatı boyunca, gelmiş geçmiş insanlar arasında en yüksek seviyedeki ahlâkı, dost ve düşmanın da O'nun öyle tanıması; nihayet, Allah'a karşı iman, güven ve itimadını gösteren fevkalâde derin kulluğu, vazifesindeki titizliği, alabildiğine ciddiyet ve metaneti, aksine ihtimal vermeyecek şekilde O'nun doğruluk ve hakkâniyetini göstermektedir.

Peygamber efendimiz bir hadislerinde, şifanın üç şeye münhasır bulunduğunu, bunlardan birinin de bal şerbeti içmek olduğunu ifade ederek baldaki harikulâdeliğe dikkat çekmiştir. Gerçekten de bal, muhtevasındaki karbonhidrat, protein, kalsiyum fosfor, demir B ve C gibi vitaminleri, bazı enzimler ve daha bir çok hususiyetleriyle vazgeçilmeyecek, fıtri, son derece faydalı fakat zararsız bir ilaçtır.

Birgün Peygamber Efendimize bir şahıs gelerek 'kardeşim ishal oldu, ne yapayım?' diye sorduğunda Efendimiz de ona bal şerbeti içirmesini tavsiye buyurmuştur. Gerçekten de bugün eski uygulamaların aksine, ishalli durumlarda çocuklara 'oral rehidratasyon solüsyonları' denen şekerli -tuzlu sıvılar verilmektedir. Gaye, hem çocuğun sıvı ihtiyacını gidermek, hem de ishalle kaybettiği sodyum gibi elektrolit açığını kapamaktır. Baldaki elektrolit miktarlarını incelediğimizde görüyoruz ki, Efendimizin tavsiye ettiği bal şerbeti ishalli durumlarda kullanılabilecek en ideal bir 'oral rehidrasyon solüsyonu'dur.

"Hz. Muhammed'in (sav) insan olması itibariyle, bütün insanlık muhakkak iftihar eder. Çünkü O Zât, ümmî olmasıyla beraber, onüç asır evvel öyle kanunlar ve esaslar getirmiş ki, biz Avrupalılar ikibin sene sonra onun kıymetine ve hakikatına yetişsek en mes'ud, en saadetli nesiller oluruz."

Shebol (1927 Hukuk Kongresi Başkanı)[2]

Eğer istersen gel, şimdi, o Zât'ın yaşadığı saadet asrına ve Arap Yarımadası'na gidip hayâlen olsun O'nu ziyaret etmeye çalışalım. İşte bak! İç ve dış yapısı, şekli-şemâili, anlayış ve yaşayışıyla mümtaz ve herkesten farklı bir Zât görüyoruz ki; elinde mucizeler kaynağı bir kitap, dilinde en ince hakikatlara aşina ve vâkıf olduğunu gösteren bir hitap, insanlara, cinlere, meleklere, hatta

bütün varlığa karşı ezelî bir hutbe irâd ediyor ve bir kısım mesajlar sunuyor. Alemin yaradılışındaki sırları, kâinatın ruhundaki içiçe muammaları aydınlığa kavuşturup, herkesten sorulan ve her düşünceyi meşgul eden 'Necisin? Nereden geliyorsun? Nereye gidiyorsun?' gibi akıllara durgunluk veren bu en muğlak suallere inandırıcı, iknâ edici cevaplar veriyor ve dimağlara ışık, ruhlara huzur, gönüllere de itminân kazındırıyor.

"Sana muasır bir vücut olamadığımdan dolayı müteessirim ey Muhammed!.. Muallimi ve nâşiri bulunduğun bu kitap senin değildir; O ilahidir. Bu kitabın Allah'tan olduğunu inkar etmek müspet ilimlerin batıl olduğunu ileri sürmek kadar gülünçtür."

Prens Bismark[3]

Dikkat et, bak o Zât'a! Elinde güçlü bir ışık kaynağı, sînesinde sönmeyen bir imân, geçtiği yerleri aydınlatıp geçiyor; varlığın çehresine saçtığı nurlarla dünyaları çok mânâlı bir kitap haline getiriyor-ki; şayet O'nun nuruna pervane olmadan ve aydınlık iklimine girmeden kâinata bakacak olsan, onu, umumî bir matemhâne ve içindeki herşeyi birbirine yabancı, birbirine düşman; dağ taş gibi cesîm cansızları ürpertici cenâzeler, canlıları da ayrılık ve hasretle inleyen yetimler şeklinde göreceksin... Gel, Şimdi bak! O'nun getirip neşrettiği nur sayesinde, bir baştan bir başa garib, yalnız ve yaslılarla dolu bu matemhâne, birdenbire içindekilerin neş'e sürûr şekv-ü târâbıyla dörtbir yanı velveleye veren bir zikir meclisine dönüştü... O birbirine yabancı düşman varlıklar birer dost ve kardeş kekline, o ürpertici dev cansız cenâzeler uysal birer memur, insanların emrine âmâde faydalı birer hizmetkâr vaziyetine ve o ağlayıp şikayet eden kimsesiz yetimler ise, vazife başında sonsuzluk düşüncesiyle coşup sonsuzu mırıldanan birer gazelhân veya vazife bitimini terhîs sayıp şükürle gerilen birer neşe insanı görünümüne girdiler.

Şişmanlık birçok hastalıkları da beraberinde getirmektedir. Son araştırmalar neticesinde şişmanlarda yüksek olan kolesterol seviyesinin damar sertliğine sebep olduğu, buna bağlı olarak da damar sertliği, yüksek tansiyon, kalb yetmezliği, böbrek ve göz hasarlarının meydana geldiği tespit edilmiştir. Dengeli beslenme mevzuunda ne kadar dikkatli olmamız gerektiğini Yüce Rehberimiz (sav) asırlarca önce şu kutlu sözleriyle belirtmişti: 'Çok yemek kötü bir şeydir.' 'İnsanoğlunun midesini iyice doldurmasından daha zararlı bir şey yoktur.

"Şayet gayenin büyüklüğü, vasıtaların küçüklüğü ve neticenin azameti insan dehasının üç ölçüsü ise, modern tarihin en büyük şahsiyetlerini bile

Muhammed'le (sav) kıyaslamaya kim cesaret edebilir. O şahsiyetlerin en meşhurları ancak maddi kuvvetler kurdular. Halbuki, O (sav), orduları hukuk sistemlerini, imparatorlukları, kavimleri hanedanları ve dünyanın üçte biri üzerindeki milyonlarca insanı harekete geçirdi."

Lamartine (Fransız Tarihçisi)[4]

O Zât neşrettiği nurlar sayesinde, kâinatın bağrındaki her hareket ve hamlenin, her değişme ve şekillenmenin belli bir programa göre ve belli gayeleri gerçekleştirme istikâmetinde olduğu ortaya çıkmış; varlığının hiçbir yanında abesiyet ve mânâsızlığın bulunmadığı iyiden iyiye anlaşılmış; canlı-cansız her mevcudun, Yaratıcı Kurdret'i haykıran birer mesaj, O'nun isim ve sıfatlarına ait güzellikleri aksettiren birer ayna, ruhlara en tatlı nizam ve ahenk melodileri sunan birer gazelhân oldukları görülüp hissedilmiş ve büyük-küçük herşey bu yepyeni renk, yepyeni şekil, yepyeni seslerler bir başka mânâ kazanmıştır. Hele insan, bile insan...!

Evet, âcizliği, fakirliği, yetersizliği ve yığın yığın ihtiyaçlarıyla canlılar arasında en talihsiz acılara, ızdıraplara açık akıl ve düşüncesiyle emsâli arasında en perişan, en kederli olan insan, O'nun nûr üstüne nûr aydınlık ikliminde, acizliğine rağmen en mükemmel, iktidarsızlığına rağmen en güçlü ve bunca ihtiyaçlarına rağmen en mes'ud ve mutlular arasına girmiş; damla iken derya, zerre iken güneş ve hiç-ender-hiç iken Hakk'ın halifesi oma payesine ulaştırmıştır. Demek O Zât'ın etrafa yaydığı nurlu düşünceler olmasaydı kâinat da, insan da aklın nazarında bir kaos olarak kalacak ve hiçbir zaman mânâsı anlaşılmayacaktı.

Hikmetsiz olarak hiçbirşeyin yaratılmadığı, ilmi araştırmaların da ortaya koyduğu bir gerçek olmasına, hatta Yüce Rehberimizin (sav) ekolojik dengeye işaretle 'Eğer köpekler bir ümmet olmasıydı, öldürülmelerini emrederdim' diyerek, canlılar halkasındaki sırlı dizilişe dikkat çekmesine rağmen, onlarla aramızda devamlı olarak belli bir mesafenin de gözetilmesi için 'Köpek giren eve melek girmez' ikazını verdiğini görüyoruz. Böylece herşeye karşı 'Mazarratları def etme ve menfaatları celbetme' prensibinden hareketle hassas dengeyi korumanın metodunu keşfetmenin ehemmiyetini gene o Eşsiz rehberimizin ibretli ve hikmetli ifadelerinden öğrenmiş oluyoruz.

"Hiç kimse Hazreti Muhammed'in prensiblerinden daha ileri bir adım atamaz. Avrupa'ya nasip olan bütün başarılara rağmen bizim konulmuş olan bütün kanunlarımız, İslam kültürüne nisbetle eksiktir. Biz Avrupa milletleri

medeni imkanlarımıza rağmen Hazreti Muhammed'in (as) son basamağına varmış olduğu merdivenin daha ilk basamağındayız. Şüphe yok ki, hiç kimse bu yarışmada O'nun geçemiyecektir."

Goethe[5]

O Zât insanoğlunun en önemli meselesi olan ölüm ve ölüm ötesi endîşe ve korkulara karşı bir edebî saâdetin müjdecisi; onun güzelliklere mübtelâ gönlüne karşı sonsuz rahmet hazinelerinin teşhircisi, ilâncısı ve ilâhî saltanata adi başdöndürücü ihtişamın dellâlı ve tarifcisi; bütün gelmiş geçmişler arasında sevgi ve merhametin en birinci temsilcisi,, varlık ağacının en nurlu meyvesi ve topyekün insanlara saâdet yollarını gösteren en inandırıcı mürşit olarak ortaya çıkmış; etrafa yaydığı nurlarla karanlıkları ve düşünceleri bozguna uğratmış; hakkı ezilmekten kurtarıp, bâtılı fikir plânında yeryüzünden söküp atmış; kabirden, berzahtan, mahşerden geçip gidin bir uzun yolculukta geçtiği yerlere nurlar saçıp arkasındakilerinin yollarını aydınlatmış öyle bir ışık insandır ki, beşer sonsuza kadar O'nun hayırla yâdedecek ve karşısında iki büklüm olacaktır. Şimdi acaba, bir hamlede insanlığı kurtaran, bir solukta tağutları yerle bir edip koca kürenin yarısına ve insanlığın beşte birine sözünü dinlettiren, hükmünü kabul ettiren bu Zât'ı dinlemesek bize insan denilir mi...? Keşke, nefis ve şeytanlarımıza rağmen O Zât'ın davasının esası olan 'La ilâhe illâllah' hakikatını bütün mertebeleriyle kabul edip O'nun aydınlık iklimine girebilseydik!

Asrımızda çeşitli ilim adamlarının yaptıkları tecrübe ve araştırmalar göstermiştir ki, pişirmek kaydıyla soğan ve sarımsağın damar sertliğini mühim ölçüde azalmalmaktadır. Ayrıca pirişilmiş sarımsağın kanda lipid (yağ) artmasına mani olduğu ve kan pıhtılaşma bozukluklarını da bir ölçüde engellediği, yüksek tansiyonlu kişilerde ise tansiyonun düşmesine yardımcı olduğu müşahede edilmiştir. Nitekim ondört asır önce Efendimiz'de (sav) bir hadislerinde sarımsağın pişirilerek yenilmesini tavsiye etmiştir.

"Doğrusu aranırsa Hira Dağı mağarasında meleği gördüğü günden beri geçen 20 sene dünyayı değiştirmeye kafi gelmiş. Hicaz'ın kuru kumlarında yeni bir tohum filizlendirmişti; öyle bir filiz ki Arabistan'ı uyaracak, bir yandan Hindistan'a bir yandan da Bahr-i Muhite kadar uzanacaktı."

Emile Dermenghem[6]

Arkadaş, şimdi gel bak o Zât'a! Alabildiğine geniş şu adada (Arap Yarımadası), fevkalâde vahşî, fevkalâde mutaassıp ve inatçı yığınları ne çabuk ve

fena huy ve adetlerinden vazgeçirip, en güzel ahlâkî prensiplerle donatarak bütün insanlığa muallim, bütün medenî milletlere mürşit ve üstad mevkiine yükseltti.

Dünya çapındaki bu koskoca inkılâbı gerçekleştirirken de, ne zorlama, ne baskı, ne de tehdîde kat'iyyen başvurmadı; akılları, kalpleri, ruhları, nefisleri fethederek insanların sînelerine taht kurdu; her kalbin sevgilisi, her aklın mürşit ve üstadı, her nefsin terbiyecisi ve bütün ruhların sultanı oldu. Kalpler sevgiyle O'nun arkasına düştü; akıllar engin muhakeme ve tefekkürle O'nu takip etti; nefisler pes arzulardan sıyrılarak O'nun emir ve isteklerini yaşamaya koştu; ruhlar O'nunla sonsuzluğa yelken açıp ebedî olmanın yolunu buldu ve saadetlere erdi.

Efendimiz sürmenin gözü kuvvetlendirdiğini, hastalıklara karşı gözü koruyacağını ifade etmişlerdir. Araştırıldığında görülecektir ki, sürmedeki antimon diğer ağır metallerde olduğu gibi bakteriler üzerine tesirlidir. Ve günümüzde kullanılan göz merhemlerinin bileşiminde bulunan çinko'nun sürmenin yapısında da olduğu müşahede edilir.

Büyük bir cüretle fakat edeple diyorum ki, bütün hayır ve bereketlerin menbaı olan Allah'ın kullarına vahyettiği Hz. Muhammed'in (sav) dini, en doğru dindir. İnsanlar kendisine tercih etmek, emaneti yerine getirmek kuvvetli ve sarsılmaz bir iman hayır ve şer arasını ayırarak, bâtılı men etmek, işte eğer bunlar hayra dalalet ediyorsa, Hz. Muhammed'in (sav) risaleti bu hayırları getiren vahiyden başka bir şey değildir. [7]

O Zât getirdiği esas ve prensiplerin sağlamlığı, tabîliği, beşer ruh ve fıtratına uygunluğu.. Sonra da bu esas ve prensipleri çok kısa zamanda muasırlarına sevdirip benimsetmesi ve onları, asırlardan beri devam edegelen câhilî örflerin, âdetlerin, anlayışların yerine yerleştirmesi itibariyle eşi, menendi olmayan hârika bir insandır. Ve hele, ne büyük himmet ve organize gayretlere rağmen, bir kısım kimseleri sigara gibi en ehemmiyetsiz alışkanlıklardan dahi vazgeçiremediğimizi düşününce, o Zât'ın, dünya çapındaki inkılâplarının mahiyet ve buutlarını daha iyi anlıyor ve daha iyi kavrıyoruz. Evet o Zât, birbirinden çok farklı pek çok kavim ve milletlerin duygu ve düşüncelerine işlemiş, dem ve damarlarıyla bütünleşmiş nice fena âdet ve huyları, hem de çok kısa bir zaman içinde, zâhiren çok küçük bir kuvvet ve az bir himmetle söküp atmış ve onların yerlerine en yüksek ahlâkî prensipleri, en tutarlı disiplinleri, en değerli insanî faziletleri, ruhlarına perçinlercesine öyle sağlam yerleştirmiştir

ki, tarihte aynı sürat içinde emsâli icraatı göstermek mümkün değildir. Ve olmaz da. Zira; o Zât öteler adına hareket eden bir meb'us ve hak katından gelmiş elçilerin en şereflisidir...

Şimdi, Saadet Asrı ve o Zât'ın inkılaplarını görmek istemeyenlere: 'Haydi, bütün medenî ve teknik imkanlarınızla, en çaplı psikoloji ve pedegoji 'uzmanlarınız' ve en kıymetli feylesoflarınızla câhiliye çağına gidiniz ve yüz sene çalışınız! Acaba o Zât'ın, o zamana nisbeten yaptığının yüzde birini yapabilecek misiniz?' sorusunu tevcih etmek gerekmez mi? Milletleri dört bir yandan kemiren, yığınları derbeder ve perişan eden bunca salgın hastalıklar karşısında elikolu bağlı kıvranan günümüzün düşünürleri, acaba, bu soruya 'evet' diye cevap verebilecekler midir..?!

Bugün sağırlık, albinizm, şizofreni, çeşitli damar anormallikleri ve zeka geriliği gibi çeşitli hastalıklarla yakın akraba evlilikleri arasındaki münasebetilim çevrelerince birçok defa vurgulanmıştır. Buraya bir nokta koyduktan sonra şimdi Mutlak Rehber'in sözüne kulak verelim: 'Yakın akrabalarla evlenmeyin zira çocuk zayıf olur. 'Zaten 'ilâhî Beyan de evlenilmesi yasak olan akrabalıkları açıklayarak bu hususu izah etmiştir.

Baştanbaşa bütün insanlık tarihi içinde, Hazret-i Muhammed'in (sav) şahsiyetine benzeyen tek bir insan mevcut değildir.
O'nun elinde bulunan maddi araçlar ne kadar azdı; göstermiş olduğu kahramanlıklar ise ne kadar büyüktü. Sadece bu yönde tarihi araştırmış olsaydık, Hazret-i Muhammed'in (sav) isminden başka, bu derece parlak ve bu derece ayan bir isim bulamazdık. [8]

Malumdur ki; herhangi bir cemaat içindeki yeri itibariyle önemsiz bir insan, o küçük şeref ve haysiyetiyle, ehemmiyetsiz bir topluma karşı, münazara ve münakaşa esnasında, en değersiz meselelere dair utandırıcı basit bir yalanı, hasımlarına hissettirmeyecek şekilde telâş ve teessür göstermeden, sıkılıp hicâp duymadan, pervasızca ve tereddüte düşmeden ifade edemez.. Şimdi bak; Hak ile halk arasında, dünya çapındaki en büyük bir vazifede o en haysiyetli, en şerefli Zât, emniyete çok muhtaç olduğu büyük bir cemaat karşısında, en ehemmiyetli bir mesele ve en ciddi bir davada, bunca hasımlarına rağmen, fevkalâde rahatlık içinde ve alabildiğine fütursuz, alabildiğine pervasız, kat'iyyen telaş göstermeden, hem de düşmanlarının damarlarına dokunduracak şekilde, yüksek bir üslup ve edâ, fevkalâde ciddiyet ve samimiyetle ortaya koyduğu şeylerde hiç hilâf bulunabilir mi? Hiç yalan karışabilir mi? Hayır; asla ve kat'a..! Onun söylediği herşey, getirdiği her esas 'başka değil O'na vahyolunmuş ilâhi

mesajlardır'. Ve O, mesleğinin bu ulviyeti ve kudsiyeti itibariyle, kat'iyyen aldatmaz, asla hileye tenezzül etmez, eşi menendi olmayan bir Zât'dır.

Peygamberimiz (sav) suyun oturarak içilmesinin daha iyi olduğunu buyurmuşlardır. Midenin ayakta ve oturur vaziyetteki pozisyonu farklıdır. Ayakta içilince Waldeyer'in mide caddesinden doğrudan oniki parmak barsağına geçen su, oturur pozisyonda içilince midede bir süre kalmakta ve midedeki asit salgının tesiri ile içindeki mikroplar ölmektedir.

"Hz. Muhammed (sav), hayatının sonunda da, peygamberliğinin başında iddia ettiği şeyleri iddia etmiştir. Ben onun meşrettiği şeyler karşısında şöyle düşünüyorum: Birgün, doğru olan felsefî cereyanlar ve hıristiyanlık O'nun peygamber olduğunu mutlaka kabul edecektir."

Bosorth Smith[9]

O hârika Zât, insanoğlu için devamlı merak mevzuu olmuş, en çarpıcı, en düşündürücü, en ehemmiyetli hakikatları gösteriyor, en dehşetli, en ürpertici meseleleri gözler önüne seriyor.

İnsanın düşünce ve davranışları üzerinde merakın tesîri inkâr edilemeyecek kadar büyük ve çaplıdır. Hatta merak, varlığın keşfinde devamlı, sırlı kapıları açan sihirli bir anahtar olmuş ve kâşif dimağlardan hiç ayrılmamıştır.

Nasıl olmasın ki, bugün biri çakıp Ay'da,Merih'de, Müşteri'de; başka gezegen ve başka sistemlerde olup bitenleri; insanoğlunun kader ve başına gelecekleri haber verecek olsa buna karşı lakayt kalmak şöyle dursun, pek çok meraklı yarı ömür ve ayrı servetini vererek, ruhunda uyanan merak ve arzuları tatmîn etme yollarını araştıracaktır.

Halbuki o eşsiz insan, öyle bir Sultanın mesajlarıyla gelmiş bulunuyor ki, o Sultanlar Sultanının akıllara durgunluk veren geniş ülkesinde, Ay, Arz etrafında, Arz de bütün ihtişam ve debdebesiyle Güneş çevresinde dönüp duran birer küçük kütler; Güneş ise, dünyamız dahil, sapan taşı gibi başının üstünde çevirip durduğu peykleriyle seyahat eden ve O'nun, milyonlarca ülkesindeki milyarlarca ışık kaynağından sadece bir tek lambasıdır. Bunlardan başka O Zât, bütün ayları, güneşleri, yıldızları, içine alan öyle müthiş bir inkılâp ve infilâkdan bahsediyor ki, binler-yüzbinler Küre-i Arz bomba olsa patlasa, o kadar dehşetli ve ürpertici olamaz. Hem öyle bir istikbalden ümit ve saadet mesajları sunuyor ki, bütün dünya saadetlerinin ona nispeti, belirip kaybolan bir şimşeğin, hiç gurub bilmeyen bir güneşe nisbetinden daha farklı değildir.

Efendimiz bir hadislerinde 'ara sıra aksırınız, eskimiş hastalıklarınız iyileşir' buyurmuşlardır. Uzun süre aksırmakla hastalıklar arası alâka anlaşılamadı. Fakat sonra öğrenildi ki, hipotalamustan geçen tek refleks aksırma refleksidir ve hayatî bazı merkezlerin bulunduğu hipotalamusun uyarılması ile birçok hayati mekanizma tembih edilmektedir.

"Hz. Muhammed (as) düşmanlarının bütün hile ve dolaplarını toprağa gömmüştür. O, bir avuç yardımcısıyla, bir gün mutlaka muvaffak olacağına inanıyordu. Halbuki, düşmanlarının çokluğu ve stratejik bakımdan aleyhinde olan şartlar itibariyle önünde bir sürü handikap vardı. Fakat O, Hakk'ın kendisine bahşettiği o müthiş irade ve azmiyle bunların hepsini aşmasını bildi. Biz buna, İncil'de: 'Allah'ım senin milletin içinde benden başka kimse kalmadı' diyen Peygamber gözüyle bakıyoruz."

Sir William Mior[10]

Bir baştan bir başa hârikalar meşheri olan bu dünya, gözleri kamaştırıp akıllara durgunluk veren bir başka mucizeler dünyası hesabına hareket eder, onu besler ve onu büyütür bağrında... Burada elde edilen her marifet, kavranan her mânâ, esasta ötelere ait rûhanî zevklere birer buut teşkil eder ki; bu da insanoğlu ve onu davranışlarının, bu dünyadan daha ziyade öteki âlemlerle alâkalı olduğunu gösterir.

Hemen herkesin namzet olduğu, herkesin merak, iştiyak veya ürpertilerle beklediği ve insanoğlu için hârikalar ülkesi sayılan o meçhul duraktan, en tatminkâr mesajlar, en inandırıcı bilgilerle gelip gözlerimizi açan; takılıp yollarda kalanlara ışık ve burak vadeden; merakla bekleyenlerin merak ateşlerini söndüren; ölüm ve yokluk karşısında ra'şelerle titreyenlerin sinelerinde ümit meş'aleleri yakan hârikalar kahramanı o Zât olduğu gibi, bizleri çeşit çeşit nimet ve ihsanlarıyla lütuflandırıp memnum eden bütün varlığın gerçek sahibi, Yüce Yaratıcı'nın, bizlerden neler istediğini, nelerden hoşnut olup nelerden olmadığını, Yüce Zât'ıyla kulları arasındaki münasebetin keyfiyetini ve en kestirmeden kendisine varılacak yolları tarif eme nev'inden, insan aklıyla ulaşılamayacak binlerce muğlak meseleyi, herhangi bir tereddüde meydan vermeden izah edip düşüncelerimize ışıklar saçan da yine o Zât'tır..!

Şimdi bizler için, herbiri ayrı bir merak ve hayret mevzuu bunca meseleyi, aydınlatıp günyüzüne çıkaran, gönüllere iman ve ümit kapılarını açıp onları itinana ulaştıran bu Zât'a karşı , herşeyi bırakıp ona koşmak lâzım gelirken, bir kısım insanlara ne olmuş ki, hiç merak etmiyor, alâka duymuyor, hatta lakayt

kalıyorlar..?

Hayır, hayır! Onlar, göz ve kulaklarını kaybetmiş veya divane olmuşlar ki, güneşlere taş giydiren bu ışık kaynağını görmüyor, O'nun nurlu beyanlarını işitmiyor ve anlamıyorlar...

Göz basıncının yükselmesi ile meydana gelen Glokom hastalığının neticesi körlüğe kadar gidebilir. Bu hastalıkta muhtelif ilaçlar kullanılmaktadır. Efendimiz (sav) mantarın kesilerek veya suyunun akıtılarak göze tatbikini tavsiye etmiştir ki, içinde bulunan muskarin, göz hastalıklarında yer alması yenmesini tavsiye etmiştir ki ihtiva ettiği inulin glokom tedavisinde kullanılan ilaçlardandır.

"Hakimdi, hatipti, peygamberdi. Muharipti, fikirler fatihiydi, ma'kul itikadların muhyisi idi ve nihayet din kurucusu idi. 20 dünyevi devlet kurmuş ve bir tek ruhani millet yaşatmıştı. Muhammed (as) budur! İnsan büyüklüğü hangi ölçü ile ölçülürse ölçülsün, acaba O'ndan daha büyük bir insan bulunur mu?"

A.D. Lamartine[11]

O hârika Zât, kâinatın dörtbir yanından yükselen milyonlarca lisanlarla, varlığını ve birliğini ruhlarımıza duyurmak isteyen Yüce Yaratıcı'nın, cihanda en yüksek, en parlak hakikat olması ölçüsünde, O'nu gösterip ilân eden, en güçlü bir dil, en nûrânî bir delil olduğu gibi, ikinci dirilişin de en aldanmaz şâhidi, en sağlam vesîlesidir.

Evet, O Zât, getirip gönüllerimize yerleştirdiği îman ve hidâyet hediyesiyle, bizler için ebedî saâdet yollarını açıp ruhlarımızın sonsuza uyanmasına sebep olduğu gibi; duâsı, niyâzı ve o derinlerden derin ibadetiyle de, ötelere ait rûhânî ve cismânî saâdetlerin, insanoğluna armağan edilmesine en birinci şefaatçı olmuştur.

Zira O, en samimi teveccüh ve dilekleri, en yürekten yalvarış ve yakarışları, en hâlisâne zikir ve fikirleri, en kâmilâne îman ve ibadetleriyle o kadar umûmi ve o kadar herkes için olmuştur ki; kulluk hisleriyle iki büklüm olup Rabbisine her yönelişinde, âdetâ Küre-i Arz el bağlayıp O'nun arkasında durmuş; Ay, Güneş, yıldızlar, O'nun duâ ve münacâtıyla velveleye gelmiş; bütün kevn-ü mekanlar koşup O'nun dilek ve taleplerine 'evet, ya-Rabbi ver, biz dahi ayni şeyleri istiyoruz..!' diye, O'nun o içten, o hüzünlü, o Hak sevgilerine yarışır şekilde yalvarış ve tazarrularına iştirak edip 'âmin!' demişlerdir.

Zira O, bütün insanları, hatta topyekün varlığı, aşağıların aşağısından,

kıymetsizlikden, faidesizlikden, kurtarıp, yüksekliklerin yükseğine, kıymet ve değerliliğe ulaştırma gibi, öyle yüksek maksat ve yüce gâyeler için yalvarıp yakarmış.. yürekleri rikkate getirecek öyle tatlı bir şive, öyle şirin bir edâ ile sızlanmıştır ki, O'nun bütün varlık hesabına bu iç-çekip inlemelerine karşı, topyekün mevcudât, hatta arş ve kursî vecde gelip 'ver Allah'ım ver! O'nun isteği hepimizin de isteğidir' diye duâ ve dilekte bulunduklarını söylemek hiç de mübalâğa olmaz...

Şimdi, hiç mümkün müdür ki, her şeyi görüp bilen, her şeye sonsuz lütuf ve ihsanlarda bulunan; hatta en küçük bir varlığın en ehemmiyetsiz arzu ve istediklerini yerine getiren Yüce Yaratıcı, yeri, göğü velveleye veren bu en şumullü, en lüzumlu, en samimi, en yürekten duâ ve dilekleri duyup cevap vermesin? İnsanlık için ebedî saadete giden yolları açmasın ve onlar için cennet saraylarını yaratmasın..?

Ateşi düşürmede deriyi su ile soğutma tıpta sık kullanılan bir metottur ve 'periferik soğutma' adını alır. Hastanın bütün vücudunu soğuk suyla yıkamak da tercih edilebilir. Efendimiz (sav) 14000 yıl önce 'Ateşli hastaları soğuk su ile yıkayınız' diyerek bu metoda işaret etmiştir.

"Şayet gayenin büyüklüğü, vasıtaların küçüklüğü ve neticenin azameti insan dehasının üç ölçüsü ise, modern tarihin en büyük şahsiyetlerini dahi Hz. Muhammed'le (sav) mukayeseye kim cür'et edebilir ki..?"

Carlyle[12]

Evet, insanlığın iftihar tablosu, zaman ve mekânın Efendisi, Allah'ın yeryüzünde en şerefli, en namlı halifesi o Zât (as) dünden bugüne insanoğlunun, ayları, güneşleri, yıldızları sayılan en temiz düşünceleri, en duru gönülleri, en dürüst ve çaplı ruhları arkasına alıp, rahmetlerin, inayetlerin, hikmetlerin, adaletlerin ışık ışık akıp geldiği 'arş-ı a'zam' iklimine el kaldırarak dua dua yalvarmış ve koşup atmosferine girenlere, girip ayağının tozuna yüz sürenlere cennetler, ebediyetler, ebedî saadetler istemiş.. ve cennetleri cennet, ebediyetleri ebediyet yapan bütün güzelliklerin kaynağı, binlerce güzel ad ve ünvanlara yâd edilen ve o kudsîlerden kudsî sıfatlarıyla gönüllerimize hayret ve hayranlık salan Hakk'ın cemâlini görüp göstermek dilemiştir.

Eğer, öldükten sonra dirilme ve öteler gerçeğinin, her tarafta ışık ışık ışıldayan o sonsuz rahmet, herkesce müşâhede edilen o hesapsız inâyet, herşeyin çehresinde çakıp duran o göz kamaştırıcı hikmet ve baştan bir başa

bütün kâinatlarda hüküm fermâ olan o incelerden ince adalet gibi kuvvetli sebepleri olmasaydı, her sene yeryüzünde yüzlerce cennet nümûnelerini sergileyen Yüce Yaratıcı, akıllara durgunluk veren o müthiş kudretiyle-ki o kudrete nispeten cennetin yaratılması, baharın yaratılmasından daha zor değildir-beşere iman tayin ettiği bu mübârek Zât'ın, o içli yalvarış ve yakarışlarına merhamet edip cennetleri yaratacak ve insanlığa armağan edecekti... Yaratmış ve edecektir de...

Evet, bu imtihan yurdu, bir sırlı anahtar olan O'nun peygamberliğiyle açıldığı gibi, bir mükâfat ülkesi olan âhiret de, yine O'nun o içten kulluğu, o bütün varlığı alâkadar eden dualarıyla açılacak ve arkasında durup onun bütün istek ve dileklerini can kulağıyla dinleyip 'âmin' diyenlere (Selâm sizlere, hoş geldiniz! Haydi girin içinde ebedî kalmak üzere o cennetlere) denilecektir.

Fırçanın henüz bahis mevzuu edilmediği bir dönemde Zaman ve Mekanın Efendisi (sav) misvak kullanmayı tavsiye etmişlerdir. Nitekim misvak mikrop öldürücü, tükürük salgısını arttırıcı hususiyetlerinin bulunması, pH'i ile aynı olduğu için ağız için dengesini bozmaması, kullanımı kolay ve ekonomik olması sebebiyle tercihe şayan bir diş temizleme vasıtasıdır.

"Ben, Müslümanlığın, yarının Avrupa'sı için mutlaka kabule değer olacağı kanaatindeyim. Aslında, Avrupa, çoktan Müslümanlığı kabule değer bulmaya başladı bile..."

G. Bernard Shaw[13]

Hiçbir mektep ve medrese görmeyen o Zât, öylesine mükemmel imâni esaslar, öyle hârika İslâmî prensipler ve ruhlara inşirah veren öyle bir ibadet ve dua anlayışıyla ortaya çıkmış ki, o günden bu güne, onlardan daha mükemmeli ne bulunmuş, ne de bulunabilir.

Hele, bindörtyüz seneden beri, insanoğlunun hemen hemen beşte bir gibi büyük bir bölümünü, Hak'dan getirdiği o eskimez, yıpranmaz, ilâhî prensiplerle, kılı kırk yararcasına âdilâne ve hakkâniyet üzere idare etmesi kat'iyyen beşer tarihinde benzeri olmayan bir hâdisedir. Evet, ümmî bir Zât'ın hareket, söz ve davranışlarından meydana gelen bir nizam ve sistem, hele her asırda yüzmilyonlarca insanın rehberi, mercii olup onların akıllarını ilimlerle donatması, kalplerini feyizlere gark etmesi, nefislerine istikamet kazandırması ve ruhlarını inkişaf ettirip onları imrenilecek hâle getirmesi itibariyle O'nun eşi ve menendi yoktur.

Bilhassa bedevî ve ümmî bir muhitde, ictimâî ve idârî kanunların bilinmediği bir dönemde ve fetret asrının karanlıkları içinde, çok kısa zamanda etrafındakileri uyarıp medenîlerden daha medenî, âlimlerden daha âlim; ictimâî ve siyâsî hayatta en ileri, hatta büyük devlet ve büyük milletlere üstad ve rehberler olabilecek seviyeye getirmesi ve alabildiğine ibtidâî bir topluluktan dünyaları idare edebilecek büyük diplomatlar yetiştirmesi tarihte emsâl gösterilemeyecek vak'alardandır.

İşte câhîliye çağı, işte o Zât; işte asrımız, işte asrın büyük diplomatları; işte selîm akıl, işte müstakîm düşünce; işte değişik muvazene usulleri ve işte hiç kimseyle muvâzene edilmeyecek olan hârikalar harikası O büyük insan..!

Geceleyin kılkurdları barsaktan dışarı çıkar ve kaşıntı yapar. Uyuyan kişi habersiz olarak orayı kaşır. Uyandığı zaman elini yıkamadan elini ağzına götürdüğünde yumurtalar sindirim yoluna gider ve barsakta rabditiform kurtçuk açığa çıkar. Nitekim yüce Rehberimiz buna işaretle 'sabahleyin kalkınca ellerinizi yıkayınız. Çünkü onların gece nereye değdiğini bilemezsiniz' buyurmuştur.

"Hakim, hatip, Allah elçisi, kanun koyucusu, savaşçı, en mükemmel bir ibadetin muhyîsi ve sayısız dünya devletlerinin kurucusu, işte Hz. Muhammed (as). İnsan büyüklüğünün ölçüldüğü bütün mikyaslarda hangi insan ondan daha büyük olabilir ki..?"

Lamartine, Histoire la Turquie[14]

İman, teslimiyet ve hakka itimatda, melek ve ruhanîleri gıptaya sev edecek kadar erişilmez noktalara ulaşmış bulunan o Zât; ibadet adına ümmetine tebliğ ettiği vazifelerin hemen hepsinde herkesten ileri olması, açık-kapalı mükellefiyetlerini ciddi bir disiplin içinde yerine getirmesi, en sıkıntılı anlarında dahi bütün sorumluluklarını fevkalâde bir hassasiyetle takip etmesi.. herkesten ziyade haramlardan kaçınması, hatta haramlara girme endişesiyle şüpheli şeylerden uzak kalması.. Hakk'a kullukta daima, en ilerilerden daha ileri olması.. bütün bir hayat boyu fevkalâde takvası, fevkalâde Allah korkusu ve Allah'a karşı saygısı itibariyle de eşi menendi olmamış olamaz da...

Hele, Rabbisine bağlılık ve irtibatın ifadesi olan, her meselede O'na sığınıp O'na müracaat etmesi, O'na yönelip O'na yalvarıp yakarması, yalvarıp yakarırken de ifadelerin en can alıcısı, üslûpların en çarpıcısı ve Yüce Yaratıcı'ya en yaraşır ve yakışırı ile yalvarıp yakarması ve bilhassa kullandığı

şive, ortaya koyduğu edâ ile öyle erişilmez bir kulluk örneği olmuştur ki, o zamandan beri gelen bütün hak dostları, gerçeğe uyanmış bütün erenler, teveccüh, dua ve yakarışlarında hep O'nun, o derinlerden derin tavsiflerine, o yürekleri hoplatan sihirli niyazlarına müracaat etmiş ve O'nun marifet ve düşünce ırmağına sığınmışlardır.

Ellerin et ve yağ gibi maddelerle bulaşık olması hem haşere hem de mikropların üremesi için zemin teşkil eder. Yüce Rehberimiz 'ellerinde et veya yağ kokusu eseri olduğu halde yatan bir kimse bir hastalığa müptela olur veya hayvan ve haşerelerden bir zarara uğrarsa, kedisinden başkasını suçlu bulmasın' buyurmuştur. Burada haşerenin yanında hayvan tabirinin kullanılması enteresandır. Hayvan, hayat sahibi yani canlı mânâsına da gelmektedir. Dolayısıyla mikrop mefhumuna işaret edilmektedir.

"Hz. Muhammed (sav) toplu halde yapılan ibadetin o muazzam gücünü, tarihte ilk temsil edip gösteren insandır. Hiç şüphe yok, ki, çok geniş mikyasta, İslâm'ın kudreti, günde beş vakit kılınan namazın kudretinden kaynaklanmaktadır."

J. H. Lenison, Emotion as the basis of civilisation[15]

O Zât, Hakk'a bağlılık, dua ve ibadette eşi olmadığı gibi, peygamberlik vazifesini tebliğe ve halkı, Hakk'a davette gösterdiği yüksek metânet, hârika sebat ve cesaret de dahi dengi ve benzeri yoktur.

Evet, büyük devletler, büyük dinler, hatta en yakın akrabalarına kadar kendi oymak ve kabîlesi, akla-hayâle gelmedik en şiddetli düşmanlıklarla O'nun karşısına çıktıkları halde, zerre kadar sarsılmaması, telâş ve tereddüt göstermemesi ve hele korkaklığa asla düşmemesi.. değil tereddüt, telâş, korkaklık; tek başına bütün dünyaya meydan okuması ve âlem şümûl mücadelesini zafere ulaştırması hatta bu kadar ağır şartlar altında getirdiği o ilâhî mesajı dünyanın yarısına ve insanlığın büyük bir kısmına tebliğe etmesi davet ve irşatta dahi O'nu eşi menendi olmadığını gösterir.

Evet O, yaşadığı döneme ait çeşit çeşit düşünce akımları, inanç sistemleri, rûhanî reislerin bilgi dünyaları ve daha binbir muâraza, muhalefet ve inkâr karşısında, o dağları yerinden söküp atacak müthiş imanı, o cihanları yeniden şekillendirebilecek hârika yakîni ve hiçbir şey karşısında 'pes' etmeyen cihanpesendâne iradesiyle karşıladı, hesaplaştı ve geçtiği yolun bir kenarına itiverdi.

Bütün bunları yaparken de, rüyalarında dahi bir lâhza, tereddüt, şübhe, vesvese ve za'fa düşmedi, Yakîni, itikadı, itminânı ve Hakk'a itimadıyla daima herkesin önünde bulundu; bulundu ve bütün hayatı boyunca inancın zirvelerinde dolaştı.. Hem öyle bir dolaştı ki, başta Sahabe olmak üzere herbiri birer iman ve mâneviyat kahramanı sayılan bütün evliyâ ve asfiyâ, inançta, itikatda, itminânda hep O'nu rehber kabul edip, O'nun aydınlık iklimine yenilenip ayrı birer buuda ulaştılar.

Yüce Rehberimiz 14 asır önce misvak kullanılmasını tavsiye etmiştir. Bugün Avrupa ilaç sanayiinde diş macunu üretiminde misvaktan faydalanılmak istenmektedir. Araştırmacılar bu bitkinin dişte tabaka meydana gelmesini önleyici kimyevî tedavi edici maddeler ihtiva ettiğine inanıyorlar. Bazı Afrikalı araştırmacılar da bu bitkini özlerinin ağızda bakteri üremesini önlediğini bulmuştur. Bir raporda bu maddelerin diş etlerini harekete geçirdiği, şişme ve kanamaları iyileştirdiği bildirilmiştir.

"Hz. Muhammed: (sav) Arap putperestliğinin artıklarını, Yunan ve Yahudi ilâhiyatının ananelerini ve dînî liderlerinin, faydasız ve lüzumsuz bütün fikirlerini bir yana atmış o temizlerden temiz kalbi, o şimşek gibi parlak gözleriyle hakikatın ruhuna girmişti."

Carlyle, Kahraman Muhammed[16]

Gelmiş-geçmiş bütün o en temiz duygulu, en derin düşünceli, en doğru anlayışlı ve en dürüst davranışlı Hak kapısının sadık bendeleri peygamberler, istisnasız o Zât'ı kabullenmiş ve O'nun peygamberlik nazmının kafiyesi saymışlardır.

Evet bütün peygamberler, bir taraftan, başta yüce Yaratıcıya iman olmak üzere inanç esaslarını avâz âvaz ilân ederken, diğer yandan da, ellerindeki Tevrat, İncil, Zebur vs. küçük kitapların şehadetiyle ileride gelecek bu hârika zât hakkında işaretlerde bulunup müjdelemeyi ihmal etmemişlerdir.

Günümüze kadar bunca tahrif, tağyir ve tebdîle rağmen, allâme Hüseyin Cisri'nin bu kitaplardan yüzon küsur işaret ve müjde bulup çıkarması.. Prof. Rahip Peder Dawid Benjamin'in 'Tevrat ve İncil'e göre Hz. Muhammed' adlı kitabıyla modern araştırma usulüne göre aynı şeyleri tespit edip ortaya koyması ve Asr-ı Saâdet'den günümüze kadar daha yüzlerce araştırıcının mütalâa ve tespitleri öyle gür, öyle doğru, öyle muhteşem ve öyle cerhedilmez bir şahadettir ki, bütün dünya şeytanları biraraya gelse, bu mevzuda itminâna

kavuşmuş temiz ruh ve temiz vicdanlarda en ufak bir şüphe ve tereddüt meydana getiremezler.

Zira, insanlık semasının ayları, güneşleri mesabesinde olan, ve çağlar boyu milletleri, devletleri arkalarına alıp ahlâka, fazilete ve insanlığa yükselten bu hârika zâtlar, kendilerine uyan milyonlarca düşünce insanı, araştırmacı, ilim adamı ve kâşifleriyle susturulamayacak en sağlam şâhitlerdir ve bu şahitlerin şehadet ettiği en yüksek hakikat da Hz. Muhammed hakikatıdır.

Yüce Rehberimiz (sav) ilaç olarak kullanmak üzere alkollü içki imal ettiğini söyleyen bir kişiye 'O, tedavi edici değil, hastalık yapıcıdır' buyurmuştur. 14 asır sonra Amerikan Pediatri akademisi, ilaçlara çeşitli gayelerle az miktarda dahi olsa alkol konulmasının çocuklarda çok zararlı olduğunu tespit etmiştir.

"Ben şunu iddia ediyorum ki, Hz. Muhammed en seçkin bir kıymettir. Yaradan'ın, böyle ikinci bir vücudu imkan sahasına getirmesi de ihtimalden uzaktır. Ya Muhammed, sana muasır bir vücut olmadığımdan dolayı müteessirim..."

Prens Otto Von Bismarck[17]

O Zât'ın Allah'tan getirdiği esas ve düsturlara uyarak, O'nun ta'lim ve terbiyesiyle şekillenen, O'nun arkasından gitmekle hakka, hakikata, olgunluğa ulaşan ve alelâdelikleri aşıp kerametlere, keşiflere, müşahedelere mazhar olan buncu Hak dostu velîler, akıllara durgunluk veren o üstün halleri, öteden renklere ve çizgiler ifade eden o hârika tavırlarıyla, Yüce Yaratıcı'nın varlığını, güç ve hâkimiyetini, tasarruf ve nüfuzunu haykırdıkları gibi; malik oldukları herşeylerini O'nun eşiğine başkoymakla elde ettikleri; herşeylerini O'na borçlu oldukları hârikalar insanı, o mübarek üstadlarının da peygamberliğine, sunduğu mesajların Hak-kaynaklı olduğuna milyonlar diller olarak şehadet etmektedirler.

Evet, gözleri eşyânın hakikatına uyanan O'nun arkasındaki bu zâtlar, Üstadları'nın Hak'tan getirip ümmetine sunduğu mesajlar ve mesajların muhtevasını, yine O'nun dîninin esasları çerçevesinde, kendi rûhî tecrübeleri, manevî terakkîleriyle keşfedip çevrelerine duyurmaları, O'nun peygamberliğine, peygamberliği içinde hakkâniyet ve doğruluğuna, Allah yanındaki kadir ve kıymetine, diğer Hak-elçileri karşısındaki üstünlüğüne öyle gürül gürül bir şehadettir ki, hiçbir küfrün, hiçbir ilhadın bunu inkâra gücü yetmiyeceği gibi, hiçbir vehmin eli de O'na ulaşamayıcaktır.

Doğrusu, herbiri kendi dünyasında birer güneş sayılan bunca evliyâ, asfiyâ ve hakikat-erlerinin, O zât hakkındaki şehâdet ve takdirlerini nazar-ı itibare almayarak, karanlıkda çığlık atan üçbeş yarasanın tutarsız hezeyanlarıyla sarsılmak, güneşlere taç giydiren O Zât'ı ve O Zât'ın nûranî halkasını bilememe, yıldızla, yıldız böceğini birbirine karıştırma; bülbül nağmeleriyle saksağan sesini birbirinden ayırdedeme gibi muhakemesizlik ve mantıksızlıktan olsa gerek...

Yüce Rehberimiz (sav) 14 asır önce 'saçınıza, sakalınıza, vücuttaki yaralara kına yakınız' buyurmuştur. Nitekim kınanın içinde bulunan Lawsane adlı maddenin bazı mantar hastalıklarının amili olan dermatofitlerin ve ayrıca S. Aureus adlı mikrobun üremesine mani olduğu tespit edilmiştir. [18]

Bu kâinat, harika olarak yoktan varedilmesi, varedildikten sonraki nizam ve intizamı, parçaları arasındaki birlik ve bütünlüğü; büyük-küçük herşeyde gözetilen fayda, maslahat ve gâyeleriyle, onu icat edip, bir saray, bir kitap, bir sergi gibi en gözkamaşdırıcı şekilde tanzim eden, en mükemmel armonilerden daha mükemmel düzenleyip bir şiir, bir beste âhengine ulaştıran, en başdöndürücü sanat eseriyle temaşasına doyulmayan en renkli meşherleri sergileyen bir Zât'ı, ışıktan, renkden parmaklarıyla gösterdiği gibi.. dünyaların yaratılmasındaki ilâhî maksatları bilecek, bildirecek; varlığın sinesindeki ince ve sırlı hikmetleri ders verecek; kâinat sarayını gezip görme ve mânâsını anlamada seyircilere rehberlik yapacak, bu muhteşem varlık kitabının anlaşılması için şerh ve îzahlarda bulunacak, güzellikler meşheri yeryüzündeki sergileri temaşaya gelenlere Hak adına teşrifatcılık edecek doğru sözlü bir Dellala, güvenilir Üstad bir Tefsirciye, yaradıcının maksatlarını bilip anlayan ve anlatabilen bir ta'rîf ediciye de ihtiyaç vardır.

Hiç şüphe yok ki, bütün bu önemli vazifeleri gelmiş geçmiş insanlar arasında, müstesnâ şahsiyet ve rehberliğiyle en mükemmel şekilde yerine getiren, arkasındakilerine her zaman ümit ve emniyet telkîn eden, varlığın sırlarını lif lif didikleyip seyircilerin mütâlâasına sunan, bu mevzuda biricik mürşit ve üstad da Hz. Ahmed-u Mahmûd-u Muhammed-u Mustafa'dır. Varlığın zerratı adedince Allah'ın salat ve selâmı üzerine olsun..!

Yüce Rehberimiz (sav) 'Udu Hindi'de yedi türlü şifa vardır' buyurmuştur. Nitekim bu bitkinin idrar söktürücü, kabızlığı önleyici, gaz çıkarıcı, pıhtılaşmayı önleyici tesirleri bilinmektedir. Muhtevasında bulunan maddelerin tesirlerinin araştırılması ile daha başka kullanma sahaları bulunacağı ise muhakkaktır.

"İnsan ırklarından ideal birliği (cemiyeti) tahakkuk ettirmeye herhangi bir ideolojiden ziyade İslâmiyet yaklaşmıştır. Zira Hazreti Muhammed'in (sav) dini üzerinde kurulan cemiyet'i akvam bütün beşer ırklarının eşitliği prensibini, diğer toplulukları utandıracak derecede ciddiyetle ele alır."

Snouck Hurgonje[19]

Çevremize bakıp varlığı dinlediğimiz, eşyayı inceleyip hâdiselerle halleştiğimiz ve dört bir yandan yükselen seslere uyanıp vicdanımızı dinlediğimiz zaman, her tarafta başdöndürücü sanat eserleriyle, kendi hüner ve kendi sanatkârlığını sergileyip göstermek isteyen, pırıl pırıl süslü, zînetli ve göz kamaştırıcı tablolarıyla kendini tanıttırıp sevdirmek murat eden; semavî sofralar halinde önümüze koyduğu en lezzetli, en kıymetli nimetleriyle bizlerde teşekkür ve senâ duygularını uyaran; ağızların en ince zevklerini, iştihâların meşrû her nev'ini tatmin edecek şekilde her çeşit ihsan ve ziyafetleriyle gözlerimizi, gönüllerimizi doldurup, o geniş şefkat ve himayesine karşı bizleri anlayışa, ibadete sevk eden mevsimlerin değişmesi, gece ve gündüzün birbirini takip etmesi gibi akıllara durgunluk veren haşmetli icraatıyla biricik ma'bud olduğunu göstererek akıl sahiplerini amana, teslime ve itaata çağıran... her zaman iyiliği ve iyileri himaye, fenalığı ve fenaları izâle ve semavî tokatlarıyla zâlim, gaddar ve yalancıları mahv-u perişan ederek hakkaniyet ve adaletle tecelli eden bir Zât'ın varlığını seziyor, duyuyor ve O'nu eksiksiz ve kusursuz tanımak istiyoruz.

Evet, O'nun kendisini bize tanıttırıp şükür istemesine mukabil, bizler O'nun kendisini bize tanıttırıp şükür istemesine mukabil, bizler O'nu tanımayıp nankörlükde bulunursak, bize insan denmeyeceği gibi, O'nun lütuflarından istifade hakkını da kaybederiz.

Onun içindir ki Yüce Yaratıcı, eşya ve hâdiseleri konuşturup kâinatla varlığını ruhlarımıza duyurmanın yanında nezdinden gönderdiği peygamberlerle de aynı hakikatları tayidetmiştir.

Evet, önümüze serdiği bu muhteşem sergilerde, bahsi geçen gayeler gibi, pekçok maslahat ve hikmetleri takip eden yücelerden yüce Yaratıcının; bu maksat ve gayelerini gürül gürül ilân edecek, onları her ruh ve vicdana duyuracak bir kısım dellalları, tarif edicileri ve teşrifatcılarının bulunması elzemdir. Yoksa, o sergi ve meşherleri temâşaya davet ettiği aziz misafirleri ne eşyanın hakikatını, ne ifade ettikleri mânâları, ne de işaret ettikleri yüce gerçeği anlamayacaklardı.

Bu itibarladır ki Allah, tarihin hiçbir devrini bu aydınlık insanlardan mahrum etmediği gibi insanlığı da onların nûrundan ve feyzinden mahrum bırakmamışlardır.

Bu dellal ve rehberlerin hepsi de Hak katından gelmekle beraber, içlerinde en gür seslisi, en müthiş iradelisi, en çaplısı ve âvâzını dünyanın dörtbir yanına duyurarak arş-u ferşi çınlattırıp her tarafı velveleye veren ve gelmiş geçmiş peygamberlerin yolunu bir şehrâh haline getiren Hazret-i Muhammed'dir (sav) ve bu mevzuda O'nun eşi ve menendi yoktur. [20]

[1.] Sızıntı, Nisan 1987, Cilt 9, Sayı 99, Sayfa 100
[2.] Sızıntı, Mayıs 1987, Cilt 9, Sayı 100, Sayfa 142
[3.] Sızıntı, Haziran 1987, Cilt 9, Sayı 101, Sayfa 181
[4.] Sızıntı, Temmuz 1987, Cilt 9, Sayı 102, Sayfa 220
[5.] Sızıntı, Ağustos 1987, Cilt 9, Sayı 103, Sayfa 260
[6.] Sızıntı, Eylül 1987, Cilt 9, Sayı 104, Sayfa 300
[7.] Sızıntı, Ekim 1987, Cilt 9, Sayı 105, Sayfa 340
[8.] Sızıntı, Kasım 1987, Cilt 9, Sayı 106, Sayfa 380
[9.] Sızıntı, Aralık 1987, Cilt 9, Sayı 107, Sayfa 420
[10.] Sızıntı, Ocak 1988, Cilt 9, Sayı 108, Sayfa 460
[11.] Sızıntı, Şubat 1988, Cilt 10, Sayı 109, Sayfa 20
[12.] Sızıntı, Mart 1988, Cilt 10, Sayı 110, Sayfa 68
[13.] Sızıntı, Nisan 1988, Cilt 10, Sayı 111, Sayfa 116
[14.] Sızıntı, Mayıs 1988, Cilt 10, Sayı 112, Sayfa 116
[15.] Sızıntı, Haziran 1988, Cilt 10, Sayı 113, Sayfa 196
[16.] Sızıntı, Temmuz 1988, Cilt 10, Sayı 114, Sayfa 236
[17.] Sızıntı, Ağustos 1988, Cilt 10, Sayı 115, Sayfa 276
[18.] Sızıntı, Eylül 1988, Cilt 10, Sayı 116, Sayfa 316
[19.] Sızıntı, Ekim 1988, Cilt 10, Sayı 117, Sayfa 356
[20.] Sızıntı, Kasım 1988, Cilt 10, Sayı 118, Sayfa 388

Penceredeki İşaretçiler

Rengârenk güzelliklerin sarmaş-dolaş sergilendiği şu âleme baktığımız zaman her şeyi, bilhassa canlıları pek çok ihtiyaç içinde ve çeşit çeşit istekler arkasında görüyoruz. İhtiyaç duydukları ve istedikleri her şey, ummadıkları, bilmedikleri ve beklemedikleri şekilde, ellerinin ulaşamıyacağı yerlerden, en uygun vakitte onların imdadına koştuğu müşahede ediliyor.

Halbuki onlar, şahsî imkân ve iktidarlarıyla, ihtiyaç duydukları bu şeylerin en küçüğünü dahi elde edemezler. Sen, bir kere kendine bak ki, iç ve dış duygularınla alâkalı ve elinin yetişemediği fakat senin için son derece lüzumlu ne kadar şeylere muhtaçsın!... Bütün canlıları da kendine kıyas edebilirsin... İşte, bütün eşyâ böyle birer birer, Varlığı-Kendinden be başkasına muhtaç olmayan Allah'ın varlığına ve birliğine şahâdet ettiği gibi, hepsi, birden, güneşin ziyası güneşi gösterdiği şekilde, bizlere, görünmeyen, gayb perdeleri ötesinde, varlığı, bütün varlıkların tek sebebi, rahmet ve ihsanı bol; her şeyi kendine has bir olgunluğa doğru koşturan 'Rahîm, Kerîm, Mürebbî' ünvanlarıyla bir Zâtı akıllara gösterir ve ruhlara duyurur. Şimdi sen, ey câhil ve gâfil inkarcı!. Binbir fâide ve hikmet içinde, fevkalâde merhametle ve son derece görülüp gözetilerek sürdürülen bu işleri ne ile izah edeceksin?.. Sağır tabiatla mı? Kör kuvvetle mi? Sersem tesadüfle mi? Âciz, cansız sebeplerle mi? [1]

Her varlık gün yüzüne çıkarken, her şey olabilme, her kalıp ve şekle girebilme imkân ve dolambaçlarıyla yüz yüze, şekilsiz bir vaziyette iken, fevkalâde bir mükemmeliyette, fevkalâde ölçülü ve kendine has suretiyle varlığa ermesi; mesela: herbir insan ferdi, yüzüne konan farklı çizgilerle diğer bütün insanlardan ayrılması ve yine değişik bir kısım iç ve dış duygularla donatılarak herkesten başka, herkesten farklı, müstakil ve düpedüz kendi olarak şekillendirilip ortaya konması, her şeyin arkasında kendisini hissettiren müthiş bir iradeye parlak bir işarettir. Evet, herbir insan siması, pek çok yenlerle her şeye yüzlerce fayda ve hikmetler takan Muhteşem Sanatkârının varlığına ve birliğine şehadet ettiği gibi, umum yüzler hepsi birden, ona ait ortaya koydukları mühür ve sikelerle, bütün simaların Allah'a mahsus imzalar olduğunu insanın önüne serer ve aklın gözüne gösterirler. Şimdi ey inkârcı! Taklidi kabil olmayan insan simasındaki bu çizgileri ve umum yüzlerde bulunan Allah'a mahsus bu imzaları hangi tezgâha havale edeceksin? [2]

Her yaz ve baharda, dört bir bucakta serpilip gelişen ve yeryüzünü bir mahşer haline getiren, binlerce yüzbinlerce ot ve ağaçların, çeşit çeşit canlıların ayrı ayrı olan suret ve şekillerini; ihtiyaç ve rızıklarını; elbise ve silahlarını; vazife başına davet ve terhislerini, hiçbirini unutmayarak, hiçbirini şaşırmayarak fevkalâde bir ölçü ve âhenkle görüp gözetmek, terbiye edip yetiştirmek, terbiye edip yetiştirmek öyle ilâhî bir mühürdür ki; güneşin şuaları güneşi gösterdiği gibi, herşeye hükmü geçen ve herşeyi istidat ve kabiliyeti istikametinde geliştirip şekillendiren bir 'Vâhid-ü Ehad'i eşi menendi olmayan bir Zâtı gösterir.

Evet, sonsuz bir kudret, herşeyi çepeçevre sarıp kuşatan bir ilim ve sınırsız bir hikmet sahibinden başka kimin haddi var ki; herbiri başlı başına birer hârika olan şu iç-içe ve alabildiğine girift: varetme, rızıklandırma, silah altına alıp talim ve terbiyeye tâbi tutma, sonra da terhis etme işlerine karışsın!.. Eğer herbiri birer mucize olan bu işlere, herşeyi varlığa erdiren o yüce Zât'dan başkasının müdâhalesi olsaydı, herşey çok karışacaktı. Halbuki eşya, çeşitli ilimlerin adesesiyle, şimdiye kadar tekrar tekrar gözden geçirildiği halde hiçbir karışıklık emâresi göstermemiştir. Karışıklık emâresi şöyle dursun, ilim adına kâinatın dörtbir kucağından gelen bir mesajda fevkalâde bir nizam ve âhenge şahit olunmuştur. [3]

Bütün tohumların sert taş ve toprak tabakalarını delip geçme yolunda, istidat ve kabiliyet diliyle yaptıkları dua ve sesiz yarışlarına; binbir ihtiyaç içinde kıvranıp duran umum canlıların fitrî ve zarurî ihtiyaçlarını giderme yönündeki içli sızlanışlarına; belâ ve musibetlerle iki büklüm olmuş perişân ve muzdâr kimselerin çaresizlik içinde ettikleri dualarına cevap veren ve o duaları kabul eden biri var ki; en mukavemetsiz filizler, en sert kayaları parça parça edip onların üzerine taht kuruyor.

En âciz, en iktidarsız canlılar en mükemmel şeylerle besleniyor. Kolu kanadı kırılmış en perişan kimseler hiç ummadıkları şekilde himaye görüyor ve kurtuluşa eriyorlar. İşte, bu çeşit çeşit duaların vakti vaktine kabul olması, o görünmeyen Zâtın varlığına ve birliğine binler şahit olduğu gibi, aynı zamanda büyük bir ölçüde, Onun fevkalâde merhametli, ihsanı bol ve herşeyin ilk ve son merciî olduğuna dalâlet etmektedir. [4]

Görüyoruz ki herşey, hususiyle canlılar 'bir anda' denebilecek şekilde, gayet sür'atle ve hârikulâde bir güzellikle varlığa erdiriliyorlar. Böyle birdenbire ve çok ehemmiyetsiz maddelerden meydana gelen şeyler, gayet basit, şekilsiz,

sanatsız olması lazım gelirken; çok mahâret isteyen bir sanât güzelliği içinde, çok uzun bir zamanı gerektiren süsler ve nakışlarla yaldızlı, pek çok âlete lüzum duyulacak şekilde pırıl pırıl işlemeli ve çok malzemeye muhtaç bir tarzda yaratılıyorlar. İşte, böyle fevkalâde sür'atle meydana gelen şu harika san'at eserlerinden her biri, en câzib halleri, en çarpıcı keyfiyetleriyle herşeyi binbir hikmetle donatan, herşeye pekçok güzellikler takıp bizlere takdim eden bir Yüce Zât'ın varlığını ve birliğini îlan ettiği gibi, hepsi birden, cihanın dört bir yanını velveleye verecek şekilde o zâtın kudretinin sonsuzluğuna ve hikmetinin inceliğine şehadet etmektedir.

Şimdi ey zavallı inkârcı! Böyle fevkalâde sür'atle yaratıldığı halde, herbiri başlı başına birer san'at harikası olan bu eserlerine ile izah edeceksin? Senin gibi elinden herşey gelmeyen bilgisiz, iktidarsız tabiatla mı? Yoksa, ciddi bir saygısızlığa düşerek, her işi harika, her eseri rengarenk güzellikler cümbüşü o Yüce Zât'a tabiat namını takmakla mı..? [5]

Gökler ve yer ve aralarındaki herşey, ayrı ayrı dillerle fakat aynı şeyi ifade ederek bir tek Zât'ın iş ve icraatını göstermektedir. Evet, astronominin de şehadetiyle göklerdeki her hareket ve şekillenme; coğrafyanın ikrarıyla, zemin yüzündeki her varolma ve değişme herşeyi bilen, her şeye gücüyeten icraatı fevkâlâde ve ihtişamlı bir Zât'ın varlığına ve birliğine ve yetiştirme mükemmeliyetine delâlet etmektedir. Keza; bütün bara ve denizlerde, fevkâlâde bir titizlik ve merhametle, vakti vaktine rızıkları verilen, herbirine hikmetle ayrı ayrı urbalar giydirilerek değişik şekil ve kıyafetlerle varlığa erdirilen ve türlü türlü duygu ve cihazlarla donatılan umum canlılar, bir kudreti Sonsuz'un varlığına ve birliğine şehadet ettikleri gibi, hepsi birden ve muhteşem bir beyânla, O Zât'ın biricik ma'bud ve biricik (Rab) olduğuna işâret etmektedir. Hem, bağ ve bahçelerdeki bilumum ot ve ağaçlar; onların balarında gelişip etrafa gamzeler çakan çiçekler; çiçeklerle tebessüm edip ortaya çıkan meyveler ve onlardaki renk, koku, tat gibi rûh ve gönüllerimizi coşduran hususiyetler, yine binbir renk ve şekil oyunlarıyla kendini bize anlatan, ihsan ve güzelliği sonsuz bir Zât'ın varlığını ve birliğini binlerce dil ile ilân etmektedir. Keza; yer yer başımız üzerinde dolaşıp duran bulutlardan, çok mühim fayda ve gayelerle çok lüzumlu şeylere vesile olmak üzere gönderilen yağmur damlaları, o damlalar adedince, yine bir Rahmet-i Sonsuz'un varlığına ve birliğine parmak basıp şehâdet etmektedir. Ve; bilhassa zemin yüzüne,kazıklar gibi çakılmış bütün dağlar ve onların içlerinde saklı bulunan ayrı ayrı hususiyetteki farklı ma'denler, dağlar metanet ve kuvvetinde öyle sarsılmaz ve parlak şahitlerdir ki,

O Zât'ın varlığını ve birliğini kör ve sağır olanlara dahi duyurur ve kabul ettirirler. [6]

Hem dağ ve ovalardaki küçük yamaçların, rengârenk çiçeklerle süslenmeleri, çiçeklerdeki yaprakların ayrı ayrı vaziyetleri, mükemmel şekilleri, tatlı hışırtıları ve ritmik hareketleri yine O Muhteşem Zât'ın varlığına ve birliğine, terbiye edip yetiştirmedeki eşsizliğine milyonlarca diller olarak şehâdet etmektedir.

Hem büyüyüp gelişme istidadında olan cisimlerin, büyüme zamanındaki ölçülü hareketleri, çeşit çeşit aletlerle donatımları ve değişik fayda ve maslahatlara yönelik, nefis ve rûh gibi güçlerle teçhîz edilmeleri, o nev'e ait alâmet-i fârikalarla damgalanmaları yine Hikmeti Sonsuz, Rahmeti bol O Yüce Sanatkârın varlığına ve birliğine, kudret ve iradesinin sınırsızlığına, bütün canlıların teşkil ettiği tablonun büyüklüğü ve ihtişamı ölçüsünde işaret ve şehadet etmektedir.

Hem her varlığı, O'nun istidadı yönünde ve varlığını devam ettirme yolunda ilâhi esintilerle şahlandırıp; insan nev'nin kalbini ilim ve ma'rifetlerle; diğer canlıların ruhlarını, hayatlarını sürdürebilecek, ihtiyaçlarını giderebilecek ilâhi sevkler, ve ilhamlarla donatan.. Ve, kâinat bostanındaki nizam, intizam, âhenk gibi, ma'nevî çiçekleri toplayabilecek, her biri ayrı ayrı âlemlerin anahtarı olan iç ve dış duygularımızı, etrafı görüp bilme, sezip tanıma istikametinde, tıpkı bir göz mahiyetinde bizlere bahşeden, İlmi Sonsuz, Hikmetsi Sonsuz, Rahmeti Sonsuz O Zât'ın varlığını, tek ve yekta olduğunu güneş gibi göstermektedir.

İşte, şu yukarıda geçen ayrı ayrı işaretlerle öyle muhteşem bir pencere açılıyor ki; bu pencereden bize arz edilen şeyleri bakıp görmemek, görüp anlamamak kabil değildir.

Şimdi ey bedbaht inkarcı! Yüce Yaratıcı'yı gösteren dünyalar genişliğindeki şu koca pencereyi ne ile kapayacak ve güneş parlaklığındaki şu n3ur ve iman kaynağını ne ile söndüreceksin?.. [7]

Kâinatın sinesine serpiştirilen sanat eserlerinden her birini, fevkalâde ölçülü, gözleri kamaştıracak bir güzellik içinde ve akıllara durgunluk verecek şekildeki intizamıyla, gayet külfetsiz var edilip ortay konması ve herşeyi birbirine bağlayan kanunlarla bir birlik ve bütünlük göstermesi, her tarafta hikmet eserleri müşâhade edilen bir Zâtın varlığını ve kudretinin sonsuzluğunu göstermektedir. Bunun gibi cansız ve basit elemanlardan, hadd u hesaba

gelmeyen ayrı ayrı ve çok düzenli, hücreler gibi yapı taşlarının icat edilmesi, hücreler adedince o muhteşem sanatkârın varlığına ve birliğine şehadet ettiği gibi; hepsi birden; âdeta bir lisan kesilerek yine O Zât'ın vahdetini ve kudretinin sınırsızlığını ilân etmektedir. Aynen bu şâhitler gibi, her bir nesnede, toparlanıp dağılma 'terkip ve tahlil' ânında fevkalâde karışıklığa götürücü sebeplere rağmen, herşeyin gayet mükemmel ve kendi olarak yaratılması, meselâ, topraktaki tohum ve köklerin çok girift ve dolambaçlı labirentlere inat, herbirinin kendi orijiniyle ortaya çıkması; kezâ ağaçlara giren karışık maddelerin yaprak, çiçek ve meyvelere göre ayrılıp her bir gıda parçasının gidip kendine mahsus yerde taht kurması; sona canlı beden hücrelerine dağılan gıda maddelerinin, yerli yerince ve gayet mükemmel bir tarzda varıp vazife mahâllerine ulaşmaları, her şeyde pek çok hikmeti bulunan bir 'Hakim-î Mutlak'ın', herşeyi en ince teferruatıyla bilen bir Alîm-i Mutlak'ın varlığını ve birliğini en parlak çizgilerle gösterir ve ispat eder. Hele zerreler âlemi geniş bir tarla hâline getirilerek; o bilgisiz, âciz, cansız atomlara her dakika pek çok şuurlu işleri gördürme ve onlardan en mükemmel meyveler elde etmek gibi hârika işler, o Gaybî Zât'ın varlığına ve birliğine ve fevkalâde iktidar ve terbiyeciliğine öyle delillerdir ki, başka hiçbir delil olmasa dahi, güneş gibi O'nun gösterirler. Şimdi ey talihsiz gâfil! Her biri O'nun nurunu gösteren bu ayrı ayrı menfezlerin meydana getirdiği koca pencere ve O'na işaret eden bunca işaretçileri nasıl inkâr edeceksin? Bütün bu şâhidler karşısında, yine de inanmayacaksan, aklını çıkar at, insandan başka bir şey ol!.. [8]

Binlerce, yüzbinlerce insanı, meczûb mevlevîler gibi arkalarında çark edip döndüren, insanlığın ayları, güneşleri peygamberler,ellerindeki apaçık mûcizeleriyle.. kalb ve ruhun hayat seviyesine ulaşmış ve kendi içinde aydınlığı ermiş bütün hak dostları, o keskin nazarları ve hârika halleriyle.. beşerî duygularına söz dinletebilmiş, nefsin bütün oyunlarını ters yüz etmiş ve aklın ilham esintileriyle kanatlandırmış Hakk'ın o saf ve dupduru kulları, ateşîn dimağları, aldanmaz ruhları ve üstün muhâkemeleriyle, O Gaybî Zât'dan haber veriyor, O'nun birliğine, herşeyin tek yaratıcısı olduğuna, akıllara durgunluk veren terbiye ve yetiştirmesine, kâinatları velveleye veren en gür sadâlarıyla şehâdet ediyorlar. Ey zavallı inkârcı! Neye ve kime güveniyorsun ki, her birisi kendi âleminin ayı ve güneşi sayılan bu kadar şahitlerin ilân ettikleri hakikatı duymuyor veya duymak istemiyorsun? Yoksa, ruhunda meydana getirdiğin karanlıklarla, kendin görmediğin bu şeyleri başkalarının da göremeyeceğini mi zannediyorsun?..[9]

Varlık âlemindeki her şeyin fevkalâde itaat içinde söz dinlemesi ve bir kulluk tavrı göstermesi, şuurlu şuursuz her şeyde bir mihrab düşüncesinin sezilmesini ve herşeye hâkim, her ruhun sevgilisi bir ma'buda işaret etmektedir. Evet, gidip ruhlar âlemine ulaşan, melekler ve ruhanîlerle görüşen yüzbinler nuranî zatların şehadetiyle, melekler ve ruhanî varlıkların alabildiğine bir titizlik içindeki ibadetleri.. Bütün canlıların ibadete benzer şekilde vazife görmeleri; umum element ve cansızların göz kamaştırıcı bir nizam, baş döndürücü bir âhenk içinde hizmet görmeleri, O gizli Zât'ın varlığını, birliğini ve her gönlün kıblenümâsıyla işaret edilen biricik ma'bud olduğunu gösterdiği gibi.. Herbiri başlı başına kuvvetli birer delil, hak söyleyen birer şahit olarak bütün hakikata ermişlerin yanıltmayan bilgileri; O'nun nimetleri karşısında şükürle şahlanan bütün hakperestlerin teşekkürleri; her bucakta buhurdan gibi tütüp duran ve O'nun hiçbir zaman dilinden düşürmeyenlerin zikirleri; O'nun maddî-manevî ihsanları karşında coşan kadirşinasların hamdü senâları; nihayet O'na ermekle gönlü oturaklaşmış ve huzura ermişlerin tevhîdi; aşk u muhabbetle kendinden geçmişlerin vecd ü heyecanı; sahrada âhunun, deryadan mâhinin diliyle yılmadan O'nu arayıp soranların sağlam irade ve kararları; bütün kırık gönüllerin bir aydınlık kapı sayarak hep O'na dönüp yakarışa geçmeleri; herşey ile bilinen, her dille zikredilen, her nimet başında anılan; her inançlı gönlün senâ ile yâd edip durduğu; her ruhun 'şevk u târab' içinde O'nunla coşup kendinden geçtiği, bilinenlerden öte bilinen; arananlardan öte aranan, her ruhun biricik gayesi bir Zât'ı, vicdanın aldatmaz ekranında gösterir ve ilân ederler. Şimdi acaba, bu kadar şahitleri yalanlayan kendi aklıyla zıtlaşmış sayılmaz mı?... [10]

Kainattaki bütün varlıkların birbiriyle dayanışması, birbirinin yardımına koşması, birbirinin ihtiyâcını karşılaması umum eşyanın; tek bir terbiyecinin terbiyesi, tek bir idârecinin idâresi, tek bir Zâtın görüp gözetmesiyle varlığını sürdürdüğünü ve her şeyin O biricik Efendinin hizmetçileri olduğunu göstermektedir. Zirâ yeryüzündeki bütün canlıların zarurî ihtiyaç maddelerini, yaratıcının emriyle pişiren güneş ve insanlara takvimcilik yapan ay'dan tut, tâ ışık, hava, su ve değişik gıda maddelerinin; muhtaçların imdâdına, canlıların da insanların imdâdına.. hatta beden uzuvlarının birbirinin yardımına, gıda parçacıklarının da bedendeki hücrelerin yardımlarına koştukları müşâhede edilmektedir. Böyle baş başa, omuz omuza birbirini destekleyen bu akılsız ve şuursuz varlıkların, ihsân, ikrâm, şefkat ve merhamet ufkunda, hikmetle, keremle birbirine el uzatmaları, birbirinin ihtiyacına cevap vermeleri, acaba

bütün bunlar, her şeyi bilen, yine her şeye gücü yeten, sonsuz ihsân ve keremiyle herşeyin imdâdına koşan, eşimenendi olmayan bir Zât'ın memurları, hizmetkârları ve sanat eserleri olduklarını kabul etmekten başka ne ile îzah edilebilir? İşte ey; felsefenin karanlık atmosferinde iflâs etmiş zavallı! Bu muazzam pencereye ne diyeceksin: Acaba senin tesâdüflerin bunu izah edebilecek mi? [11]

Bütün kalb ve ruhların, azgınlık ve sapkınlıklardan meydana gelen ızdırap ve dağınıkları ve bu ızdırap ve dağınıklardan kaynaklanan çeşit çeşit buhranlardan kurtulmaları, O biricik Yaratıcıyı tanımalarıyla, herşeyi O'ndan bilip O'nun elinde görmeleriyle, her lâhza O'nu anıp, O'nu yadetmeleriyle mümkün olacaktır.

Evet, bütün varlık herşeyiyle o biricik Zâta verilmezse, o zaman teker teker herşeyin, ayrı ayrı sebeplere havâle edilmesi lâzım gelir ki; o takdirde, bir tek şeyin varlığa erip gün yüzüne çıkması umum mevcudat kadar çetin ve müşkülatlı olacaktır.

Meselâ: Bir mâmul madde veya bir meyve değişik sebeplere verildiğinde, pek çok karışıklıklar ve zorluklar ortaya çıkmasına karşılık; bir el ve bir tezgâha havâle edildiğinde birliğe gidilmiş, dolayısıyla de mâkul, aydınlık ve izâh edilir bir yol seçilmiş olacaktır. Hem nasıl ki bir nefer, yüz adamın terbiye ve idâresine verildiğinde, idâre zorlaşır terbiye imkânsız hâle gelir.. Ve yüz nefer bir kumandanın emrine girince onların sevk ve idâresi bir nefer kadar kolaylaşır... Öyle de, herhangi bir şey, sebepler ve tabiat kanunlarına isnat edildiğinde, yığın yığın zorlukların ortaya çıkmasına mukâbil, tek bir kuvvet ve bir idâreye havâle edildiğinde fevkalâde rahat ve müşkülatsız olur.

İşte, merak hissi ve hakkı arama istidâyla buraya gönderilen insanoğlu, fikrini çeşitli dağınıklardan kurtarıp, gönlünü belli bir noktaya çevirebilmesi ve ruhunu kanatlandırıp yüksek düşünceler istikâmetinde koşturabilmesi ancak ve ancak o biricik yaratıcıya inanması, O'nu bilip, O'nu sevip ve kalbin hayat seviyesine yükselmesine bağlıdır. Yoksa tabiatın karanlık kanunları ve sebeplerin zihinleri dağıtıcılığı karşısında, zavallı insan ruhu perişan ve dâğidâr olup gidecektir. Şimdi, ey tâlihsiz ve zavallı insan! Mâdem inkâr ve dalâlet yolu bu kadar sıkıntılı, bırak onu, inanç yoluna gir: Safâyı bul ve kurtul..! [12]

Herbir varlık ve bilhassa canlılar, pekçok fâide ve maslahatları ihtivâ eden şekil, suret ve çizgileriyle âdeta kalıpdan çıkmış gibi bir vaziyet göstermeleri ve o fâideli şekil hal ve hatlar çizilmesi.. sonra bu durumun bütün hayat boyu yaşa-

başa göre aynı intizam, aynı ölçü içinde yenilenip durması, herşeye gücü yeten bir Kadîr'in, herşeyi hikmet ve maslahatlarla var eden bir Hakîm'in kader programına göre yaratıldıklarını ve dolayısıyla de O'nun varlığını, birliğini, sonsuz ilim ve kudretini göstermekte ve şehâdet etmektedir. Kâinat çapındaki bu yüce hakikatı görüp tetkik etmek uzun zaman ister. Sen sadece, kendi cismine, uzuvlarına, onlardaki eğri büğrü hâl, keyfiyet ve yolların ifâde ettiği mânâlara, her şeyin yerli yerinde ve çeşitli faydalar gözetilerek yaratılmasına bak ve varlığın sinesine serpiştirilmiş hikmet parıltıları içinde O'nun varlığını okumağa çalış..!

Evet, kafatasının yerli yerinde ve en ideal biçimde yaratılmasından, gözün tümsek şekli ve renklerine; ondan burun ve burun deliklerine dil dudak ve dişlerin muntazam yerleştirilmesinden kaşların, kirpiklerin ihtiva ettikleri faide ve güzelliklere; kol parmak mafsallarından ayak ve bacakların şekil ve oynaklarına kadar, herbiri bulunduğu yer ve keyfiyet itibariyle, kitaplara sığmayan hikmet ve maslahatlarıyla O görünmez Zat'dan birer mesaj ve birer ilânnamedir... [13]

Bütün varlık bir baştan bir başa kendine has diliyle Yaratıcısını yâd ve takdis eder. Zira her varlığın, irade ve şuuru gösteren nizam içindeki fevkalâde hâl ve vaziyeti, ifade ettiği âhenk diliyle O'nu gösterdiği gibi, ihtiva ettiği fayda ve maslahatlarla da O'nun işlerinde tesadüf ve abes olmadığına şahadet eder.

Mevcudatın sinesinde yükselen bu şehadeti reddetmeye ikan yoktur. Çünkü, şahit bir değil binlerdir: Her varlıktaki nizam ve âhenk; her şeyin birbiriyle baş başa omuz omuza birlik teşkil etmesindeki bütünleşme ruhu; değişik renk ve seslerin bir merkeze bağlı olmayı ifade eden fevkalâde uyumları her biri birer şahit olarak O'nun varlığına ve birliğine öyle kuvvetli delillerdir ki; bir kısım septis ve şüphecilerden başka kimsenin bunları inkâra yelteneceğine ihtimal verilemez.

Evet, âlemdeki herşeyin muntazam suretleri, ölçülü mahiyetleri, değişik çizgideki ayrı ayrı, fakat nizam içindeki hayatları birer dil olarak O'nu haykırmakta, O'na ait şeyleri mırıldanmaktadır. O'nu haykırmakta, O'na ait şeyleri mırıldanmaktadır. Işık güneşi gösterdiği gibi bütün bu diller de; ilmi, iradesi, kudreti her şeyde sezilen O Zât'ı göstermekte ve O'nun varlığını ilan etmektedir.

Evet, bütün eşya ve hadiseler, belâgatlı birer lisan kesilerek, yerinde nizam, yerinde âhenk, yerinde bir güzellik kuşağı teşkil ederek O'nu haykırıp, ışık

parmaklarıyla O'nu gösterdiği halde yöne inat etmek bir fıtrat bozukluğundan başka bir şey değildir. [14]

Bütün eşya her hâl ve her hareketiyle, ilmi, iradesi, Kudreti Sonsuz bir Yaratıcıyı ilân etmektedir. Evet, şayet selim bir idrak ve sağlam bir irfanla eşya ve hadiselere bakılacak olsa, fevkalâde zayıf ve iktidarsız, âciz ve tutarsız şeyler üzerinde, alabildiğine bir iktidar emaresi ve başdöndürücü kudret eserleri göze çarpacaktır. Evet, otların tohum ve kökleri gibi cılız ve çelimsiz şeylerin, bahar esintileriyle ortaya çıkıp göz kamaştırıcı güzelliklerle etrafı sarmaları, zaaf içinde kuvveti, acz içinde iktidarı göstermeleri bakımından ne müthiş temâşâ levhalarıdır.!

Hem, kışla hırpalanmış ot-kök ve ağaçların, birden bire dirilip bahar nâralarıyla dağları ve ovaları sarmaları; yoklukta varlık cilveleri göstererek fakirlikte zenginlik gamzetmeleri, zıtların kutuplaşması noktasından ne hayret verici bir manzaradır!

Hem hâdiseler seylâbı içinde akıp giden cansız maddelerin, birdenbire canlılar seviyesine sıçrayıp hayat soluklamaları ve fevkalâde şuur izhar etmeleri ne ibret verici bir derstir.

Ve hele, zerrelerden en büyük sistemlere kadar kâinat çapında herşeyin, umûmi bir âhenk içinde hayat ve insan etrafında devrettirilmesi ve olup biten bütün işlerde binler-yüzbinler hikmet ve faydaların gökkuşağı gibi canlıların ufkunu sarması, yürekleri hoplatan ne renkli bir tablodur!..

İşte, herşeyin, âcizliği içindeki iktidârı, zayıflığı içindeki kuvveti, fakirliği içindeki servet ve zenginliği, cansızlık ve şuursuzluğu içindeki hayat ve şuur ufkuna ulaşması, herşeye gücü yeten bir Kudret-i Sonsuz'un, zenginliği cihanları sarmış bir Servet-i Sonsuz'un, herşeyi bir plâna göre var eden, sonra da âhenk içinde devam etdiren bir İlm-i Sonsuz ve İrâdesi Sonsuz'un varlığına ve birliğine öyle nûrani pencerelerdir ki, bu pencerelerden bakıp O'nu görmemek mümkün değildir. [15]

Yaratılan herşey fevkalâde mükemmel ve güzel yaratılmaktadır. Her nesnenin bir kısım istidat çekirdekleriyle varlığa ermesi, varlığını bir nizam ve âhenk içinde sürdürmesi ve nev'i için mukadder olan hedefe varabilme istikametinde, en kestirme yoldan, en güzel şekilde, israfsız ve çok kolay kullanılabilir âletlerle teçhiz edilip donatılması.. Meselâ: İnsan uzuvlarında estetik ve güzelliği riâyet etmenin yanında, o uzuvlara yüzlerce vazife

gördürülmesi; Kuşların kanat ve tüylerinin, rahatça hareket edebilme, kolayca değiştirilme ve azami tasarruf (=en az hareket ve enerji ile en çok iş yapma, bir uzuv ve bir âlet çok iş ve vazifeler gördürme) prensibine göre fevkalâde kullanışlı olma gibi vasıfları hâiz bulunması, insanların el, ayak ve yüzleri; kuşların kanat ve tüyleri sayısınca, bu hârikûlade işleri en uygun şekilde yürüten ve herşeyi yerli yerine koyan O gizli Zât'ın varlığına, iktidar ve ilmine, irade ve hikmetine nizam ve âhenk diliyle işaret ve şehadet etmektedir.

Hareketlerimizin büyük bir kısmı beynimizin gözden aldığı sinyallerle başlar, Göz, fotoğraf makinalarından daha daha hârika bir şekilde cisimlerin uzaklık, yakınlık, diyafram, obtilatör ayarlarını yapar.

Merceğin arkasındaki göz boşluğunda 137 milyon hücre bulunur. Bunlar cisimlerin renklerini ayırmada vazifelidir. Gözün iç tabakasına ters olarak düşen görüntü, görme sinirleri vasıtasıyla düzeltildikten sonra saniyenin 0,1'i kadar bir zamanda beyne intikal ettiren elektrik hatlarının sayısı 1 milyon civarındadır. Göz, cisimleri üç boyutlu ve canlı olarak görebilmesi için çift olarak yaratılmıştır.

Çok hassas bir sisteme sahip olan gözlerimiz dıştan ve içten gelebilecek tehlikeler hesap edilerek en uygun yere konulmuştur.

Kaşlar, kirpikler, gözkapağı, gözyaşı bezleri, göz kasları gözün ana yardımcı kısımlarıdır.

Gözler simayı meydana getiren diğer organlarla mütenasib olarak en güzel yerlere yerleştirilmiştir.

Çeşitli frekanslardaki ses titreşimlerini toplayıp zara doğru yönelten kulak sayvanı, aynı zamanda, üzerindeki girinti çıkıntılardan dolayı gelen sesleri yönlerine göre yansıtarak yön tayinine yarar. Ancak mikroskop altında görülebilen iç kulak ise ince tüycüklerle herbir frekansı ayrı ayrı elektrik enerjisine çevirerek beyindeki kodlama merkezine gönderir. Aynı anda birçok fonksiyonların mükemmel bir şekilde yerine getirildiği bu organlarda küçük yapı-büyük fonksiyon yâni azami tasarruf prensibi aşikâr bir şekilde görülmektedir.

Yavru kangurular dört memeden birine yapışır, gün be gün büyüdükçe memeden kendisine gelen sütün terkibi değişir, ağırlaşır. İkinci bir doğum yaparsa keseye yeni gelen bu misafiri ayrı terkibde bir süt musluğu karşılar. Zira birinci yavrunun içtiği süt, ikinci yavruya ağır gelir, bünyesi bu sütü

kaldıramaz. Kanguru sahip olduğu bu ilginç sistemiyle bir petrol rafinerisine benzer. Yüzlerce işçinin çalıştığı dev makinaların iş gördüğü petrol rafinerileri daha basit değil mi? Rafinerilerin yaptığı iş bir yandan hammadde olarak gelen petrolü alıp sadece ayrıştırmak, mazot, benzin, gazyağı adı altında diğer yerlere aktarmak değil mi? Bu iş laboratuvarlarda yapılabilse bile düşünen bir kafaya, bir sürü makinaya ihtiyaç yok mu? Kanguru böyle bir hârika sisteme sahip olmasa neslini devam ettiremiyecekti. Rafinerileri gölgede bırakacak bu sistemleri kanguru kendisi vücuduna yerleştirmedi. Tabiatta yarattığı harika mekanizmalarla insanlara çalışıp keşfedebileceklerinin çok ötesinde şeyler gösteren Yüce Yaratıcı büyüklüğünü böyle bir kere daha hatırlatmakta. [16]

Yeryüzünde mevsim bemevsim, değişip şekillenen varlıkların, fevkalâde bir intizam, başdöndürücü bir nizamla tazelenip yenilenmeleri; bir mimârî mimârsız, bir sanat eseri sanatkârsız, bir iş failsiz olmaması esasına binaen, her şeyi yerli yerince icat eden, gizli bir Zât'ın hikmetle işleyen elini göstermektedir. Evet, binbir hikmet ve faidelerle günyüzüne çıkan her nesne, üzerindeki hârika süsler, ziynetler ve pırıl pırıl sanat çizgileriyle, bütün bu işlerin alabildiğine bir ihtimam ve titizlikle yürütüldüğünü, dolayısıyla de herşeyi görüp gözeten, ihsanı bol, merhameti geniş bir Zât'a işaret etmektedir.

Ve bilhassa, rızka muhtaç canlıların herbirine göre ve en mükemmel şekilde yedirip içirilmeleri, terbiye edilip yetiştirilmeleri canlıların hücreleri sayısınca, onların rızkını veren ve terbiye eden O gaybî Zât'ı göstermektedir.

Evet, bir baştan bir başa yeryüzündeki herşeyin, ilimlere esas teşkil edebilecek şekilde hikmetli varedilmeleri, mütefekkirâne ilhâmları coşturacak şekilde rengârenk süslendirilmeleri, herşeye, hususiyle canlılara çok iyi bakılması kâinatın zerreleri adedince, hikmeti güneş gibi parlak, ihsanı deryalar kadar bol, rahmeti cihanları tutacak kadar geniş bir Zât'ın varlığını, ışık ve renkler güneşi gösterdiği gibi gösterip ispat etmektedir. Şimdi ey gâfil inkarcı! Göz önünde cereyan eden bu işleri ne ile izah edeceksin?

Serseri tesadüfler, kör kuvvet, sağır tabiatla mı? Yoksa, âciz, cahil ve cansız sebeplerle mi...? [17]

Zeminin, bitevi dirilip canlandığı bahar ve yaz günlerinde çevremize baktığımız zaman, bolluk ve çokluk gibi karışıklığa sebebiyet verecek unsurların bulunmasına rağmen, her şeyde alabildiğine bir nizam ve âhenk göze çarpmaktadır. İşte zemin ve işte baştan başa onu süsleyen otlar, ağaçlar ve çiçekler..!

Hem, ölçüsüzlük ve karmaşıklığı gerektiren, varlıkların süratli gelip gitmelerinin yanında, herşeyin yerli yerince ve başlar döndürücü bir güzellik içinde meydana geldiği müşahede edilmektedir. İşte bağlar ve bahçeler ve işte ağaçların dallarına taht kurmuş bize tebessüm eden meyveler..! Hem, ehemmiyetsizliği, belki de çirkinliği gerektiren bu varolmadaki üstüste ve iç içe bulunuşla beraber, herşey gayet mükemmel bir sanat eseri olarak meydana gelmektedir. İşte yeryüzü ve işte ova ve obadaki ağaçlar ve meyveler..! Evet, o hadsiz, gözkamaştırıcı sanatlar içinde sadece yeryüzü sofrasının dut, kayısı, üzüm, elma, armut, karpuz, kavun gibi her yerde bulunan nimetlerine bakılsa, her şeyin arkasındaki rahmet eli görülecektir. Ve bilhassa, kolay ve rahat yaratılma gibi, sanatsızlık ve basitliği iktiza eden şeylerin yanında, herşeyin simasında göze çarpan, sanatkârlık, maharet ve titizlik.. İşte yeryüzü ve işte çeşit çeşit yeşilliklerin sandukçaları, program ve tarihçe-i hayatlarının kutucukları hükmünde olan tohumlar ve çekirdekler..!

Bütün bunlar, gündüz ışığı, ışık da güneşi gösterdiği gibi, her şeye gücü yeten, herşeyi hikmetle yaratan bir Zât'ın varlığına, birliğine ve bütün eşya üzerinde göze çarpan terbiye ediciliğine delâlet etmektedir. [18]

Dünyanın dört bir yanında, ayrı ayrı yerlerde boy atıp gelişen, çeşitli hububatın birlik göstermesi, bunca karmaşıklık sebeplerine rağmen, teker teker herşeyin özünü koruması ve (kendi olarak) kalması, sonra herşeyin gidip gidip yerini bulması, iç içe öyle düşündürücü tablolar dır ki; bunları görüp arkasındakileri anlamamak mümkün değildir. İşte toprak ve işte onun bağlarında, madde itibariyle birbirine benzeyen tohumların ayrı ayrı sümbül verip başak bağlamaları! İşte ağaç ve işte onlara giren değişik maddelerin, yaprak, çiçek ve meyvelere göre ayrılmaları! İşte mide ve işte onun hazmettiği karışık gıdaların, ayrı ayrı uzuv ve hücrelere göre, fevkalâde bir hassasiyetle gidip yerlerini bulmaları!..

Evet, bütün yeryüzünde, herşeyin fevkalâde kıymetliğiyle beraber ucuzluğu; ucuzluğuyla beraber pırıl pırıl güzelliği ve hârika bir sanat eseri olması; bu kadar karışıklığı gerektiren sebeplere rağmen, her şeyin özünü koruması ve kendi orijiniyle kalması; alabildiğine süratli ve çoklukla yaratılmış olmalarının yanında, israfsız, fevkalâde ölçülü ve dengeli olmaları; herşeye sözü geçen herşeyi bir şey gibi kolay yapan, büyük küçük hiçbir şeyi ihmal etmeyen bir Zât'ın varlığını, iktidar ve ilmini; hattâ kör gözlere dahi gösterir. Şimdi, ey biçare gafil! Bütün bu olup biten şeyler içindeki sır ve mânâyı ne ile izah

edeceksin? Yoksa bütün bunları, kör, sağır şuursuz ve serseri tesadüflere mi vereceksin?.. [19]

Her sanat eseri, bir sanatkârlık iş ve ameliyesini gösterir. Bir saray, saray yapma işine; bir nakış, işlemeciliğe; bir halı dokumacılığa; bir şiir, nazım yapma işine delâlet eder. Bu mükemmel ve ölçülü işlerden her biri de bunlara esas teşkil edecek sanatkârlığı ifade ederler: Selimiye ve Taç-Mahal gibi mabetler mükemmel bir mimarlığı; bir halı, bilgi ve maharet isteyen dokumacılığı; bir bronz, nakış işlemeciliğini, bir beste de, mûsıkî şinaslığı.. Bu çeşitli ad ve ünvanlar ise, bu işleri yapan zâtlardaki sanat meleke ve istidadına, bu sanat meleke ve istidadı da onlarda bulunan hârika kabiliyet ve yüksek ruhlara delâlet ederler.

Evet, Süleymaniye Camiini görüp mimarını düşünmemek; Keops Piramidine bakıp arkasındaki dimağı inkâr etmek; gözkamaştırıcı yaldızlarla süslü bir bronzu seyredip onu yapıp ortaya koyan elleri görmemezlikten gelmek; mükemmel bir şiiri görüp şâire hayır demek; hârika bir besteyi dinleyip bestekârı reddetmek dîvânece bir hezeyandır.

Yukarıdaki temsile binaen, yeryüzünü hatta kâinatları dolduran bunca hârika eserler, herbiri bir sürü iş ve tasarrufu, bu mükemmel iş ve tasarruflar ise, apaçık bir kısım isim ve ünvanları o isim ve ünvanlar ise onlara esas teşkil edecek bir kısım kusursuz sıfatları, bu sıfatlar ise her şeyiyle mükemmel; cemâli kemâl noktasında, kemâli de aynı cemâl bir Zât'ı, hatta kör gözlere göstermektedir.

İşte, her biri birer muntazam eser olması itibariyle âlemdeki her varlık, mükemmel birer fiile, o fiiller de bir kısım kutsi isim ve sıfatlara, o isim ve sıfatlar da her şeyiyle hârika, ilim ve iradesiyle herşeyin yanında, her şeye herkesten daha yakın bir Zât'ı, ışık güneşi gösterdiği gibi gösterip ispat etmektedir.

Şimdi ey inkârcı rûh! Bir baştan bir başa kâinatları dolduran bu pırıl pırıl delilleri ne ile izah edeceksin? Ve bu şahitleri susturabilecek misin...? [20]

Sema heryanıyla, öylesine akıllara durgunluk verecek şekilde hikmetlerle donatılmıştır ki; âdeta bu muhteşem nizamı kuran Zât; güneşler, aylar ve yıldızları birer kelime olarak kullanarak, bununla ululuğu içinde güzelliğinin şiirini yazmaktadır. Hatta yerkürenin başına sardığı atmosferde, yıldırımlar, şimşekler ve bulutların dilleriyle o kadar çok mânâ ve maksadı ifâde etmektedir

ki, iç içe bu başdöndürücü tabloyu görüp de O'nun şiddet içinde merhametini, azamet içinde şefkatini sezmemek mümkün değildir.

Herşeyi varlığına dellâl yapan O Kudreti Sonsuz'a bak ki; nasıl yeryüzünü, otlar, ağaçlar, canlılar gibi mânâlı kelimelerle konuşturup, sanatındaki ihtişâmı ve muhteva ile güzelliğin kutuplaştığını gösteriyor. Öyle de, otları, ağaçları, yaprak, çiçek ve meyve kelimeleriyle dile getirip, sanatının mükemmeliyeti içinde rahmetinin güzellik ve tatlılığını ilân ediyor. Hatta birer kelime olan çiçek ve meyveleri dahi tohumcukların nâzenîn dilleriyle konuşturup bu minicikler korosuyla, hassas ruhlara bir başka icraatının inceliklerini duyuruyor.

Evet, herbir ot ve ağacın, çiçek açıp sümbül vermesi zamanında birer konuşma ve tesbih mânâsındaki tebessümleri, o kadar tatlı ve şirin, o kadar içten ve dokunaklıdır ki, onların çehrelerine bakıp bu dili duymamak mümkün değildir.

Zira, tohumdan tomurcuğa kadar herbir çiçekte; nizam, âhenk ve hikmetlerin görülüp gözetilmesi, herşeyin bilinerek ve bir plânla yapılması, herşeyde sanat yönünün fevkalâde ehemmiyetle ele alınması, büyük küçük her varlığa lütuf ve merhametle çok iyi bakılması gibi, birbiri içinde bütün bu işler, kendini bize tanıttırmak isteyen bir Zât'ı güzel isimleri ve kusursuz sıfatlarıyla hem ilân etmekte hem de sevdirmektedir.

İşte, bir tek çiçeğin şahadeti, kâinatları böylesine velveleye verirse -imkân olsa- yeryüzündeki bütün çiçek ve ağaçların nağmelerini dinlesen, acaba sen de onlar gibi O'nun varlığını ve birliğini ilân etmeyecek misin..? Ve şayet etmezsen, sana insan denir mi? [21]

Zemin yüzündeki herbir ağaç ve herbir çiçeği teker teker tetkîk edip üzerinde durmak, dikkatimizi dağıtabilir; ama, herkes kendi bahçesi ve kendi kapısının önündeki ağaç, çiçek ve yapraklara dikkatle bakıp dağınıklığa düşmeden onların ifade ettikleri mânâyı pekalâ anlayabilir. Anlayabilir de, Kudret-i Sonsuz'un binbir güzellik içinde önümüze serip neşrettiği, bu başdöndürücü tablolar karşısında kendinden geçer. Evet, işte şu yanıbaşımızda salınıp duran dalların, dalların bağrında raks eden yaprakların, yelpazeler gibi dönüp dönüp bize bakan ve her bakışta ayrı bir gamze çakan çiçek ve meyvelerin, mevsim bemevsim, muntazam, ölçülü; hikmet ve rahmet şakıyarak ortaya çıkmaları; rüzgârlarla salınırken, insan ruhuna en tatlı nağmeler fısıldamaları; ihsan, kerem, rahmet ve şefkat kuşağında değişik tat, değişik renk ve kokudaki meyvelerin müşterileri celbetmek için, durmadan etrafa tebessüm yağdırıp durmaları, öyle gürül gürül

diller, öyle muhteşem beyanlardır ki, herbiri ayrı ayrı lisanlarıyla O Hikmet ve Kerem, O İhsan ve Kudret sahibini ilân eder ve sevdirirler.

Şimdi, ey nankörlük içinde kendini başıboş zanneden talihsiz gafil! Bunca lisanlarla kendini sana tanıttırıp duyurmak, bildirip sevdirmek isteyen O İhsanı bol, O Rahmeti engin Zât'ı tanıyıp sevmezsen insanlığından utanmalısın! [22]

Çevremizi saran herşey soluk soluğa O'nu ifâde etmekte ve O'na giden yolları aydınlatmaktadır. Zemin yüzündeki çiçeklerden denizin kabarcıklarına, onlardan da seyyârelere kadar herşeyin çehresine aydınlık çalıp geçen ziyâ, değişik dalga boylarının herbiriyle pek çok hizmetler görmesinin yanında, yeryüzü sergilerinde teşhir edilen rengârenk ve antika sanat eserlerinin görülüp tanınmasına, tanınıp takdirle alkışlanmasına da yardım etmektedir. Bunun gibi.. rüzgârlarda, yerinde bulutları birleştirme, yerinde ruhlara serinlik getirme, yerinde ot ve ağaçların döllenmesine yardım etmek gibi... çelik-çavak bir sürü hikmetli ve faydalı vazifeleri içinde O'ndan esintiler olarak gönüllerimizi ışık ve ilhamlarla doldurmaktadırlar. Hele suların serencâmesi.! En sert kayaların bağrından ve zeminin derinliklerinden fışkırıp gelen, gelirken de geçtiği yerlere hayat, canlılık ve neş'e götüren.. insanlardan hayvanlara, onlardan ot ve ağaçlara kadar herşeyin yüzünü güldüren çeşmeler, çaylar, ırmaklar tatlı çağıltılarıyla O'nu anlatmakta, O'nun rahmet, hikmet ve kudretini haykırmaktadırlar ki, başka hiçbir beyân olmasa bunların belâgatlı beyânı yeter ve artar. Ya toprağın hikâyesi.! Her bir parçasının ayrı şekilde değerlendirilmesi: Kimi yerlerin, zümrüt, zebercet, yakutlarla; kimi yerlerin çeşitli madenlerle, kimi yerlerin de petrol ve yanıcı gazlarla zenginleştirilmesi; herşeyi yerli yerinde kullanan, bir tek şeye çok vazifeler gördüren ve insanların bütün medenî ihtiyaçlarını sarıp sarmalayıp toprağın bağrında saklayan ululardan Ulu bir Zât'ın varlığını, birliğini, azamet ve ihtişâmını zeminin sînesindeki maden ve cevherlerin zerreleri sayısınca dillerle îlan etmektedirler. Şimdi ey gâfil! Eğer gök gürültüsü gibi bir sesi susturup, güneş ışığı parlaklığındaki bu ziyâde söndürebilirsen bir şey şöyle! Yoksa, bu kadar dil ve beyân karşısında sus ve utan..! [23]

Bütün varlıkların yeryüzünde teşkil ettikleri koro, O'na ait nağmelerle, ruhlara en tatlı bir mûsiki ziyâfeti takdim etmektedir: Bağ ve bahçelerimizi saran çiçek ve meyveler ve onların tat, koku ve göz kamaştırıcı güzellikleri, gelip geçenlerin yüzlerine gülümsemeleri; gülüp gülüp bizlerde ayrı ayrı arzu ve iştihâlar uyarmaları; ebetlere meftun gönüllerimize Sonsuz'dan mesajlar sunmaları, bu yerlerin Sahibi Gizli Zâtın ihsan ve keremine, hazinelerindeki

nimetlerin tükenmezliğine meyve ve çiçekler sayısınca dillerle işâret etmektedirler. Hele rengârenk güzellikler kuşağı ot ve ağaçlar üzerinde kuş ve kuşçukların cıvıldayışları, cıvıldarken de bir birlerine hissiyatlarını ifâde etmeleri O'na dair öyle belâgatlı bir lisandır ki, bunları görüp duyup da O'nu tanımamak yüzbin defa körlük ve sağırlık demektir! Ya yağmurun şıpırtıları, şimşeklerin parıltıları ve gürül gürül yıldırımlar.. Sonra da, gözü yaşlarla dolu bulut ananın, otların, ağaçların imdadına koşması, çayları, çeşmeleri, kaynarları beslemesi, fezadaki gürültüler, yeryüzündeki şıpırtılar sayısınca rahmeti sonsuz O'Zat'ı vicdanlarımıza duyurmakta ve gözlerimizi aydınlatmaktadır. İşte eğer, çevremizi saran siyâdan semâmızdaki ay'a, ondan yeryüzündeki çiçekler ve çiçeklere cilve çakan böceklere kadar herşey O Zât'dan bahsettiği halde, insan nankörlük edip O'nu tanımazsa insanlığından utanmalı ve yerin dibine girmelidir. [24]

Dünyamızın hem ışık, hem hararet kaynağı olan Güneş, aynı zamanda küremizle beraber, küçüklük-büyüklük itibarıyla ayrı ayrı; uzaklık yakınlık yönünden fevkalâde farklı; sürat cihetiyle tamamen değişik oniki seyyarenin 'gezegen' nizam ve âhengine esas teşkil etmekle, bu kâinat sahibinin varlığına ve birliğine öyle parlak bir şahittir ki; onu görüp anlayan, başka delile ihtiyaç duymayacaktır. Evet o, bir taraftan, her saniye gönderdiği bunca ışık hüzmeleriyle gözlerimize ziya çalıp geçmekte, çiçeklerin bağrına renkler kokular serpmekte, dalların bağrında taht kuran meyvelerle bir başka türlü alış-veriş yapmakta; sudan toprağa, topraktan havaya değişik şeyler fısıldamakta.. diğer yandan da, çevresindeki şuursuz bu koca kütlelerle bir uzun seyahate devam etmektedir ki; bu kadar büyük ve ağır işlerin zerre kadar bir tesadüfe dahi tahammülleri olmadığı meydandadır. Zîra âhenk o kadar başdöndürücü, hareketler o kadar dakiktir ki bütün bunları eksantiriği çok geniş olan rastlantı ve tesadüflere vermek akıl ve muhakeme ile zıtlaşmak demektir..! Hele bizler için, bu feza seyahatinde hem muhteşem bir gemi, hem çok konforlu bir mesken, hem de çeşit çeşit nimet ve güzelliklerle doldurulmuş ve donatılmış bir saray olan küremiz ve onun çevresinde bir mevlevî gibi dönerek her gece ufukta ayrı bir rakam gibi belirip bizlere takvimcilik yapan ay, o kadar sırlı bir oyun ve öyle muhteşem manevralar yapmaktadırlar ki, bunları görüp de arkalarındaki plân ve programlar arkasındaki sonsuz Kudret ve ilmi görmemezlikten gelmek yüzbin defa körlük ve sağırlık demektir. [25]

Üzerinde yaşadığımız şu küre, âdeta yüzbin ağzı, her ağızda yüzbin dili ve her dilde yüzbin şahadet ve ilânı olan öyle bir kafaki, gezdiği her yerde, her şeyi bir

nizam ve ölçü içinde vâreden bir gizli Zât'ın varlığını ve birliğini haykırıp durmaktadır. İlk yaratıldığı günden bu yana, her an hâl değiştirip bir başka vaziyet alması, ayrı bir lisan ve ayrı bir beyan olan bu ilâhî gemi, oluşuyla O'nu anlatmakta, dönüp duruşuyla O'nu anlatmakta, sırtında taşıdığı varlıklar sayısınca O'na şehadet etmektedir.

Evet, ilk yaratılışında akıcı ve sıvı iken, taş haline getirilmesi, sonra toprağa döndürülerek hayata elverişli bir mahiyet kazandırılması; Güneşe karşı belli bir mesafede tutularak, bağrında taşıdığı misafirlerin, ondan en iyi şekilde istifade etmelerini temin etmesi; ayrı ayrı güzellikler ifade eden mevsimleri sinesinde geliştirip istifademize arz etmesi; hava, su, toprak, taş gibi ehemmiyetli unsurlarla imdadımıza koşturulması O herşeyi görüp bilen hikmetli elin işi değil de ya nedir..?

Sonra toprak tabakasının dağlarla tespit edilip perçinlenmesi; yerin derinliklerine doğru daima homurdanıp duran dâhilî infilâk ve patlamalara karşı, zirve ve tepelerdeki kraterlerle küre-i arza nefes aldırılması; dağ ve kayalıklarla toprak tabakasının deniz istilâsından korunması ve yine o dağ silsilelerinin, ihtiyacımız olan maden ve cevherlerin mahzeni, içtiğimiz suların havuz ve deposu, tenefüs ettiğimiz havanın tasfiye inbikleri haline getirilmesi, Kudret-i Sonsuz, merhameti engîn, lütufları dağlar kadar cesametli, çaylar, ırmaklar kadar bereketli, otlar, ağaçlar kadar renkli bir Zât'ın varlığına ve birliğine delâlet etmiyor mu? Şimdi ey zavallı nankör! Bunca delil ve şâhitler O'nun ilân etmesine karşılık, eğer hâlâ inkâra sapacaksan insanlığından utan..! [26]

Canlılar ve onlardaki hayat, Kudreti Sonsuz'un varlığını ve birliğini gösteren en nurlu işaret, O'nun tecellilerini aksettiren en parlak ayna ve hayatı bütün hayatların esası v kaynağı olan Zât'ın pek çok sıfatını birden gösterebilen öyle muhteşem bir prizmadır ki, o menşurdan bakabilenler, daha başka şeylere ihtiyaç hissetmeden O'nu görüp marifetine erebilirler. Hem hayat, hemen her yerde, varlık, tesir, ve hükümleri sezilip bilinen, rızık vermek, merhamet etme, merhamet etme, bütün eşyayı dikkat ve titizlikle görüp gözetme ve herşeyi adeta bir dantela gibi fayda ve maslahatlar kanaviçesine göre yerli yerince hikmetle inşa edip, hikmetle devam ettirme hakikatlarını da beraber getirdiğinden, bunların parmak basıp ispatladıklarını aynı hakikat, hayat platformunda da ispatlanmış olur. Meselâ: bir cisim ve bir bedene hayat girdiği vakit, herşeyi yerli yerince yapmak, birtek şeye, pek çok fayda ve maslahatlar takmak mânâsında hikmet de kendini hissettirir ve onun neşrettiği şualarla,

büyük küçük her canlı organizma ışık saçan bir kitap haline gelir. Aynı şekilde... herşeye ihtiyaç ölçüsünde ihsanda bulunup, herşeyi bakıp gözetme mânâsında Kerem tecelli eder ve o varlığa lütf-u ihsan kuşağında ayrı bir buud kazandırır. Bunun gibi.. hayatın devam ve sürekliliği için çeşit çeşit lütufların kesilmez kaynağı (Rahmet)nın şuaları canlı cismin başını okşamaya başlar. Ve rahmet kendine has rengârenk cilveleriyle bir gökkuşağı haline gelerek, geçilmez bir tak gibi hayatın uğrayacağı her noktada ona selâm durur. Bunar gibi.. herşeyin rızkını veren mânâsına (Rezzak) ismi bütün ihtişamıyla kendini hissettirir ve yeryüzündeki umum rızık kaynakları ölçüsünde kendine has güçlü soluklarıyla hayat bestesine ayrı bir nağme katar. Bir sırlı ayna gibi her yanıyla muhteşem Yaratıcı'yı gösteren hayat, farklı sıfatların iç içe girip bütünleştiği bir nokta-i mihrakiye 'odak noktası', ve o iklimde kudret aynı ilim, ilim aynı hikmet, hikmet aynı rahmet gürül gürül Yaratıcı'yı ilân eden bir lisan kesilir. Hayatın bu derin ve güçlü şehadetindendir ki, kıymetli bir kitabın tekrar tekrar tab edilmesi gibi, hayatı bahşeden Zât da onu her yana saçmakta, en ehemmiyetsiz gibi görünen şeylerin bünyesinde dahi çeşit çeşit canlılar yaratmaktadır. Şimdi acaba, bir avuç topraktaki milyonlarca canlıdan, deniz ve karaların dev cüsseli yaratıklarına kadar, bunca varlığın birden ve hiçten yaratıp ortaya çıkması, bütün bu sırlı işleri idare edip çeviren O gizli Zât'ın varlığına, O'nun nurlu sıfat ve isimlerine, güneşin şuaları güneşi gösterdiği gibi delâlet ve işaret etmez mi?

- Hayat sahibi varlıklar içerisinde, hayatından şuur ışığı süzülen insan, aklıyla canlı -cansız bütün alemin aydınlığını kavrayabilecek ve kullanma selahiyetinde olduğu varlıkları, kendi ellerine verilmiş birer emanet bilerek, hikmetle yaratılan güzel tabiatı tahripten kaçarak en mükemmel tarzda kullanacak mahiyette yaratılmış bir eşref-i mahlukattır. Bütün icat ve keşifler de bir itham ve bilgi neticesidir.
- İnsan bu organlarıyla tabiatla bir nevi cismani olarak bütünleşir. Göz, burun ve kulak tabiattaki denge ve âhengin insanın vicdanında yansımasında, bir aracı rolü alan organlardır. Hayat olmasaydı böyle bir irtibat kurulabilir miydi?
- Tabiattaki mekanik denge, insanın organlarında, hayat sayesinde, daha ince ve daha hassas olarak, biyomekanik denge halinde tezahür ettirilmiştir.
- Çiçeklerle arı ve kelebeklerin münasebetlerindeki âhengin sırrı 'hayat'ta yatmaktadır. Hayat sayesinde çiçek, kendini teşhir, takdim zevkini alırken, arılar, kelebekler ve kuşlar da yine hayat sayesinde çiçekler üzerinde

cereyan etmektedirler.

- Kuşlar, karıncalar bazen öyle bir organize hayat tarzı sergiler ki, insan, hemen o organizasyonun arkasındaki plânlayıcıyı (veya plân sahibini) akıl gözüyle görür. Eğer hayat programlarına sırlı bir şekilde bu yaşama tarzı işlenmemiş olsaydı bu organizasyon bilgisi nereden gelecekti?
- Her bir hayvanın, yeryüzü hayat sahnesindeki ekolojik dengede çok mühim ve belirlenmiş vazifeleri vardır. [27]

Hayat kadar ölüm de, Yaratıcı'nın varlığını haykıran güçlü bir dil ve O'na giden yolarda pırıl pırıl bir ışıktır. Varlığın özünü kavramış olanlar için ölüm, bir idam, bir yok olma ve hiçlik, bir maddenin bozulup dağılması, fena bulup gitmesi değildir; o, herşeyi hikmetle bezeyen ve hiçbir işinde abes bulunmayan Rahmet-ı Sonsuz'un, kapıkullarını, dünya zindanı, hayatın sıkıntıları ve kulluk mükellefiyetlerinden terhisi ve azat edip, bir başka yerde, bir başka bedenle, daha mes'ûd bir hayata yükseltmesi demektir. Evet nasıl ki, zeminin bağrında varlığa erdirilen herşey, renk, koku, şekil ve değişik keyfiyetleriyle O Zât'ın varlığına ve birliğine şehadet ederler; öyle de, her gelenin gitmesi, gidenleri başkaların takip etmesi ve bu geliş gidişte gelenin eli boş gelip, gidenin de burada sahip olduğu herşeyi bırakıp öyle gitmesi, gelip gitmeden münezzeh ve müberrâ hiçbir şey ve hiçbir kimseye muhtaç olmayan.. aksine, ihtiyaç tezkeresiyle herkesin kendisine müracaat ettiği ve her müracaatta bulunan ihtiyacını görüp gideren, herşeyin gerçek sahibi ve hakiki vârisi bir Zât'ın varlığına, birliğine ve varlığının devamına işaret ve şehadet ederler. Meselâ: her baharda, muhteşem ve muntazam bir sergi gibi önümüze serilen, bir baştan bir başa, yeryüzü meşherindeki bütün varlıklar, onların değişik hususiyetleri o Zât'ın varlığını ilân eden şahitler oldukları gibi, her gelenin gitmesi, her yeninin eskimesi, eski sergilerin yerlerini, onlardan çok farklı başka başka meşherlerin alması ve bu durumun milyonlarca seneden beri devam edip durması, her baharı, âdeta bir sürprizler kuşağı olarak rengârenk güzellikleri ve baş döndürücü tablolarıyla bize takdim eden, sonrada, baharda- yazda var edip geliştirdiği bütün bu güzel manzaraları, arkadan gelenlere yer hazırlamak için, sonbaharda dürüp kaldıran o gizli Zât'ın varlığına, varlığının devamına, gelip geçmiş bunca bahar ve sonbaharlar, baharlarda açıp sonbaharlarda solan çiçek ve yapraklar sayısınca delâlet ve şehadet ederler... [28]

Her iz ve eser, kendileri kadar arkalarındaki iz ve eser sahibini de gösterirler. Basılmış bir sikke ve tuğra onların basanı, bir san'at eseri san'atkârı, bir çocuk babayı iktiza ettiği; aşağı yukarıyı, alt üstü gerektirdiği gibi; her şeyin, olabilirlik

ve imkân çizgisinde cereyan etmesi de, bütün bu olabilirlerin arkasında varlığı kendinden ve her türlü (olabilirlik) den müberrâ bir Zât'ın varlığını göstermektedir.

Evet, yaratılanın çehresinde Yaratana ait çizgilerin bulunması; çokluk, çözülme, dağılma ve biraraya gelmelerin simasında birlik ve vahdetin kendini hissettirmesi; bütün kâinatların içinde yüzüp durduğu (her şey olabilme) imkân ve ihtımâlı; atomlardan sistemlere kadar bütün eşyadaki yaratılmışlık ve sonradan olmuşluk hali; sürekli çözülüp dağılma ve biraraya gelme gibi hususlar, mümkün olan her şeye olurluk kazandırıp onları gün yüzüne çıkaran; parçaları bütünleştirip hep yeni yeni ve taze taze varlıklar ortaya koyan; cansız cisimlere hayat üfleyip her tarafı canlılar meşheri haline getiren; muhtaçların imdadına koşup, herkesi ihtiyacı ölçüsünde görüp gözeten, besleyip büyüten ve yaradılış çizgilerine göre onları rızıklandıran merhameti bol bir Zât'ı âvâz âvâz ilân etmektedirler. Hülâsa, her bir varlık taşıdığı pek çok sıfat ve keyfiyetlerin diliyle, herhangi bir yazının kâtibe, resmin ressama, san'atın san'atkâra, dumanın ateşe, ışığın ışık kaynağına, sikke ve tuğraların darbhaneye delâlet ettikleri gibi, her şeyin arkasındaki o gizli Zât'ın yüzlerce mübarek isim ve sıfatlarına işaret eder, ölmemiş vicdan, felç olmamış ruhlarda te'sirlerini hissettirirler. [29]

Bir baştan bir başa bütün kâinatı şenlendiren varlıklar, mevcûdiyetleriyle O'nu gösteren birer ayna oldukları gibi, sürekli olarak tazelenip değişmeleri ve birbiri arkasından gelip geçen güzellikleriyle de O'na doğru açılmış rengârenk birer penceredirler. Evet nasıl ki, çay ve ırmakların yüzünde, güneşin akislerini taşıyan kabarcıkların kaybolması ve onların yerlerini alanlarda dahi yeniden yeniye hep aynı parıltıların belirmesi, o kabarcıklar üzerinde hiç sönmeden pâr pâr yanan daimî bir güneşi gösterir. Öyle de, akıp giden zaman ırmağı içinde; bunca güzelliklerle donatılmış varlıkların peşi peşine akıp durması, gidenler bütün hususiyetleriyle giderken, onların yerlerini bambaşka güzelliklerle kanatlanmış diğerlerinin alması, herşeyin üstünde, herşeye hâkim, önü sonu olmayan güzeller güzeli, O Zât'ı göstermektedir.

Evet bir tarafta başdöndürücü muhteşem bir güzellik ki; görüp anlayanların nazarında dahasını tasavvur etmeye imkan yoktur; herşeyin çehresinde güzelleştirici bir kalemin işlediğini ve her esere vurulan güzellik mührüyle, herşeyde güzellik arayan bir iradenin mevcûdiyetini ve bu güzellikler arkasında vicdanlarımızla sezip ruh gözüyle müşahede ettiğimiz O'nun güzel isim ve sıfatlarını görüp anlamamak mümkün müdür? Şimdi ey maddenin

karanlıklarında ve şüphelerin boğucu ikliminde çırpınıp duran gâfil! Kendine gel; gözünü aç; senin çehrenden tâ kâinatın sîmâsına kadar uzanmış şu muhteşem güzellikler kuşağına fikren yüksel; içini imânla doldur ve hakiki insan ol..! [30]

Kainattaki bütün eşya ve hâdiseler, sebep ve neticeleriyle ele alınıp incelendiğinde, sebeplerden hiçbirinin, varlığın en küçük parçasını dahi meydana getiremeyeceği görülecektir. Evet, değil dakik bir saat gibi âhenkle işleyen kâinatlar ve onun küçük bir fihristi ve özü sayılan insan varlığı gibi fevkalâde mükemmel, kusursuz ve bir ölçüde de alabildiğine komplike şeyler, insan dimağında hardal kadar yer işgal eden en minik bir parçanın bile sebeplerle izah edileceğini düşünmek imkansızdır. Nasıl düşünülebilir ki, kuvve-i hâfıza gibi âdeta nokta mahiyetindeki küçücük bir parçacık, en modern bilgisayarların kat kat üstünde ve kütüphaneler dolusu kitapları ihtivâ edecek kadar enteresan bir yapıya sahiptir.

Böyle en küçük bir bilgisayar dahi, bir plân ve program isterken, insan beyni gibi alabildiğine komplike bir uzvun yapımcısı, programcısı olmadan işlemesine ihtimal verebilir mi...?

Ricâ ederim, avuç içi kadar bir noktada PTT'nin bütün fonksiyonlarını yerine getirebilecek iç içe bir mekanizmalar topluluğunun yerleştirilmesini, şuursuz sebepler ve tesâdüf rüzgarlarıyla izah etmeye imkân var mıdır?

Bütün bu esrârengiz işler olsa olsa O Zât'ın işleri olabilir ki; O, herşeyi bir plân ve programa göre varlığa erdirir, sonra da yerine bir plân ve programla belli maksat ve belli hedeflere doğru sevk eder. İnsanın hâfızasına bütün yumurta, çekirdek ve tohumları da kıyas edebiliriz.

Acaba, dünden bugüne bütün bu hârika işlerin kaçta kaçını sebepler ve tesadüflere izah edebilmişizdir!...

- Beyin; 14 milyar hücre, bunlar arasındaki milyarlarca bağlantı sayesinde, kalbimizin atışlarından, vücudumuzun ısısına; görme, işitme, konuşma gibi esrarengiz ve komplike hadiselerden en basit karakterimize kadar kontrol ve ayarlama mekanizmalarıyla çalışır. Ayrıca beyin, seneler evvelinden başımızdan geçen hadiseleri de kaybeder. Bu hadiseler hücre proteinlerine işleri ve gerektiğinde film şeridi şeklinde gözümüzde canlanıverir. Bu derece mükemmel ve kompleks vazifeler yapan beynin elbette bir plân ve programlayıcısı olmalıdır.

- Canlılığın ve nesillerin devamı için çeşit çeşit meyveler, boy boy ağaçlar ve renk renk çiçekler, alabildiğine ince bir sanat ve ölçüyle küçücük tohum ve çekirdeklere nakşedilir. Ve bu hadise asırlardan beri hiçbir karışıklığa meydan vermeden sürüp gelmektedir. Bu derece mükemmel bir işleniş ancak Sonsuz Kudret Sahibi Yaratıcı'nın eseri olabilir. [31]

Bir baştan bir başa dünyaları dolduran bunca varlığın en basitinin dahi, sebepler ve tesadüflerle izahı kabil değilken, her varlıkta göze çarpan bu kadar gaye, bu kadar fayda ve bu kadar hikmetlerin ölü, cansız, şuursuz ve sel gibi akıp giden madde ve tabiatın eserleri olduğunu kabul etmeye ne pozitif ilimler, ne sağ düşünce ve ne de muhakeme müsâde edecektir...

Evet, madde ve sebeplerin çeşitli terkip ve çözülmelerde birer eleman olarak kullanılmaları ve zâhiri bir kısım fonksiyonların onlara isnat edilmeleri bahis mevzuu olsa bile, varlığın çehresinde çakıp çakıp duran bunca maslahat ve faydaları, şuursuz atom parça ve parçacıklarında, sağır tabiat ve kör sebeplerde aramak yüzbin defa körlük ve sağırlık değil de ya nedir...!

Yıldızların ibretli seyahatından, bulutların gayelerle yüklü tatlı tatlı gürlemelerine, fırtınaların O'na ait kokular sürünüp esmelerinden, çiçeklerin tozuyup yine O'na ait râyihalarla her yerde gezmelerine, atmosferin, bizim ve diğer canlıların hava ihtiyacına hazinedarlıkda bulunmasından, şefkatle yere inen yağmur damlalarına dâyelik etmesine kadar, her yerde ve her hâdiseyle çok geniş bir rahmet, bir ihsan, bir inayet ve bir hikmet müşâhede edilmektedir.

Demek, eşyâdaki bütün bu süslü, zînetli vaziyetler, bu başdöndürücü hâl ve keyfiyetler, bu birbirine tebessüm edip yardıma koşmalar o Rahmet ve Hikmeti Sonsuza açılan birer penceredirler ki, bu pencerelerden bakar, her biri birer hikmet goncası olan O'nun sanatlarını seyreder ve vecdle kendimizden geçeriz.

- İnsan vücudunda koku alan hücrelerin kapladığı saha ancak birkaç cm2'dir. Halbuki koku hassasına sahip 1.000.000 kadar madde vardır ve bunlar arasında aynı kokuya sahip iki madde yoktur. Burnumuza koku alma hassasının verilmesi ne büyük bir nimet, bunun için yeryüzünün rengarenk çiçeklerle süslenmesi ne büyük bir lütuftur.
- Galaksilerdeki eşsiz ehangin Sahibi, has mahlukları için bir beşik olarak yarattığı arzımızın üzerini bulutlardan yaptığı bir örtü ile muhafaza ederken, aynı zamanda yeryüzünde ellerini açmış, rahmet bekleyen nebatatın ihtiyacını da yağmur damlaları ve yıldırımlarla doyurup, yayılıp

arzı endam etmeleri için rüzgarı da onların emrine musahhar kılmıştır. [32]

Gözlerimizi açıp varlığın çehresine baktığımız zaman, bedenin hücrelerinde tâ en yüksek sistemlere kadar herşeyde başdöndürücü bir âhenk ve gözkamaştırıcı bir nizamın hâkim olduğunu görürüz.

Evet o mimik hücreler, düzenli bir ordu gibi sevk ve idare edilmeleri teşkil ettikleri beden için, hep yararlı olma yolunda hareketleri ve daha bir sürü vazifeleriyle fevkalâde bir plân ve programı, o plân ve programda herşeye hükmeden bir plânlamacıyı göstermektedir.

Keza, otların, ağaçların, hayvanların kendi kuşaklarındaki harikulâde halleri, akıllara durgunluk kendi kuşaklarındaki harikulâde halleri, akıllara durgunluk verecek şekilde ihtimamla görülüp gözetilmeleri ve sırlı bir hedefe doğru sevk edilmeleri de yine kusursuz bir programın, dolayısıyla de bir programlayıcının varlığına delalet etmektedir.

Bütün kâinatların muntazam bir memleket, muhteşem bir şehir, mükemmel bir saray gibi binbir hikmet ve gayelerle donatılmış bulunması, atomlardan yıldızlara kadar herşeyin bir plân çerçevesinde seyr-ü seyahat ettirilmesi, herşeye sözü geçen; yıldızları zerrelerle beraber idare eden ve insanın nurlu simasından semanın aydınlık çehresine kadar her tarafı ışıklar saçıp her yanı aydınlatan bir yüksek Zât'ı ilân etmektedirler.

- Farklı yapıdaki ve farlı fonksiyon gören hücrelerin biraraya gelerek doku, organ ve çok hücreli canlıları teşkil etmesi...
- İnsanların en basit hücrelerinden olan epitel hücrelerin bile bir kimya fabrikası gibi çalışarak, binlerce besin molekülü arasından, vücut için gerekli olanları tayin edebilmesi...
- Kan savunma hücrelerinin birbirine yakın terkiple yaklaşık 30.000 moleküllü tanıyıp seçebilmesi...
- Beyin hücrelerinden bazılarının beşyüzbin faaliyeti yapan kompüter sistemlerini geride bırakması...
- Kalp kasını oluşturan yüzbinlerce hücrenin tek bir hücre gibi kasılıp gevşemesi...
- Vücudun en uzak noktasındaki bir hücrenin bile ihtiyacının kan kimyası vasıtasıyla tespit edilerek gereken hormonların salgılanması ve ihtiyacının görülmesi...

- Ve bütün bu fonksiyon ve maharetlerin genetik şifrelerle nesilden nesile aktarılabilmesi... bedenin hücrelerinden, en yüksek sistemlere kadar herşeyde başdöndürücü bir ahenk ve göz kamaştırıcı bir nizamın hakim olduğunu göstermektedir.
- Hayvanların ve insanın çıkardığı karbondioksitle kirlenen havamızı temizleyerek bizleri boğulmaktan kurtaran yeşil bitkiler, bu işi hiç aksatmadan yaparken bir yandan da dal ve köklerinde biriktirdikleri ihtiyaç sahiplerinin imdadına koşturulmaktadır. Yeşil bitkilerle beslenen hayvanların sentezlediği proteinler etle beslenenlerin rızkı olmaktadır. Böylece kurulan gıda zinciri insanoğlunun emrine verilmiş ve ondan en iyi şekilde istifadesi temin edilmiştir. Daha sonra ölen hayvanların cesetleri ise bakterilerce toprağa dönüştürülerek hem dünyamızın yaşanmaz hale gelmesi, hem de madde israfı önlenmiş olur... [33]

İnsan gönül gözüyle, çiçeklerin çehrelerinde parıldayan mânâdan, ağaçların dal ve yapraklarında cilve çakıp duran canlılık ve güzelliklere kadar, çevresinde olup biten şeylere bir kere bakabilse, herşeyin ötelere ait bir gizli güzellikten bir gizli hayat kaynağından fışkırıp geldiğini anlayacak ve tabiatın bu füsûkâr güzelliği karşısında büyülenip kendinden geçecektir.

Evet, dörtbir yanımızı alan dağ ve tepelerin eteklerindeki salınan akşam gölgeleri, bağ ve bahçelerden yükselip etrafı saran baygın râyihalar, rüzgârlarla semâa kalkıp raks eden mini mini çiçekler ve ruhlara içirdikleri cennet kevserleri gibi tatlı mûsikî eğer hassas ve samimi bir gönülle duyulup dinlenebilse, her şeyin âdetâ bir kitap gibi ve fakat hiçbir beşerî kitabın ulaşamadığı rengin ve zengin bir üslûbla Allah'ı anlattıkları görülecektir.

Şimdi, eğer, her bir varlık üzerinde taşıdığı bunca mühür ve imzalarla O'nu ilân edip vicdanlarda duyurur da, insan O'nu tanımaz. O'nun karşısında hayret ve hayranlıkla eğilmezse, o nasıl insan olabilir! [34]

İdare ve hakimiyetin en önemli esası, rakip, ortak kabul etmemek ve başkasının müdahalesine meydan vermemektir. Onun içindir ki, bir köyde iki muhtarın bulunması köyün asayiş ve nizamını, bir nahiyede iki müdürün bulunması nahiyenin emniyet ve düzenini, bir vilayette iki valinin bulunması o vilayetin huzur ve âhengini ve bir memlekette iki hükümdarın bulunması da o ülkenin birlik ve beraberliğini bozar; milleti herc-ü merc ve kargaşaya sürükler.

Fâni ve âciz varlıklar arasında ve sinek kanadı kadar ehemmiyeti olmayan

dünyanın basit işlerinde böyle olunca, kâinat çapındaki hâkimiyet ve idarenin ne denli istiklâle alâkalı olduğunu ve her tarafta kudretinin eserleri görülen Zât'ın büyük icraatında tek ve eşi bulunmadığı kendiliğinden anlaşılır. Zira, sinek kanadından semânın kandillerine kadar öyle başdöndürücü bir nizam ve âhenk var ki, akıl onun karşısında hayret ve hayranlığından (sübhanallah!) der iki büklüm olur; ruh bu muhteşem tablo karşısında (maşâallah!) diyerek secdeye kapanır.

Kendi mihverinde dönem Arzımız güneş sisteminin etrafında da dönmekte, güneş sistemi de Samanyolu galaksisi içinde Vega yıldızına doğru belli bir açı altındı dönerek ilerlemektedir. Samanyolu da 100 milyarlarca galaksiden teşekkül eden galaksi kümelerinden biri... Âdeta iç içe açılan dairevî halkaları andıran bu semavî cisimlerin uzaklıkları onların parlaklığıyla anlaşılır. Parlaklık azaldıkça bize olan uzaklıkları da artar. Semavî âlemlerdeki bu nizam ve âhenk maddenin yapıtaşı olan atomlarda da müşahede edilmekte. Quarklar çekirdeğin içinde dönerlerken elektronlar da çekirdeğin etrafında hiç şaşırmadan nizamı bozmadan dönmekte. Mikro âlem ile makro âlem arasındaki bu benzerlik de kâinatın her zerresine nakşedilen birliği sembolize eder. [35]

Âlem varolduğu günden bu yana herşeyiyle değişip durmakta; mevcudât kafile kafile birbirini takip etmekte, sıra sıra konup göçenlerin yerlerini arkadan gelenler almakta ve bitirip tükenme bilmeyen bu göç sürüp gitmektedir. İşte bu sürekli yolculuk ve ardı arkası kesilmeyen göç, bütün bu gelip konmalara, göçüp gitmelere hükmeden gizli bir Zât'ın varlığına en parlak bir delildir. Evet, her asır, her sene hatta her mevsimde bir kısım varlıkların kaybolup gitmesi ve onların yerlerini hiçten yeniden gelip başkalarının alması ve bütün bu gelip gitmelerin alabildiğine muntazam ve ölçülü cereyan etmesi, herşeyin başdöndürücü bir takdir ve tercihle ve göz kamaştırıcı bir plân ve programa göre ele alındığını göstermektedir. Demek herşeyin arkasında sonsuz ilim ve iktidarı ile hükmeden birisi var ki; ayları, mevsimleri, seneleri, incilerin gerdanlığa yerleştirildiği gibi, herşeyi en mükemmel, en muntazam şekilleriyle ve hep değiştirip yenileyerek takdirkâr seyircilerin nazarlarına arz edip onlarda sürekli hayranlık meydana getirmektedir. Şimdi, olup biten bunca işi görüp de onun arkasında Zât'ı görmemezlikten gelmek, yüzbin defa körlük değil de ya nedir?!

Yeryüzünde hayatın devamı; karbon, azot, fosfor gibi bir seri elementin devri-daimlerine bağlı kılınmıştır. Bu devri-daimler için gerekli mevsimlerin teşekkülü de arzımızın eğik şekilde güneş etrafında döndürülmesiyle

sağlanmıştır. Ekolojik dengenin muhafazasında ve devri-daimlerin mükemmel şekilde işlenmesinde değişik canlılar vazifelendirilmiştir. Meselâ havadaki karbondioksitin karbonunu şekere çevirme işinde yeşil bitkiler; havadan azotu toprağa nakletmede baklagiller... Devri-daimlerin basamaklarında yer alan canlılar sırası geldiğinde yeryüzüne çıkmakta, vazifesi bittiğinde de yerini başkalarına bırakmaktadırlar. [36]

Her birşey hem varlığa ermesi hem de değişik hususiyet ve sıfatlarında ayrı ayrı yol ve yönleri bulunmasına rağmen, varlığı ve bekası için en elverişli bir yolu takip etmesi, bir sürü neticesiz vaziyetler içinde hep hikmetli ve faydalı semereler vermesi, bütün varlıkları görüp bilen, her şeye sözünü geçiren bir ulu Zat'ın emir ve iradesini göstermektedir.

Zira büyük-küçük her bir varlığı vaziyetlerin en mükemmeliyle icat edip ortaya koymak, sonra da o ve bütün diğer varlıklar arasındaki münasebetleri koruyup kollamak ve hele akıllara durgunluk verecek şekildeki bu geniş icraatı sürekli olarak yapıp durmak, o eşsiz Kudret'e, benzeri olmayan İrade'ye ve sınırsız ilme öyle şahitlerdir ki, üstüne şahit olamaz! Şimdi her şeyi mükemmellerden mükemmel yaratıp ortaya koyan, zerreden sistemlere kadar her şeyin birbiriyle olan münasebetlerini görüp gözeten; her icraatında iyiyi, güzeli ve faydalıyı takip ederek, varlığını vicdanlarımıza duyurmak isteyen o Zat'ı tanımazsak nasıl insan olabiliriz?

Spiral veya elips şekilli olabilen galaksileri meydana getiren yıldızlar, hayatlarını takriben 1010 yılında, hidrojeni helyuma çeviren bir fabrika gibi çalışırlar. Bilhassa ağır kütleli yıldızlardaki patlamalarla çevreye, Güneş'imizin senelik enerji istihsalinin 10 milyar katı bir enerji salınır. Bu patlamalardan biri güneş sistemimizin merkezinde olsaydı, arzımız (dünya) ve diğer gezegenler milyonlarca derecelik sıcaklık altında şiddetli şok dalgalarının tesiriyle ufalanarak iyonlaşmış gaz şeklinde fezaya dağılacaklardı.

Oluşturulan amnion sıvısı vasıtasıyla kendisi için 'kararı mekin' haline getirilen rahimde şekilden şekle sokulan ceninin her ihtiyacı en güzel şekilde karşılanır. Mesela kalsiyum ihtiyacı, anne ve kemiklerindeki kalsiyumun çözülüp alınmasından elde edilir. Oksijen ihtiyacı ise yüksek miktarda oksijen bağlama kabiliyetine sahip olan fetal hemoglobinin gebelik süresince sentezlenmesiyle karşılanır.

Rengiyle, kokusuyla gözümüz ve burnumuza hitap eden 25 bin çeşit gül, yaklaşık 170 bine yakın farklı koku neşreder.

Mahiyetçe birbirinden çok farklı büyüklükçe de birbirinden çok uzak olan çeşit çeşit sistem ve alemlerde yaratılış ve yeniden oluşta görülen bu benzerlik, her şeyi idare eden ve görüp gözeten Zat'ın bir olduğunu da haykırmaktadır.[37]

Şimdi biraz da kâinat kitabının bir diğer yüzü olan kedi benliğimizi, iç varlığımızı tanımaya ve onun aydınlığında yüce hakikatı kavramaya çalışalım.

Aslında böyle bir yolla, hakikatı aramak isteyen her insan, aynı zamanda eşya ve hâdiselerin mahbesinden kurtulur ve onara söz dinletecek bir noktaya yükselir.

Evet, kâinat kitabı gibi, insan mahiyeti de değişik yönleriyle tıpkı bir endam aynası gibi, hep o Yüce Yaratıcı'yı göstermektedir. Gecenin karanlığı, ışığın parlaklığına bir vasat teşkil ettiği gibi, insan da zaafları, ihtiyaçları, âcizliği ve fakirliğiyle herşeye gücü yeten bir Kudret-i Sonsuz'u, her ihtiyacı gören bir Servet-i Sonsuz'u; âcizlerin kuvvet kaynağı, fakirlerin sarsılmayan dayanağı, vicdanlarda varlığa güneşten âyan bir Zât'ı göstermektedir.

Demek her insan kendi ruh ve vicdanını dinlediği takdirde, yer yer zaaf ve boşluklarının araladığı perdenin arkasında O'nu aramanın 'Hayy-hû'yunu, zaman zaman da O'na ermişliğin sevinç ve huzurunu duyacak ve başı gidip ta cennetlere ulaşacaktır. Keşke, günümüzün insanına onun vicdanının çehresindeki bu yazıları okutabilseydik...! [38]

İnsan, Yüce Yaratıcı'nın isim, sıfat ve ünvanlarını aksettiren eşsiz bir ayan mahiyetindedir. O, nümuneler nevinden kendine verilen mahdut bilgisi, cüz'î kudreti, sınırlı duyup işitmesi, daracık hâkimiyet ve iktidarıyla, Yaratıcısı'nın, çepeçevre bütün varlığı kuşatan sınırsız ilmine, koca sistemleri sapantaşı gibi çeviren müthiş kudretine, herşeyi her haliyle görüp gözeten o hârikulâde işitip görmesine ve en küçük madde parçacıklarından en büyük galaksilere kadar her yerde geçerli olan hâkimiyet ve iradesine pırıl pırıl birer aynadırlar.

Evet, kendi hareket ve davranışlarının şuurunda olan her fert: 'Ben nasıl bu evimi yaptım ve yaptığım şeyleri de görüp biliyor onlara sahip olduğumu hissediyorsam, öyle de, şu muhteşem kâinat sarayının herşeyi bilen, gören ve akıllara durgunluk verecek şekilde fevkalâde âhenkle idare eden, bir mimar ve ustası vardır ve bu hikmetli saray O'nun varlığıyla kâimdir' gerçeğini ilan etmektedir.

Şimdi ey kendini insan bilen insan! Sen seni iyi oku ve tanı! Yoksa, en şerefli bir varlık olarak dünyaya gönderildiğin halde, en aşağı bir varlık seviyesine

yıkılıp gitme ihtimalin var... [39]

Cin ve insin efendisi, varlığın özü insanlığın iftihar tablosu, peygamberlik semâsının en parlak yıldızı, güneşler güneşi Hz. Muhammed (sav) Hakk'ın varlığını aksettiren en parlak ayna ve hakikate giden yollarda en nûrânî bir işâretçidir.

Evet, O gelmiş bütün nebîler arasında en güçlü bir ışık kaynağı, en aydın bir sîmâ, en tok sözlü bir hatîp ve sonsuzluk yolunda arakasına alıp götürdüğü kimseler için en yanılmaz bir rehberdir. Geçmiş peygamberler O'nun tohum ve kökleri, onları tâkip eden bütün Hak dostları da O'nun çiçek ve meyveleridirler. Bu itibarla da O, çürüme bilmeyen sağlamalardan sağlam bir kökten gelmiş ve her biri ayrı bir dünyayı aydınlatacak, değişik çiçekler açmış ve meyveler vermiştir.

İşte, Ebû Hanife, Mâlikî, Şâfiî Ahmet b. Hanbel gibi fıkıh ve hukuk sâhâsındaki meyveleri..! İşte, İmâm-ı Gazâlî, İmâm-ı Rabbânî, Şâh-ı Geylânî, Şâzelî, Muhammed Bahâüddîn ve Mevlânâ gibi hakikat dalındaki semereleri...! İşte Battânî, Bîrûnî, Câbir b. Hayyan. Farâbî, İbn-i Sîna, Fergânî, Harizmî, İbn-i Haysem, Ali Kuşçu gibi ilmin değişik, dallarındaki dev talebeleri..! İşte Hâlid, Ukbe, Nureddin, Selâhaddîn, Alparslan, Fâtih ve Yavuz gibi kışla ruhuyla yetişmiş askerî ve idârî sâhâdaki dâhî çırakları..!

Evet O, bir taraftan böyle, peygamberler gibi aldanmaz ve aldatmaz pırıl pırıl bir topluluğun diliyle, diğer taraftan da kendi medresesinde yetişen insanlık semâsının yıldızları bu büyük insanların lisanıyla, kâinatın en yüksek hakîkatı olan Allah'ın varlığını, bütün cihâna âvaz âvaz haykırmakta ve yeri göğü velveleye vermektedir.

Şimdi, hangi vehmin haddi var ki, böyle binlerce elmas çivilerle yakın semâsına perçinlenmiş bulunan bu yüksek hakîkata ilişebilsin..? Kaldı ki hiçbir delil olmasa bile, O Zât'ın üstün şahsiyeti Allâh'ı gösteren en nûrâni bir aynadır. Ve 'Mir-ât-ı Muhammed'den Allah görünür dâim...' [40]

[1.] Sızıntı, Temmuz 1983, Cilt 5, Sayı 54, Sayfa 216
[2.] Sızıntı, Ağustos 1983, Cilt 5, Sayı 55, Sayfa 256
[3.] Sızıntı, Eylül 1983, Cilt 5, Sayı 56, Sayfa 296
[4.] Sızıntı, Ekim 1983, Cilt 5, Sayı 57, Sayfa 336
[5.] Sızıntı, Kasım 1983, Cilt 5, Sayı 58, Sayfa 376
[6.] Sızıntı, Aralık 1983, Cilt 5, Sayı 59, Sayfa 416
[7.] Sızıntı, Ocak 1984, Cilt 5, Sayı 60, Sayfa 456
[8.] Sızıntı, Şubat 1984, Cilt 6, Sayı 61, Sayfa 20
[9.] Sızıntı, Mart 1984, Cilt 6, Sayı 62, Sayfa 60

[10.] Sızıntı, Nisan 1984, Cilt 6, Sayı 63, Sayfa 100
[11.] Sızıntı, Mayıs 1984, Cilt 6, Sayı 64, Sayfa 138
[12.] Sızıntı, Haziran 1984, Cilt 6, Sayı 65, Sayfa 180
[13.] Sızıntı, Temmuz 1984, Cilt 6, Sayı 66, Sayfa 220
[14.] Sızıntı, Ağustos 1984, Cilt 6, Sayı 67, Sayfa 259
[15.] Sızıntı, Eylül 1984, Cilt 6, Sayı 68, Sayfa 299
[16.] Sızıntı, Ekim 1984, Cilt 6, Sayı 69, Sayfa 340
[17.] Sızıntı, Kasım 1984, Cilt 6, Sayı 70, Sayfa 380
[18.] Sızıntı, Aralık 1984, Cilt 6, Sayı 71, Sayfa 420
[19.] Sızıntı, Ocak 1985, Cilt 6, Sayı 72, Sayfa 460
[20.] Sızıntı, Şubat 1985, Cilt 7, Sayı 73, Sayfa 20
[21.] Sızıntı, Mart 1985, Cilt 7, Sayı 74, Sayfa 60
[22.] Sızıntı, Nisan 1985, Cilt 7, Sayı 75, Sayfa 100
[23.] Sızıntı, Mayıs 1985, Cilt 7, Sayı 76, Sayfa 140
[24.] Sızıntı, Haziran 1985, Cilt 7, Sayı 77, Sayfa 180
[25.] Sızıntı, Temmuz 1985, Cilt 7, Sayı 78, Sayfa 220
[26.] Sızıntı, Ağustos 1985, Cilt 7, Sayı 79, Sayfa 260
[27.] Sızıntı, Eylül 1985, Cilt 7, Sayı 80, Sayfa 300
[28.] Sızıntı, Ekim 1985, Cilt 7, Sayı 81, Sayfa 340
[29.] Sızıntı, Kasım 1985, Cilt 7, Sayı 82, Sayfa 380
[30.] Sızıntı, Aralık 1985, Cilt 7, Sayı 83, Sayfa 420
[31.] Sızıntı, Ocak 1986, Cilt 7, Sayı 84, Sayfa 460
[32.] Sızıntı, Şubat 1986, Cilt 8, Sayı 85, Sayfa 20
[33.] Sızıntı, Haziran 1986, Cilt 8, Sayı 89, Sayfa 180
[34.] Sızıntı, Temmuz 1986, Cilt 8, Sayı 90, Sayfa 220
[35.] Sızıntı, Ağustos 1986, Cilt 8, Sayı 91, Sayfa 260
[36.] Sızıntı, Eylül 1986, Cilt 8, Sayı 92, Sayfa 300
[37.] Sızıntı, Ekim 1986, Cilt 8, Sayı 93, Sayfa 340
[38.] Sızıntı, Aralık 1986, Cilt 8, Sayı 95, Sayfa 452
[39.] Sızıntı, Ocak 1987, Cilt 8, Sayı 96, Sayfa 492
[40.] Sızıntı, Şubat 1987, Cilt 9, Sayı 97, Sayfa 20

İşaret ve İşaretçilerden Sonra

Ey varlığın özü Yüce Ruh, Gönüller seni mülâhaza etmekle zevklerin en derinini elde eder, en erilmezine ererler. İnsanlar böyle bir mazhariyete kamçılana kamçılana götürülseler bile, elde edilmesi düşünülen şeyleri yanında çektikleri, çekecekleri hiç kalır. O'na ermeye yürekten azmetmiş o yolun delileri, gerekirse bu uğurda Kaf dağına dahi seyahat edebilirler.

Bilhassa, ümitlere can getiren yeni esintilerin hissedildiği, karanlıkların bir bir bozguna uğrayıp dörtbir yanda şafakların sökün ettiği şu günlerde, vuslata teşne gönüllerde bir başka aşk, bir başka heyecan dalgalanıp durmakta...

Evet O, elinde hayat iksiri taşıyan biricik hekim, bizler de, yıllar yılı onun yolunu gözleyen hastalarız. -Ruhlarımız Ona feda olsun! -O gönüllerimize hayat üfleyip bizlere dirilme yollarına açmasaydı bizler varolmazdık; g gözlerimizden perdeyi kaldırıp eşyanın hakikatını tanıtmasaydı bizler hiçbir şeyi tanıyamaz, ilim ve medeniyet adına bir adım dahi atamazdık..! Bugün varlık adına neye mâliksek Onun açtığı vâdide mâlik olduk; hakikat adına neyi idrak edebiliyorsak Onun başlarımızın üstünde tutuşturduğu meş'ale sayesinde idrak edebildik.

Ey başı gökler ötesi alemlerde dolaşın Rûh; ey ümmetlerin en hayırlısını gemisinde taşıyan nuh! Bizler, seni tanıyan ve tanımayanlarımızla hepimiz kapının âzâd kabul etmez köleleriyiz; kapı kullarının yaramazlıklarına bakıp ihsanlarını kesme! Âdâb-erkân bilmezlerden lütfünü esirgeme! Yıllar yılı senden ayrı düşmüşlüğün derbederliğiyle yaşayan ruhları, başka kapılarda dolaştırarak perişan etme; 'ileyye i'bâdallah!'[1] de ve atını havâzîn uğursuzluğuna doğru mahmuzla! Mahmuzla ki, yolunu gözleyenlerin canları dudaklarına geldi.

Senin, bir şafak gibi gönüllerde ağarman, seni tanıyanında tanımayanın da kurtuluşu olacaktır. Bugün seni tanımayıp sana başkaldıranların her anı ayrı bir çılgınlık ayrı bir hezeyan.. ilimden-irfandan yosun tanıma iddiasında bulunan müntesiplerin ise, bir çoğu itibariyle ya içinde yaşadığı dünyadan habersiz veya hayâl okyanuslarına yelken açmış ve rü'yalarda tesellî aramakta...

Ey kapkaranlık bir dönemi bir hamlede ışığa boğan aydınlıklar sultânı; güneşlere tâç giydiren muhteşem nûrunun muvakkaten gizlenmesi bile her şeyi altüst etti. Seni gerektiği gibi tanıyamamış bir kısım dostlarının ümit mumu sönmeye yüz tuttu. İlhadla gözü kararmış düşmanların şımardıkça şımarıp

bütün bütün gemi azıya aldı ve senin cennetlere denk dünyanda baykuş sesleri duyulmaya başladı.

Ey kapkaranlık bir dönemi bir hamlede ışığa boğan aydınlıklar sultânı; güneşlere tâç giydiren muhteşem nûrunun muvakkaten gizlenmesi bile her şeyi altüst etti. Seni gerektiği gibi tanıyamamış bir kısım dostların ümit mumu sönmeye yüz tuttu. İlhadla gözü kararmış düşmanların şımardıkça şımarıp bütün bütün gemi azıya aldı ve senin cennetlere denk dünyanda baykuş sesleri duyulmaya başladı.

Ey gecesi gündüzlerden daha aydın ve gündüzü cennet baharlarına denk Sultanlar Sultânı! Cihanlara ışık tevzi' eden 'Yed-i beyzân'ı[2] bir kere de karanlıkta kalmışların dünyasına çevir ve onları karanlık çevrelerinin kanlı kâbuslarından kurtar! Sen bir sultan isen, şanına yaraşan budur; bir ışık kaynağı isen, gel nuruna hasret gönüllerimizi doldur..!

Yıldızlara her gece ayrı bir türkü söyleten hikmetinin diline kilit vuruldu, yâkuttan düşüncelerin, kadirbilmezlerin elinde tozlanmaya terk edildiği, söz cevherinin, ülfet ve ünsiyetle değersiz bir meta' haline getirildiği günden bu yana, insanlık hep abes duyup abes dinledi; fikir diye hep hezeyanların arkasına takılıp gitti ve g gün-bugün de saksağan sesini bülbül nağmesi diye alkışlayıp durmakta... Ne olur gel, kömürü elmas yapan o semavî bakışlarınla gönüllerimize bir kere teveccüh buyur; teveccüh buyur ki, sensizlikle karanlıklara boğulan sînelerimizde yeniden şuur ve idrak kıvılcımları parlasın..! Bak, bir tarafta duman duman üstüne çevreye sis püskürten ilhad ve nifak ocakları; diğer tarafta sevgiden mahrum sîneler, af bilmeyen düşünceler, müsamahasız ruhlar..! Birinciler dörtbir yanda yangınlar çıkarıp dinde yarıklar açıyor; ikinciler, kine kinle, nefrete nefretle mukâbele edip senin sevgi dünyanın esas ve kâidelerini temelden sarsıyorlar. Bütün bir hayat boyu, kan-ter besleyip büyüttüğün gül bahçedeki çiçekleri, peşi peşine poyrazların yalayıp geçtiği şu günlerde, burakına atlayıp imdadımıza koşmazsan, ardı arkası kesilmeyen bu fırtınalarla yaprak yaprak savrularak ve düşmanlarımıza bayram mevzuu olacağız. Diriltici soluklarına su kadar, hava kadar ihtiyaç duyduğumuz şu dakikalarda, sana olan hasretimizi nasıl ifade edeceğimizi ve gönüllerimizde bir şafak gibi ağaracağın günü nasıl bir heyecanla beklediğimizi dile getirememenin azci içinde 'Yetiş ey Sultân-ı Rüsül!' deyip inliyoruz.

Bir hamlede sînelerdeki bütün kötü duygu ve tutkuları silen sen; bir solukta aydınlık düşüncelerinle karanlıkları yerle bir eden yine sensin! Sen olmasaydın

insanlık, ahlâk ve fazîleti bilemez, ihtirasların öldürücü girdaplarından kurtulamazdı. Bizler ahlak ve fazileti senin sayende öğrendik; nefsâniliğin sisli labirentlerinden senin eteğine sarılarak kurtulabildik...

Ey insanlığın yıllanmış dertlerine derman olan hekimler hekimi; gel, asırlardan beri bucak bucak dolaşıp derdine derman arayanların ızdıraplarını dindir! Gel, çaresizliklerimize çâre bul! Gel, Yezid'lerin, Şimir'lerin kılıçlarını kır; Hüseyin'in âh-u efgânını sonra erdir! Gel, kendi elinle yapıp ortaya koyduğun gönül kâbesini tamir et. Ve onu, ilmin, irfânın, tefekkürün kıblesi haline getir! İbrahim peygamber Kâbeyi inşâ ederken, ayağının altına koyacağı taşı Ebu Kubeys'den[3] getirmişti. Gel, yıllar yılı yolunu gözleyen bizler, kalplerimizi senin ayaklarının altına serelim... Hayır hayır! Sen o mübarek ayağını-ayağın başlarımıza tâç olsun-kemikleşmiş günahlarına kefaret arayan Kıtmîr'inin mücrim başına bas ve yapacaklarını yap! Söyleyeceklerini söyle! Alacaklarını al! Bırakacaklarını bırak... Yolunun kara sevdalılarına bağlılıklarını ifade etme fırsatını ver!

Ey peygamberlik semâsının güneşi ve nebiler ağacının meyvesi; şu senin çevrende dolaşıp sana yakınlığını hissedemeyen; senin kapının önünde kendi uzaklıklarını yaşayan; semavî sofralarınla sunduğun nimetleri göremeyip, o sofraların başında aç bîilaç kıvranan yol bilmez, usül bilmezlerin kusuruna bakma! Bilmeyerek sana arka çevirip başka kapı arayan görgüsüzleri -Hakk'ın sana olan lütufları hürmetine- kapından kovam!

"Kerem kıl kesme sultanım kerimin bînevâlerden,
Keremkâre yakışır mı, kerem kesmek gedâlerden" (M. Lutfî)

Bizler çok uzaklarda kaldığımız zamanlarda bile, uzaklığımızın gerektiği itabı değil; yakınlığının gereği olan ihsanlarının düşleriyle yaşadık:

"El benim dâmen senin ey Rahmeten lil âlemîn!
Şöhretim isyan benim, sen af ile meşhûrsun."

deyip iki büklüm olduk. Senin iltifat ve teveccühlerin sade yakınlığına ermiş kutlulara münhasır kalamaz! Sen bütün âlemlere rahmetsin ve rahmetin de herkesin başvurduğu ve vuracağı bir kevser çeşmesidir. Bizler ellerimizde kırbalarımız, dillerimizde Uhud şehidleri başında kardeşliğe kabul buyurduğunuzu ifade eden iltifatkâr sözleriniz, bir düzüne garip ve kimsesizler olarak 'Biçarelere devlet-i sermetsin efendim' iniltileriyle kapının tokmağına dokunuyor ve bizleri nazardan dûr kılmamanı diliyoruz.[4]

Bu uçsuz bucaksız kâinatlar senin adına yaratıldı: Varlığın başlangıcı sensin, sonu da sen! Kaosların bağrında beliren ilk nur senin nûrun; yokluğun sînesine gömülen ilk çekirdek de senin hakikatındır. Senin varlığının ziyâsıyla kâinatların çehresi aydınlanacağı güne kadar, varlık-yokluk iç içe ve birbirinden farksızdı. Seninler renkler birbirinden ayrıldı; seninle yolların hedefi belli oldu ve senin etrafa saçtığın nurlar sayesinde kâinat manalı bir kitap, hâdiseler de hikmetle akan bir ırmak haline geldi.

Herbiri birer inkılâp çapındaki icraatınla bizleri derin uykulardan uyardın, gözlerimizden perdeyi kaldırıp bizlere ölümsüzlük yollarını gösterdin. O gün-bugün kâh sekerek, kâh uçarak, gölgesi yere düşmeyen sultanlar sultânına gölge olmaya çalışıyor ve izinin tozunu tûtiya gibi koklayıp koklayıp kendimizden geçiyoruz...

Şimdi, müsaade buyurulursa o muhteşemlerden muhteşem icraatından bazı nümuneler sergileyerek, damladan deryaya, sızıntıdan yağmur yüklü bulutlara menfezler açıp, bir kere daha güneşler güneşine doğru seyahatı denemek istiyoruz.

Devlerin, dev destanlarının yanında, bir minik vızıltıyla huzura alınma arzumuzu hoşgör! Şimdiye kadar senin kapına koşanlardan hiçbir o muhteşem kapıya göre hediye getirdiğini iddia etmemiştir. Onlar sana doğru koşmayı, koşup kapının eşiğine başkoymayı en büyük şeref saymış ve bu mazhariyeti hayatlarının gayesi bilmişlerdir.

Bizler de, bu derûni hislerle, eli boş, eteği boş fakat sana güven ve itimadın kanatlarıyla şahlanmış gönüllerimizle bir yeni yolculuğa çıkma kararındayız.

Allaha aşkına doğ gönlümüze bizi yalnız bırakma!

[1.] Allah'ın kulları etrafımda toplanın!.
[2.] Işık saçan beyaz el.
[3.] Beytullah'a yakın yüksekçe bir tepenin adı.
[4.] Göz ardı etmemem.

Işıktan Muvâzeneler veya Mesnevî Bahçesinde

Arkadaş!

İslâmiyet, bütün insanlığa bir nur ve bir rahmettir. Kafirler bile onun geniş rahmetinden istifade etmişlerdir. Çünkü İslâmiyetin nurlu telkinleriyle, küfr-ü mutlak ve inkâr sarsılıp kırılmış, şüphe ve tereddüt seviyesine çekilmiştir. Bu sayededir ki, kafirler bile, ebedî hayat ve ebedî saadet hakkında ümit beslemeye başlamışlardır.

Evet, bu sayededir ki, kafirler, dünya zevk ve lezzetlerini acılaştıran 'ebedî yok olma' düşüncesinden kurtulup, ötelere ihtimal verme seviyesine yükselmişlerdir. Bu kadarı bile onların, dünyevî saadet ve lezzetlerinin, bütün bütün acılaşmaması için bir sebep teşkil edebilir.

Zira onlar, ahiret hakkında sırf bir tereddüt içindedirler. Tereddüt ise hem 'olma' hem de 'olmama' gibi her iki tarafa baktırır. Bu itibarla, ötelerin olabileceği mülahazasıyla, bir ölçüde kafirler dahi, ebedî yok olmanın verdiği ve vereceği ızdıraplardan kurtulup mesut olabilirler. [1]

Arkadaş, inkârcıların medeniyetiyle müminlerin medeniyeti arasındaki fark:

Birincisi, medeniyet urbasını giymiş korkunç bir vahşettir. Bu medeniyetin zâhiri pırıl pırıl ama, bâtını cehennem gibi kavurucu.. dışı süs, içi pis; sûreti me'nus ve rûha yakın, iç dünya ma'kûs ve tersliklere açık bir şeytandır.

İkincisi, bâtını nûr, zâhiri rahmet; içi sevgi, dışı kardeşlik, sûreti yardımlaşma, özü şefkat ve alabildiğine câzibedar bir melektir.

Evet, inanan insan, imanının gereği olarak, kâinatı, herkesi bağrında sallayıp büyüten bir beşik, bütün varlıkları, bilhassa insanları, onların içinde de Müslümanları, birbirine sımsıkı bağlı kardeşler olarak görür.

Küfür ise, öyle bir soğukluk kaynağıdır ki, kardeşleri bile birbirinden kaçırır; hatta varlıklar arasına ecnebilik tohumları saçar ve herşeyi birbirine düşman görür, düşman kabul eder.

Bu arada, inanmayanların, belli menfaatler etrafında bir araya gelmeleri bahis mevzuu olsa bile, muvakkattır ve katiyen ümit verici değildir.

İşte, iki anlayışın, medeniyet ve dünya saadeti adına va'dettikleri şeyler ve

işte iki dünya..!

Gerçek medeniyet; daima, ilim ve ahlâkın atbaşı götürüldüğü iklimlerde tahakkuk ettirilebilmiştir. Bu itibarladır ki, herşeyi sadece ilimle ele alan garp medeniyeti, hep bir mefluç medeniyet olarak kalmış; ilme karşı fermuarını çekip kendi içine kapanan şark medeniyetleri ise, hal-i hazırdaki durumları itibariyle o semanın üveyki olmadan uzak bulunmaktadırlar. Geleceğin medeniyeti, garbın ilim ve fenleri, şarkın da inanç ve ahlâk felsefesi meşcereliğinden boy atıp gelişecektir.

Medeniyet, tabiat ilimleri ve çeşitli fenlerde çok ileri olmak; vapurlar, trenler, uçaklar gibi modern imkânlara sahip bulunmak; büyük şehir, geniş cadde ve yüksek binalarda yaşamaktan ibaret zannedilmemelidir. İnançlı ve istikametli ellerde, her biri sadece medeniyetin birer vesilesi sayılan bu şeyleri aynı medeniyet kabul etmek aldanmışlıktan başka bir şey değildir. [2]

Bil ki;
Kâinat denen şu gördüğün büyük âleme, eğer büyük bir kitap nazarıyla bakılacak olursa, Hz. Muhammed (sav) in nuru o kitabın kâtibinin kaleminin mürekkebidir. Eğer şu geniş âlem bir ağaç tahayyül edilse, Hz. Muhammed (sav)in nuru o ağacın hem çekirdeği hem de meyvesi olur. Şayet dünya canlı bir varlık farz edilecek olursa, o nur onun ruhu olur. Eğer varlık bir insan tasavvur edilse, o nur onun aklı olur. Eğer dünya şaşaalı, harika bir bahçe olarak düşünülse, o zatın nuru onun bülbülü olur. Eğer kâinat büyük bir saray farz edilse, onun nuru, Yüce Yaratıcı'nın, muhteşem eser ve sanatlarının teşhir edildiği o saraya bir nâzır ve gözcü, bir davetçi ve teşrifatçı olur.

Evet, o, bütün insanları, o harika saraya davet ediyor. O sarayda bulunan antika sanatları, göz kamaştıran harikaları, seyircileri hayretlere sevkeden mucizeleri âvâz âvâz ilan ediyor. Dinleyip ve seyredenleri o saray sahibine iman etmeye, hem de en çarpıcı bir eda, en büyüleyici bir beyanla davet ediyor.

Gerçek hürriyeti insanlığa ilk defa ilân eden, insanların hukuk ve adalette birbirine müsavi olduklarını vicdanlara duyuran, üstünlüğü ahlâk, fazilet ve takvada arayan, zalime ve zalim düşünceye karşı hakikati haykırmayı ibadet sayan Hz. Muhammed (sav) olmuştur.

Fanilik ve ölümün yüzündeki perdeyi yırtan, kabri ebedî saadet âleminin bekleme salonu olarak gösteren, her yaş ve her başta mutluluk arayan gönülleri Hızır çeşmesine ulaştırıp onlara ölümsüzlük iksiri içiren Hz. Muhammed'dir

(sav). [3]

Bil ki;
Dünyada sana ait ve seninle alakalı çok şeyler var ki, sen onların ne mahiyetlerini ne âkıbetlerini bilmiyorsun:

Biri, senin cesedindir. Evet o ceset, genç iken latif, zarif, güzel bir bahar çiçeğine benzer ise de, yaşlanınca; kurumuş, pörsümüş bir kış çiçeğini andırır.

Biri de, hayat ve canlılıktır. Bunun da sonu ölüm ve zevaldir. Geldiği gibi gider; verildiği gibi alınır.

Bir diğeri de, insaniyettir. İnsaniyet bekâ bulup kalma, zeval bulup gitme arası bir noktada bulunmaktadır. Ve ancak, Allah'ı zikir ve Allah'la münasebeti derinleştirmek suretiyle korunup kollandığı takdirde devam eder.

Bir diğeri de, ömür ve hayattır. Bunun da sınırları belirlenmiştir; ne bir adım ileriye ne de bir adım geriye gitmek mümkün değildir. Bu itibarla da, altından kalkamayacağımız şeyler karşısında acı çekip mahzun olmak; bitip tükenme bilmeyen arzu ve istekler altına girip ezilmek pek mânâsız ve beyhudedir.

Biri de, sana emanet edilen bu vücuttur. Evet, vücud senin mülkün değildir. O, ihtivâ ettiği en değerli cevher ve hususiyetleriyle her şeyin sâhibi olan Allah'ın mülküdür. Bu itibarladır ki, ona, gerçek sahibinin emir ve izni olmadan karışırsan karıştırırsın. Ümitsizliği netice veren hırs gibi.

Biri de, belâ ve musibetlerdir. Ve bunlar katiyen kalıcı değildir. Bu itibarla da zeval bulup gidecekleri düşünülünce, zıtları akla gelir ve lezzet verir...

Bir diğeri de, sen burada misafirsin.. Buradan da diğer bir yere gideceksin. Misafir olan kimse beraberinde getirmediği şeylere kalbini bağlamamalı. Binaenaleyh, oturduğun bu hâne, ikamet ettiğin bu şehirden ayrıldığın gibi, bir gün gelecek bu dünyadan da ayrılacaksın! Öyleyse aziz olarak ayrılıp gitmeye bak ve varlığını; onu, sana bahşeden Zat'ın yolunda fedâ et! Fedâ et ki karşılığında yüksek bir fiyat alasın!.. Zaten fedâ etmesen de, o, ya bâd-i hevâ uçup gidecek veya O'ndan geldiği için yine dönüp O'na rücu edecektir.

Biri de, dünyanın lezzetleridir. Bunlar her çeşidiyle tamamen kısmete bağlıdır. İnsan hırsla onların arkasına düşerse ızdıraplar içinde kalır. Bu itibarladır ki, aklı başında olanlar onları birer avans bilir, uhrevî emsallerine iştihâlarını artırır ve fakat katiyen onların kulu kölesi olmazlar. [4]

Arkadaş bil ki;

Dört şeyden dolayı dünyayı kalben terk etmek lazımdır. Bu terk ediş, çalışıp-çabalama, ona hükmetme açısından olmasa bile, kalbin alâkasına esas teşkil etmesi bakımından zaruridir

1. Dünyanın ömrü fevkalâde kısa olup, süratle yokluğa gittiğinden, bu yok olmanın ızdırap ve acıları, visâlin lezzetini de alıp götürmektedir.

2. Maddî yönü ve cismaniyete bakan yanlarıyla dünyanın bütün nimetleri zehirli bela benzemektedir; lezzetleri nispetinde acıları da vardır.

3. Hayata gözlerini açtığı andan itibaren insanoğlunun yolunu kesip onu bekleyen ve insanların da süratle ona doğru koştukları kabir, dünyanın süslü, zinetli ve lezzetli şeylerini hediye olarak kabul etmemektedir. Zira dünya ehlince güzel sayılan bu şeylerin çoğu orada sevimsiz ve çirkindir.

4. Düşmanlar ve zararlı haşarât arasında bir saat ikâmet edip oturmakla; dost, ahbap ve büyükler meclisinde senelerce durmak arasındaki ölçü ve muvazene, aynen kabir ile dünya arasındaki muvazenedir.

Mamafih, Cenâb-ı Hak bizleri, hergün, kulluk mükellefiyetleri adına bir saatlik rahatı gözden çıkarıp, zevkli az bir zahmete katlanmaya davet ediyor ki, ötelerin sonsuzluğunda dost ve ahbaplarla beraberliğe erelim...

Aslında, istesek de, istemesek de birgün hepimiz oraya sevk olunacağız. Öyle ise, gelin, kayıtlı ve kelepçeli olarak 'derdest' götürülmeden evvel O'nun davetine icâbet edelim..!

O'nun davetine icâbet, günlük mükellefiyetlerimizi yerine getirerek, dünya hayatını, öteler mülâhazasına göre tanzim edip yaşamak demektir. [5]

Arkadaş;
Kur'an'ın mûcizevî ve harika ifâdesini şu esaslarda hülâsâ etmek mümkündür;

1. Kur'an'ın okunuşunda insanı büyüleyen öyle bir akıcılık vardır ki, okuyanın lisânına aslâ ağır gelmez.

2. Hem lafzı, hem de mânâsı itibariyle o kadar sağlam bir yapıya sahiptir ki, hata tevehhümüyle onu didikleyenler, yıllar sonra kendi hatalarını anlamış ve hicaplarından iki büklüm olmuşlardır.

3. Âyetler arasında kâgîr binalarda olduğu gibi, öyle bir dayanışma, baş başa verme ve bütünleme vardır ki, herşey sarsılsa ve birbirine karışsa, o gök kubbe gibi pırıl pırıl yıldızlarıyla hep ayakta kalacaktır.

4. Âyetler, birbiriyle fevkalâde münasebet içinde, birbiriyle omuz-omuza, el-ele ve birbirinin mânâsını aydınlatıcı mahiyettedir.

5. Parça parça ve ayrı ayrı zamanlarda nâzil olduğu halde, izâhi imkânsız gizli bir münasebetle, bütün bu parça parça ve ayrı ayrı âyetler bir anda nâzil olmuş gibi, büyüleyici bir bütünlük arz etmektedir.

6. Ayrı ayrı sebeplere binaen ve ayrı ayrı şartlar müvacehesinde indirildiği halde, âyetler arasındaki rasânetten bir tek sebebe bağlı gibi bir birlik göstermektedir.

7. Birbirinden farklı ve ayrı ayrı suallere cevap olduğu halde, bir kaneviçeden çıkmış nakış gibi, âyetlerin ölçü ve imtizacından ötürü, tek bir suâle cevap gibidir.

8. Birbirinden ayrı pek çok hâdiseyi beyan ve izah ediyor olmasına rağmen, âhenk ve intizamından dolayı bir tek hâdisenin beyânı gibidir.

9. İlâhî ifâdenin beşer idrâkini gözetmesi mânâsına gelen 'tenezzülâtü'l-ilâhiye' ile muhatapların anlayışına yakın ve onların kavrayabileceği münasip bir üslupla nâzil olmuştur.

10.. Bütün gelmiş-geçmiş insanlara seslendiği halde, beyanındaki yumuşaklık, genişlik ve tevile açık olmasından ötürü, her muhatap onu, sadece kendine hitap ediyor gibi bulmuştur.

11.. Hedeflediği şeye ulaştırmak için bazı hususları tekrâr eder ve tekrarlarıyla anlatmak istediği meselelerini kalbe, ruha ve zihne silinmeyecek şekilde işler. Bundan dolayı bazı şeylerin tekrarı aslâ zevki bozmaz. Aksine tekrar ettikçe misk gibi kokar.

12. Kur'an, kalplere kuvvet ve gıda, ruhlara da şifâdır. Gıdanın uygun şekilde tekrarı kuvveti arttırır; tekrar ettikçe arı bir lezzet verir.

13. İnsan maddî hayatında; her an havaya, her vakit suya, her zaman gıdaya, her hafta da ziyâya muhtaçtır. Binaenaleyh. Bunların tekrarı tekerrür değil; ihtiyaçtan ötürü yeni bir lütuf ve yeni bir ihsandır.

Hülâsa: Kur'an, hem hakikattir, hem şeriattır; hem de sînelere şifâ, müminlere hüdâ ve rahmettir. [6]

Ben kendimi 'geceye benzeyen gençliğimde gözlerim uyuyordu; ancak ihtiyarlık sabahıyla uyandım' şiirinin şümûlüne dâhil görürüm. Çünkü

gençliğimde kendimi en yüksek bir intibah şâhikasında görüyordum. Şimdi daha iyi anlıyorum ki, o intibah bir intibâh değil, aksine, uykunun en derin perdesinde bulunmaktan ibaretmiş...

Günümüzde, bir kısım medenîlerin, durmadan dem vurdukları münevverlik ve intibâhın zirvesinde bulunma iddiaları, benim gençlik dönemindeki, iddialarım nev'inden olsa gerek...

Böyleleri, rüyasında güya uyanıp gördüğü şeyleri başkalarına hikâye eden birine benzer ki; aslında bunlar, bu vaziyetleriyle uykunun hafif perdesinden, daha derin, daha kalın bir perdesine intikal etmiş sayılarlar.

Âh! Bir bilsem ki, bu denli derin gafletle, bir ölçüde ölü sayılan bu canlı cenâzeler, yarı buçuk uykudan olanları nasıl uyaracaklar?..

Ey uykunun en derin perdesinde iken kendilerini uyanık zannedenler! Dine ait meselelerde, gereksiz müsâmaha ve zararlı taklitlerle, şu medenî görünümdeki dünyaya yanaşmayınız! Zirâ, aradaki uçurumlar pek derindir. Doldurup muvâsala temin edemez ve onunla bir yere varamazsınız! Ya dökülür o çukurlarda helâk olursunuz veya bütün bütün kendi dünyanıza rağmen onlara iltihak edersiniz..! [7]

Bil ki!
Kabir, âhiret alemlerine açılmış bir kapıdır.. Ön ciheti her ne kadar azap görünümünde ise de, arka tarafı müminler için rahmettir. Evet, bütün dost ve sevgililer kabrin öbür yüzündedirler ve herkes ister istemez bir gün gidip onlara iltihâk edecektir.

Ey nefis, neden dostları ziyaret etmeye iştiyâkın yok! Onlara katılmak için hazırlanmak zamanı henüz gelmedi mi? Bak, vaktin yaklaştı. Artık dünya pisliklerinden temizlenme zamanı geldi, yoksa çok geç olacaktır..!

Eğer İmâm-ı râbbanî Ahmet Farukî Serhendî bugün Hindistan'da zuhur etti diye ziyâretine dâvet vuku bulsaydı, bütün zahmetlere, sıkıntılara, tehlikelere katlanarak oraya gidecektim. Oysa ki, İncil'de 'Ahmed', Tevrat'ta 'Ahyed', Kur'ân'da da 'Muhammed' ismiyle meşhur, iki cihânın güneşi, kabrin öbür tarafında, binlerce Ahmed-i Faruklar arasında ikâmet etmektedir. Cennet zevklerini unutturacak böyle bir ziyâret için niye acele etmiyoruz..?

Onlara iltihâk etme arzusundan mahrumiyet bir zevksizlik ve bu yolda geriye kalmak ise, bir tali'sizliktir.

Bilhassa şu esaslarda dikkat etmek lazımdır:

1. Allah'a kul olana herşey musahhar olur, olmayana da herşey düşman.

2. Herşey Hakk'ın takdiriyledir. Çalış ve O'nun kısmetine razı ol ki, rahat edesin.

3. Bütün mülk Allah'ındır. Senin elinde olanlar da, sende emâneten bulunuyor. Elindeki şeyleri hakikî sahibine ver ki, senin için muhafaza edip korusun. Aksine, herşey karşılıksız zâyi olup gidecektir.

4. Devamı olmayan şeylerde lezzet yoktur. Oysa ki sen ve senin dünyan fâni olduğu gibi, halkın dünyası da fâni ve gelip geçicidir. Netice itibariyle de herşey süratle yok olmaya doğru gitmektedir.

5. Ötede seni kurtaracak bir eser ve bir sermâyen olmadığı takdirde şu fâni dünyada bıraktığın eserler de fazla bir şey ifâde etmeyecektir. [8]

Bil ki!
Allah'a tevekkül olana Allah yeter. Allah kemâl sâhibi ve kemâli de kendinden olduğu için bizzat sevilir. Bütün varlık Allah'tan, O'nun varlığı ise kendindendir. O'na yakınlıkta aydınlık ve huzur esintileri, O'ndan uzak kalışta, karanlık ve karamsarlık fırtınaları hissedilir...

Kâinattan küsmüş, vücudundan bıkmış, dünyanın zinet ve debdebesinden ürkmüş ruhlara sığınak ve dayanak O'dur. Allah bâki ve bizzat sonsuzdur... Varlık, ancak O'nun bekâsıyla ebedlere mazhar olabilir. her şeyin gerçek sahibi Allah'tır. İnsanların mâlik oldukları şeylerde O'na aittir. O, kullarına bağışladığını nimetleri, saklayıp korumak ve nemalandırıp ötede onlara vermek için muvakkaten ellerinden alır; sonra da birbiri binler, yüz binler haline getirerek onlara iade eder. Bir insan; Allah'a hâlis bir kul olursa, Allah'ın bütün mülkü onun malı olur.

Bil ki;
Aklı başında olan bir insan, ne dünyaya ait kazanlarından dolayı mesrûr, ne de kaybettiği şeylerden dolayı mahzun olur. Zira, dünya durmuyor, gidiyor. Dünyanın bir parçası olan insan da gidiyor.

Evet; sen bir yolcusun... Bak... Bak, kulaklarının dibinde ihtiyarlık şafağı attı ve başının yarısından fazlası daha şimdiden beyaz kefenine sarıldı. Vücudunda ikâmete niyet etmiş hastalıklar ölümün keşif kollarıdır. Senin esas ömrün ötededir. O ebedi ömürde göreceğin rahat ve lezzet ise, ancak bu fâni ömürdeki

çalışmalarına bağlıdır. Maalesef, senin o bâki ömürden hiç haberin yok. Olüm sekerâtı uyandırmadan gel uyan..! [9]

Bil ki!
Dünyanın harap olması ve şu âlemin fenâ bulup gitmesiyle senden uzaklaşan ve sana refakât etmeyen şeylere kalbini bağlamak doğru değildir.

Evet, senin asrının inkirâza uğrayıp sona ermesiyle, sana 'Allah'a ısmarladık' demeden arka çevirip kaçan ve bilhassa, ötelere seyahatte sana arkadaş olmayan, kabir kapısına kadar olsun seni uğurlayıp teşyi' etmeyen ve bir iki damlacık geçici haz ve lezzetlere bedel, yığın yığın günahları senin beline ve başına yükleyip giden fâni zevk ve fâni iştihâlara bel bağlamak kâr-ı akıl değildir.

Eğer akıl ve muhakemen varsa, dünya cihetiyle senin elinde kalmayan, kabirde hiçbir yararı dokunmayan ve ötelerde sana yâr olmayan şeylere ehemmiyet vermez, onların arkalarından koşmaz ve onların fenâ ve zevâl bulmalarıyla da müteessir olmazsınız..!

Zirâ sen, ebed için yaratılmış ve ebede namzet bir sultansın! Senin duyguların içinde öyle bir latîfe var ki, ebedden ve ebedî Zâttan başka hiçbir şeyle katiyen tatmin olmaz. O latîfe; ancak ve ancak, 'marifetullah' ve 'muhabbetullah' ile doygunluğa erebilen senin duygularının sultanıdır. Sen de O sultanı dinle, ona uy ve kurtul..! [10]

Kur'ân'ın düsturlarındandır ki;
Bir insan, Allah'ın yarattığı varlıklardan hiçbirini, ona kulluk edecek derecede büyük görüp tabu haline getirmemesi gerektiği gibi, kendini de, hiçbir kimseden üstün görecek kadar ululuğa görmemeli ve kibire düşmemelidir. Zirâ bütün varlıklar, mabut ve ilâh olamama noktasında birbirine müsavi ve eşit oldukları gibi, Allah'ın mahlûku olmada da birbirine denktirler.

Arkadaş şu hususa da dikkat etmek gerektir: Varlığın hakîkî sâhibinden gaflet etmek firavunlaşmaya sebep olur. Evet, hükmü her şeye geçen bütün kâinatların gerçek mâlikini unutup bir gâfil ruh, kendini kendine sahi, her şeyle müstakil ve tamamen hür olduğunu zannederek, Allah'a karşı hâkimiyet davasına kalkışır. Daha sora, bütün varlığı da kendine kıyas ederek, onları da müstakil, kendi başlarına varlıklar olarak görmeye başlar.

Böylece, Allah'ın mülkünü, sanki onun ortaklarıymış gibi şuna-buna dağıtarak, bir zerreye bile sâhip olamayan vehmî ve hayâli şeyleri Allah'ın

ortakları olarak kabul eder ve düşünce dünyasını içinden çıkılmaz bir kaos haline getirir.

Oysa ki, Cenâb-ı Hak tarafından insana verilen 'benlik' ve 'hürriyet' nimetleri, Yaratıcı'nın yüce sıfatlarını anlamak üzere onlara bahşedilmiş bir kısım ölçü ve kıstaslardır ki, O'nu anlatma ve tanıtma hususunda vazîfe gördükleri nisbette birer mânâ ve kıymet ifade etseler de, kendi dar çerçevelerinde kaldıkları sürece, mânâ ve kıymet ifâde etmeleri şöyle dursun, firavunlaşmaya sebep olmadan başka bir şeye yaramazlar. [11]

Ey gâfil ruh bil ki,
Kaba bir duygu yanılması ve hissî galatla, şu gelip geçen dünyayı ölümsüz ve daimî zannediyorsun. Evet, çevrene ve dünyaya baktığın zaman, herşeyi bir derece sabit ve değişmez gördüğünden, her ân yakılıp-dağılmaya marûz varlığını da, o şeyler içinde mütâlaa ediyor, her lahzâ dağılıp gitmeye müsait bir mahiyete sahip olduğunu bir türlü sezemiyor; sırf kıyameti düşünüyor ve o zamana kadar yaşayacakmış gibi, sadece onun kopmasından dehşet duyuyorsun!

Aklını başına al! Sen de, senin bu husûsî dünyan da, her zaman yıkılıp gitmeye, çözülüp dağılmaya mahkûmdur. Senin o tül pembe rüya ve hülyâların da bu mevzû'da hiçbir şeye yaramayacaktır.

Seni bu kaba duygu yanılmaların içinde, şöyle birisine benzetmek mümkündür:

Bir adam, elindeki aynasını bir ev, bir şehir, bir bahçeye yöneltse, o oynaya bir ev, bir şehir ve bir bahçe aksedecektir. Bu akis ve misâlî şeylerin varlığı aynanın varlığına bağlı olduğundan, aynanın başına gelecek herhangi bir kaza ve belâ, içindeki ev, şehir ve bahçeyi zîr u zeber edecektir. Bu itibarla; gerçek şehir, ev ve bahçenin sapasağlam yerlerinde kalmaları, ayna sahibini aldatmamalıdır.

Senin hayatın ve ömrün o aynadır. Senin dünyanın direği ve merkezi, senin vücudun ve hayatındır. Her ân, aynadaki şehir, bahçe ve evin yıkılıp dağılması muhtemel olduğu gibi, senin hayatın da senin başına yakılıp kıyametini koparabilir...

Bu itibarladır ki insan, kendine âit olanlarla olmayanları birbirine karıştırmamalı ve yanılmalara düşmemelidir. [12]

Ey Müslümanları şiddetle dünyaya teşvik, yabancı kültür ve sanatlara cebredip zorlayan kendini beğenmiş talîsiz! Dikkat et, millet fertlerinin din ile râbıtaları kopmasın! Eğer cebren milleti dinden uzaklaştırır onların dinî râbıtalarını sarsarsanız; dinsizleştirilen nesiller önü alınamayacak şekilde cemiyete zarar verecek ve tedavisi kâbil olmayan rahatsızlıklar meydana getirecektir.

Ey talîhsiz fâsık adam! Fâsıkların ekseriyet teşkil etmelerine bakıp aldanma ve büyük bir ekseriyetin senin gibi düşünmesiyle teselli olmaya kalkma! Çünkü hiçbir fâsık, fıskı isteyerek içine girmemiştir. Bilemediği, ihtimal vermediği bir kısım yollarla onun içine çekilmiştir, ve bir daha da kenara çıkması mümkün olmamıştır... Evet, fasıklar bile çok defa durumlarını düzeltip cemiyete yararlı olmayı düşünmüşlerdir ama, bir türlü hevâ ve heveslerine esaretten kurtulamamışlardır.

Ey divâne baş ve bozuk kalb! Zannediyor musunuz ki, müslümanlar dünyayı sevmiyor veya düşünmüyorlar da ondan dolayı fakr-u hâle düşmüşler bundan ötürü de ikaz edilmeliler.. Zannın yanlış, tahminin de hatadır. Günümüzde müslümanlar aşırı derecede hırsa düşmüşlerdir. 'Haris haybet ve hüsran içindedir' hakikatine binâen, müminde hırs kaybetmeye sebeptir.

Evet, bugün insanı dünyaya çağırıp sevkeden pek çok sebep var. Başta onun nefsi ve hevası; ihtiyacı, arzuları ve şeytanı; dünyanın zahiri güzelliği, tatlılığı ve insanoğlunu baştan çıkaran onun kötü arkadaşları... Bunca menfi sebebin yanında ahiret ve ebedi hayata dâvet eden pek azdır.

Eğer sende bu biçare millete karşı zerre kadar hamiyet varsa, ebedi hayat adına millete yardım eden azlara arka çıkman gerekir. Aksine, azları susturup çoklara yardım etmek hamiyet değildir.

Siz zannediyor musunuz ki, bu milletin fakr-u hâli, zahitlik, dünyayı terk etme ve tembellikten neşet ediyor. Yanılıyorsunuz... Görmüyor musunuz ki, Çin'deki mecusiler, Hindistan'daki Brahmanlar ve Afrika'daki zenciler gibi Avrupa'nın baskısı altında bulunan milletler bizden da fakirdirler. Hem görmüyor musunuz ki, elimizde ve avucumuzdaki herşeyi ya Avrupa'daki bir kısım kâfir ve zâlimler veya Asya'daki münafıklar ya çalıyor veya gasp ediyorlar. Sizin, cebren milleti bu türlü yollara zorlamadaki maksadınız, memlekette asayişi ve emniyeti temin ve idareyi kolaylaştırmak ise, katiyen biliniz ki yanılıyor ve yanlış yollara sevk ediyorsunuz! Çünkü itikadı sarsılmış, ahlâkı bozulmuş yüz fasıkın idaresi binler ehli imanın idaresinden daha zordur.

Müslümanlar başka şeye değil; mesailerinin tanzim edilmesine, aralarında emniyetin gerçekleştirilmesine ve yardımlaşmanın yaygınlaştırılmasına ihtiyaçları vardır. Bunlar da ancak dinî râbıta ve takvanın hayata hâkim olmasıyla mümkündür. [13]

[1.] Sızıntı, Ocak 1989, Cilt 10, Sayı 120
[2.] Sızıntı, Şubat 1989, Cilt 11, Sayı 121
[3.] Sızıntı, Mart 1989, Cilt 11, Sayı 122
[4.] Sızıntı, Nisan 1989, Cilt 11, Sayı 123
[5.] Sızıntı, Mayıs 1989, Cilt 11, Sayı 124
[6.] Sızıntı, Haziran 1989, Cilt 11, Sayı 125
[7.] Sızıntı, Temmuz 1989, Cilt 11, Sayı 126
[8.] Sızıntı, Ağustos 1989, Cilt 11, Sayı 127
[9.] Sızıntı, Eylül 1989, Cilt 11, Sayı 128
[10.] Sızıntı, Ekim 1989, Cilt 11, Sayı 129
[11.] Sızıntı, Kasım 1989, Cilt 11, Sayı 130
[12.] Sızıntı, Aralık 1989, Cilt 11, Sayı 131
[13.] Sızıntı, Ocak 1990, Cilt 11, Sayı 132